

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
Ε. ΠΟΛΙΤΗΣ - ΣΤΕΡΓΙΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΩΝ
1. ΘΕΜΕΛΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
2. ΖΑΡΑΒΙΝΟΥ ΣΟΦΙΑ
3. ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΟΥ ΕΛΙΣ.

ΠΑΤΡΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 1988

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1209
----------------------	------

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

<u>ΜΕΡΟΣ Α'</u>	<u>ΣΕΛ.</u>
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο</u>	
ΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ.	
- Γενικά.....	3
- Σχέσεις ιδιοκτησίας και παραγωγής.....	5
- Το συν/κό κίνημα στην περίοδο του εθνικοαπελευθερω- τικού αγώνα και έως τις μέρες μας.....	7
- Έννοια και σκοποί του συνεταιρισμού.....	10
- Κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας των συνεταιρισμών	12
- Η οργανωτική δομή των αγροτικών συνεταιρισμών.....	13
- ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.	14
- Αγροτοβιομηχανικός Συνεταιρισμός.....	16
- Βασικές λειτουργίες του Α.Β.Σ.	18
-- Συνεταιριστική Νομοθεσία	19
 <u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο</u>	
ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ .	
- Γενικά	40
- Μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος	40
- Ελλειπής χρησιμοποίηση αγροτικού τεχνικού εξοπλι- σμού	43
- Χρηματοδοτικά Προγράμματα	46
- Αρδευτικά Έργα - Υποδομή	51
- Υποαπασχόληση	54
- Μετανάστευση	54
- Αγροτική συνεταιριστική εκπαίδευση	57
 <u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο</u>	
Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	
- Γενικά	60

- Ίδρυση και σκοπού της Α.Τ.Ε. - Συνεταιριστική Πολιτική	62
- Χρηματοδότηση των συνεταιρισμών και της γεωργίας γενικά	65
- Μορφές και όροι χορήγησης των πιστώσεων	65
- Πιστωτική πολιτική της Α.Τ.Ε.	67
- Πιστωτικά κίνητρα για την ανάπτυξη των συν/μών	68
- Αναπτυξιακά Προγράμματα στη γεωργία	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ;

- Γενικά	77
- Ο Αγροτικός Παραγωγικός Συνεταιρισμός	78
- Οι Αγροτικές Ομάδες Κοινής Εκμετάλλευσης της γής ...	83
- Αναδασμός	85
- Συμπλήρωση του κλήρου με την εξαγορά ή την απαλλοτρί- ωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων	88
- Η συμβολή των συνεταιρισμών στην περιφερειακή ανάπτυ- ξη	89
- Συνεταιριστική εκπαίδευση	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ - Η ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΕΜΠΕΙ- ΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΥΤΗ.

- Γενικά	97
- Προοπτικές του ελληνικού συν/κού κινήματος	101
- 1. Το πρόβλημα της οργανωτικής πολυδιάσπασης	101
- 2. Το πρόβλημα της αποσπασματικότητας της δράσης ...	104
- 3. Το πρόβλημα της στελέχωσης	105
- 4. Το πρόβλημα της συν/κής επιμόρφωσης	108

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ	111
- Ερωτηματολόγιο	112
- Συνεταιρισμός ΑΣΠΡΟ	113
- Αγροτικός Πιστωτικός Συν/μός Πορταριάς	118

	<u>ΣΕΛ.</u>
Πιστωτικός Συν/μός Ν.Τριγγλιός	120
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	122
(Από την έρευνα)	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (Προϋποθέσεις ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας μέσω των συνεταιρισμών)	124
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	127

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Η μελέτη αυτή με τίτλο: "Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ" , έγινε στην Πάτρα, την περίοδο 1987-1988 με σκοπό την απόκτηση πτυχίου.

Την εργασία αυτή πρότεινε και διήθηνε ο καθηγητής του ΤΕΙ Μεσολογγίου, κ. Ευάγ. Πολίτης-Στεργίου (πρώην καθηγητής του ΤΕΙ Πάτρας), ο οποίος ήταν και ο σύμβουλος στις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της γραφής της.

Σκοπός της είναι να παρουσιάσει μεν, α) τις αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας, β) τις κύριες φάσεις της εξέλιξης και δράσης του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος της Ελλάδας, τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει, στον δρόμο της ανάπτυξής του και, γ) προσπαθεί να εντοπίσει τρόπους για την εξάλειψη βασικών προβλημάτων και αδυναμιών, που απασχολούν την Ελληνική Γεωργία, κυρίως όμως αναφέρεται στην συμβολή του Συνεταιρισμού στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των ελλήνων αγροτών.

Η εργασία μας αποτελείται βασικά από δύο μέρη: Το πρώτο καλύπτει, θεωρητικά, το μεγαλύτερο κομμάτι της και στηρίζεται στη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας. Το δεύτερο μέρος, είναι μια ενδεικτική επιτόπια έρευνα, σε τρεις παραγωγικούς συνεταιρισμούς: Τον ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ ΑΓΕΛΑΔΟΤΡΟΦΩΝ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ "ΑΣΘΡΟ", τον ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ και Ν.ΤΡΙΓΓΛΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ.

Θέλουμε να ελπίζουμε, πως η παρούσα εργασία δεν ξέφυγε από το θέμα της.

Θέλουμε επίσης να ευχαριστήσουμε, τον Δ/ντή των Οικονομικών Υπηρεσιών της Ένωσης Γεωργικών Σθνεταρισμών Πάτρας κ. Φαρμάκη, τον Δ/ντή Οικονομικών Υπηρεσιών του συν/μού ΑΣΠΡΟ κ. Ισίγκο, τον Γραμματέα του Αγροτικού Συν/μού Πορταριάς κ. Σαμαρά και τον Πρόεδρο του Συν/μού Ν.Τριγγλιάς κ. Παναγιώτη Κονταρσή, οι οποίοι μας βοήθησαν και μας

πρόσφεραν υλικό για την μικρή έρευνά μας.

Σ. ΖΑΡΑΒΙΝΟΥ
Ε. ΘΕΜΕΛΗ
Ε. ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΟΥ

ΠΑΤΡΑ 1988.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο συνεταιρισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο. Είναι γέννημα κοινωνικής αναγκαιότητας. Η σημασία του συνεταιρισμού είναι μεγάλη και πολύπλευρη. Βοηθά στην καλυτέρευση της οικονομικής κατάστασης των εργαζομένων. Τους βοηθά να προμηθεύονται σε φθηνότερες τιμές τα είδη που έχουν ανάγκη για τη συντήρησή τους και για την παραγωγική τους απασχόληση. Να παίρνουν δάνεια με καλύτερους όρους, να χρησιμοποιούν από κοινού μέσα παραγωγής για την ανάπτυξη της παραγωγικής τους δραστηριότητας, καθώς επίσης και για να συγκεντρώνουν, διαθέτουν καλλιεργούν και επεξεργάζονται από κοινού τα προϊόντα της παραγωγής τους. Σημαντικό ρόλο παίζει ο συν/μός σαν όργανο πάλης για τις επαγγελματικές και εκπολιτιστικές διεκδικήσεις των εργαζομένων.

Στη χώρα μας το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα, έχει μια πλούσια δημιουργική ιστορία πάνω από 70 χρόνια. Εμφανίστηκε και αναπτύχθηκε σαν αγροτικό. Η ανάπτυξή του βέβαια, ακολούθησε αργό ρυθμό. Το γεγονός αυτό είναι απόλυτα συνδεδεμένο με την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της χώρας. Γιατί, όπως θα δούμε αναλυτικότερα, οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες δεν ήταν αρκετά ώριμες για την άνθησή του. Το αστοτσιφλικάδικο κράτος, όχι μόνο δεν βοηθά αλλά και εμποδίζει την ίδρυση συν/μών. Στην περίοδο αυτή μάλιστα, δεν υπάρχει και νομοθεσία που να διευκολύνει κάτι τέτοιο.

Μεγάλη αντίδραση, προβάλλουν οι έμποροι και άλλοι κερδοσκόποι, που τα συμφέροντά τους θίγονται από την ίδρυση των συν/μών. Οι αγρότες με το χαμηλό μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο δεν είναι εύκολοι δέκτες των κηρυγμάτων, των αποστόλων συνεταιριστών της εποχής εκείνης.

Για να γίνουν λοιπόν κατανοητές οι αιτίες της καθυστερημένης εμφάνισης και ανάπτυξης των συν/μών στην

Ελλάδα, θεωρήσαμε σκόπιμο να κάνουμε στο 1ο Κεφάλαιο της εργασίας μας μια σύντομη-γενική επισκόπηση των αρνητικών παραγόντων που επηρέασαν την εξέλιξη του συνεταιριστικού κινήματος στη χώρα μας.

Οι συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν μεν, όμως η λειτουργία τους είναι πολλές φορές υποτυπώδης. Ο ρόλος τους περιορίζεται στα πλαίσια του όργανου της γραφειοκρατικής εξυπηρέτησης της πιστωτικής πολιτικής της Α.Τ.Ε., και στη συγκέντρωση των αγροτικών προϊόντων για λογαριασμό του κράτους και της Α.Τ.Ε. Και όλα αυτά με ευθύνη της ίδιας της πολιτείας.

Βέβαια, σ' αυτό το κλίμα σημειώθηκαν και κάποιες αξιόλογες προσπάθειες, οι οποίες έδωσαν κάποιο ουσιαστικό περιεχόμενο στο συνεταιριστικό κίνημα.

Μιλάμε φυσικά, για την συμβολή τους στην οργάνωση της αγροτικής παραγωγής καθώς και στην αντιμετώπιση των αγροτικών διαρθρωτικών αδυναμιών της χώρας μας.

Ωστόσο, παρά τις επιτυχίες του, βρίσκεται ακόμα μακριά από του να μπορεί να εκπληρώνει τον προορισμό του. Παρουσιάζει ακόμα πολλές ελλείψεις και αδυναμίες τις οποίες προσπαθεί ακόμη και σήμερα να ελαττώσει, αν όχι να τις εκμηδενίσει.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1ο

ΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΠΡΙΝ & ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ.

Το ελληνικό έθνος σαν σύγχρονη ιστορική οντότητα, γεννήθηκε πριν το τέλος της βυζαντινής αυτοκρατορίας (13ος-14ος). Τα ειδικά χαρακτηριστικά της νεοελληνικής κοινωνίας απορρέουν από το γενικό ιστορικό πλαίσιο: την παρακμή του Βυζαντίου, τη μακρόχρονη Τουρκική και Ευρωπαϊκή κατοχή, και την αντίσταση του λαού. Παρ'όλο που η δομή της ελληνικής κοινωνίας δεν υπήρξε ποτέ διαφανής, μπορούμε να πούμε ότι μέχρι τον 18ο αι., την αποτελούσαν οι παρακάτω ομάδες:

α) Ο ανώτερος κλήρος και τα λείψανα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Συνεργάζονται με τον κατακτητή που τους παραχωρεί σημαντικά προνόμια και μεγάλα κρατικά αξιώματα. Τα εισοδήματα της ομάδας αυτής προέρχονται από τα αξιώματα που κατέχει και το εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας, του οποίου έχει το μονοπώλιο.

β) Οι πλούχιοντες των επαρχιών, οι εφοπλιστές και οι έμποροι των νησιών, καθώς και ένας μικρός αριθμός από μεγαλεμπόρους. Το οικονομικό τους υπόβαθρο είναι εκείνο μιας φεουδαρχικής - μεσαιωνικής οικονομίας (γαιοκτησία, εμπορικές και χρηματικές δραστηριότητες χαμηλού επιπέδου, κ.λπ.)

γ) Η μεγάλη πλειοψηφία του ελληνικού λαού αποτελείται από αγρότες -ακτήμονες- οι περισσότεροι- που δουλεύουν σαν κολλήγοι και ενοικιαστές στα κτήματα των Τούρκων, και μερικών ελλήνων ιδιοκτητών. Τέλος, πρέπει να προσθέσουμε ένα μικρό αριθμό βιοτεχνών στα αστικά κέντρα.

Από τις ηγετικές τάξεις που αναφέραμε πιο πάνω, αρχίζει από τα μέσα του 18ου αιώνα να σχηματίζεται μια αστική τάξη, κυρίως εμπορική. Γρήγορα διαφοροποιείται από τον ανώτερο κλήρο, τους αριστοκράτες και τους πλούχιοντες.

Ο δεσποτισμός και η αυθαιρεσία της οθωμανικής διοίκησης έκαναν αδύνατη κάθε επένδυση κεφαλαίων στο εσωτερικό της χώρας.

Βρίσκεται εξαρτημένη από τους ξένους, (Αυτικούς και Ρώσους), με τους οποίους εμπορεύεται και οι οποίοι γίνονται προστάτες της. Ο κινητήριο ρόλος της τάξης αυτής εμφανίζεται προς το τέλος του 18ου αι. Καταφέρνει να οργανώσει την καταπιεσμένη αγροτιά και να παρασύρει μια μεγάλη μερίδα από προύχοντες στην Εθνική Επανάσταση του 1821,

Η εσωτερική διαμάχη σημάδεψε τον απελευθερωτικό πόλεμο. Ο ανώτερος κλήρος και οι προύχοντες δεν θέλουν να γίνουν δομικές αλλαγές. Οι αγρότες δεν αρκούνται στο να διώξουν τον Τούρκο για να γίνουν δουλοπάροικοι του Έλληνα. Άμεσο σκοπό τους με την Επανάσταση έβαζαν, ύστερα από την απελευθέρωση, την αποκατάστασή τους στην γη που καλλιεργούσαν. Στα νησιά, όπου η γή ανήκε σχεδόν ολοκληρωτικά στους Έλληνες τσιφλικάδες, οι αγρότες ζητούσαν από τις πρώτες μέρες της επανάστασης τη διανομή της γής και αρνούσαν να πληρώσουν στους κοτζαμπάσηδες τα γεύματα και το δασύματα.

Η Ελλάδα απελευθερώθηκε από τον Τούρκο κατακτητή και δημιούργησε δικό της κράτος· δεν μπόρεσε όμως να μπει στο δρόμο του αστικοδημοκρατικού μετασχηματισμού. Από τα πρώτα χρόνια της Επανάστασης, η Ελλάδα βρέθηκε κάτω από την ξενική εξάρτηση, των Άγγλων. Η διανομή της γής στους καλλιεργητές της, δεν πραγματοποιήθηκε. Έτσι δεν δόθηκε και η δυνατότητα να δημιουργηθεί πλατεία εμπορευματική παραγωγή και αγορά, που θα αποτελούσε τη βάση για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα, με συνέπεια η βιομηχανία να είναι ως τις αρχές του 20ου αι., υποτυπώδεις και να μην έχει ξεπεράσει το στάδιο της βιοτεχνίας.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Ύστερα από την απελευθέρωση, δεν έγινε ουσιαστική αλλαγή. Οι σχέσεις ιδιοκτησίας και εκμετάλλευσης της γης έμειναν οι ίδιες, όπως ήταν στο τουρκικό φεουδαρχικό καθεστώς. Η μόνη αλλαγή που έγινε, ήταν ότι τους Τούρκους τσιφλικάδες τους αντικατέστησαν οι Έλληνες τσιφλικάδες και το Ελληνικό κράτος, που έγινε ιδιοκτήτης των εθνικών γαιών, τις οποίες έδινε για εκμετάλλευση στους αγρότες με τους ίδιους, σχεδόν όπως και πριν όρους.

Όταν απελευθερώθηκε η Ελλάδα, η όλη έκταση της γης ήταν 21.627.774 στρέμματα. Από τις εκτάσεις αυτές τα 5.519.754 στρέμματα ήταν ιδιόκτητες και ανήκαν στους Έλληνες κοτζαμπάσηδες, και τα 16.108.020 ήταν οι εθνικές γαίες, που σιγά-σιγά έγιναν κι αυτές ιδιοκτησία των κοτζαμπάσηδων.

Τα 9/10 περίπου των αγροτών ήταν ακτήμονες. Ο βαυβαρός Φρειδερίκος Τιρς, αναφέρει ότι από τις 120.000 αγροτικές οικογένειες, μόνον 20.000 είχαν αγροτική ιδιοκτησία. Ο αγρότης εξακολουθούσε να είναι ουσιαστικά δουλοπάροικος. Οι επαχθείς μορφές εκμετάλλευσης, η αγγαρεία, η δεκάτη, κ.λπ. εξακολουθούσαν να υπάρχουν. Δεν όριζε ούτε γη, ούτε σπίτι, ούτε ζώα, ακόμα ούτε οικογένεια.

Ύστερα από την απελευθέρωση για κάμποσες δεκαετηρίδες η κατάσταση στο ύπαιθρο ήταν άθλια από κάθε πλευρά. Η αγροτική Οικονομία ήταν τελείως εξαρτημένη. Η παραγωγή ήταν ελάχιστη, μα κι αυτή αποδεκατιζόταν από τους εμπόρους και τους τοκογλύφους. Τα ζώα και τα άλλα μέσα καλλιέργειας έλειπαν. Τα ελάχιστα μέσα εργασίας που υπήρχαν ήταν ολότελα πρωτόγονα, όπως πρωτόγονες ήταν και οι μέθοδοι καλλιέργειας της γής.

Το χρήμα έλειπε και η τοκογλυφία είχε γίνει πραγματική μάστιγα στην ύπαιθρο.

Η εικόνα της κατάστασης δεν θα ήταν ολοκληρωμένη αν δεν προσθέταμε τις άθλιες συνθήκες υγείας, μόρφωσης και εκπολιτισμού. Πάνω από το 90% των αγροτών ήταν αγράμματοι και το εκπολιτιστικό τους επίπεδο σε πολύ

χαμηλή στάθμη. Η κοινωνική και υγιεινή πρόνοια δε, ήταν άγνωστη. Ύστερα από την πίεση αυθόρμητων αγροτικών ξεσηκωμάτων όμως και κάτω από την αντικειμενική ανάγκη της ανάπτυξης της εμπορευματικής παραγωγής και της εύρυθμης της εσωτερικής αγοράς, οι αστοτσιφλικάδες έκαναν την πρώτη παραχώρηση στα 1871.

Με το νόμο ΤΠΣΤ΄ της 24ης Μαρτίου 1871 αναγνωρίσθηκαν ιδιοκτήτες οι εμφυτεύσαντες ως το τέλος του 1870 με καταβολή τιμήματος. Και με το νόμο ΥΛΑ΄ της 25ης Μαρτίου διανεμήθηκαν 2.650.000 στρέμματα καλλιεργημένων και καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Η απαλλοτρίωση αυτή όμως έγινε κάτω από τέτοιους βαρείς όρους, που ουσιαστικά δεν άλλαξε και πολύ την κατάσταση.

Μέσα σ' αυτές λοιπόν, τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που υπήρχαν στην Ελλάδα ως τα τέλη του 19ου αι., δεν μπορούσε καν να νοηθεί, αν όχι να εμφανισθεί, σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ό ς, και να αναπτυχθεί συνεταιριστικό κίνημα. Έλειπαν οι υλικές συνθήκες για να κάνουν αναγκαία τη δημιουργία των συνεταιρισμών.

Ο γεωργικός συνεταιρισμός συγκεκριμένα (και αφού αυτό είναι το θέμα μας), έκανε την εμφάνισή του στην Ελλάδα γύρω στο 1900. Δεν υπολογίζουμε τους συνεταιρισμούς που υπήρχαν στη διάρκεια της τουρκικής κατοχής, 1453-1821, επειδή αποτελούν μεμονωμένες περιπτώσεις, και επειδή πρόκειται μάλλον για συντεχνίες παρά για συνεταιρισμούς με τη σύγχρονη του όρου έννοια.

Από το 1900 μέχρι το 1915 ιδρύονται πολύ λίγοι συνεταιρισμοί (μερικές δεκάδες) ενώ οι δραστηριότητές τους είναι περιορισμένες. Το έτος 1915 μπορεί να θεωρηθεί σαν αφετηρία του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος: φηψίστηκε ένας νόμος που είχε σκοπό να ενθαρρύνει τους γεωργούς να ενωθούν σε συνεταιρισμούς. Η περίοδος 1915-1930 αποτελεί το στάδιο της οριζόντιας οργάνωσης των συνεταιρισμών. Από το 1930 οι συνεταιρισμοί μπαίνουν στο στάδιο της εσωτερικής τους οργάνωσης και της δημιουργίας πιά πολύπλοκων οργανώσεων.

Μεταπολεμικά το συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα

πήρε σημαντική ανάπτυξη. Από το 1950 οι συνεταιριστικές οργανώσεις, παλεύοντας με τις δυσκολίες και τα εμπόδια ανακροτούν τις δυνάμεις τους και ακολουθούν μια ανοδική πορεία.

Το συνεταιριστικό κίνημα δυναμώνει προοδευτικά σε αριθμό συνεταιρισμών και μελών, σε συνεταιριστικά κεφάλαια, σε κύκλο εργασιών. Αυξάνει το ποσοστό των παραγωγικών συνεταιρισμών και πέφτει το ποσοστό των πιστωτικών.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, αναφέρουμε πιο αναλυτικά για την πορεία του συνεταιριστικού κινήματος κατά την περίοδο του '40 και μετά από αυτήν, έως τις μέρες μας.

ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ & ΕΩΣ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

Η κήρυξη του πολέμου στις 28.10.1940 από τη φασιστική Ιταλία και σε συνέχεια η κατάληψη της Ελλάδας από του Ιταλογερμανούς έφεραν μεγάλες καταστροφές στη χώρα. Στην περίοδο της γερμανοιταλικής και βουλγαρικής κατοχής, ολόκληρη η εθνική Οικονομία της πατρίδας μας εξαρθρώθηκε. Η βιομηχανία και οι μεταφορές υπέστησαν μεγάλες καταστροφές. Ιδιαίτερα καταστρεπτικές ήταν οι συνέπειες της κατοχής για την αγροτική οικονομία.

Οι κατακτητές άρπαζαν την σοδειά και την περιουσία των αγροτών με τις επιτάξεις και τις δεσμεύσεις. Κατέστρεφαν ότι απόμεινε σε αγροτικά προϊόντα, τον αγροτικό παραγωγικό εξοπλισμό, τις αγροτικές εγκαταστάσεις, τα αγγειοβελτιωτικά έργα κ.λπ. Μεγάλες ήταν και οι καταστροφές στην κτηνοτροφία. Τεράστεες ήταν οι ζημιές που προέκυφαν από την ελάττωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων, λόγω του ότι οι καταδιωκόμενοι αγρότες, εγκατέλειπαν τα χωριά τους και τα χωράφια τους ακαλλιέργητα, καθώς και από τη μείωση των στρεμματικών αποδόσεων λόγω της καταστροφής του αγροτικού τεχνικού εξοπλισμού.

Η παραγωγή γεωργικών προϊόντων στην περίοδο αυτή είχε μειωθεί σε ποσοστά κάτω από το 50⁰/ο της προπολεμικής.

Ένα μεγάλο μέρος από τις καταστροφές αυτές αναλογεί στους συνεταιρισμούς. Με την κατοχή οι συνεταιρισμοί δέχθηκαν μεγάλο δέχθηκαν μεγάλο κτύπημα. Οι περιουσίες των συνεταιριστικών οργανώσεων λεηλατήθηκαν και οι συνεταιριστικές εγκαταστάσεις καταστράφηκαν. Τα συνεταιριστικά κεφάλαια, όσα απόμειναν, εφανεμίστηκαν με τον εξευτελισμό του νομίσματος.

Έτσι στην πρώτη περίοδο της Κατοχής είχε σταματήσει κάθε δράση των συνεταιριστικών οργανώσεων.

Αργότερα το συνεταιριστικό κίνημα πήρε μαζικό χαρακτήρα με τη δημιουργία καινούργιων συνεταιρισμών και την εγγραφή δεκάδων χιλιάδων καινούργιων μελών. Το συνεταιριστικό κίνημα βρίσκει τον σωστό προσανατολισμό του και αποκτά την ενότητά του. Ύστερα από το 1950, η αγροτιά της Ελλάδας παλεύει για την προστασία της παραγωγής της από τη ληστεία των ξένων και ντόπιων μονοπωλίων. Αγωνίζεται για πιστώσεις, επιχορηγήσεις, καλλιεργητικά μέσα και εφόδια για αντιπλημμυρικά έργα. Αγωνίζεται ενάντια στους φόρους και την τοκογλυφία.

Με τους αγώνες αυτούς οι συνεταιρισμοί βάζουν κάποιοι φραγμό στην ασύδοτη δράση των μονοπωλίων. Κατορθώνουν να επεκτείνουν την οικονομική τους δράση σε μια σειρά πιστωτικές, προμηθευτικές, παραγωγικές εργασίες, από κοινού συγκέντρωση και διάθεση των προϊόντων κ.λπ., και να φέρουν ορισμένη οικονομική ανακούφιση στα μέλη της.

Παρά την αντισυνεταιριστική νομοθεσία, και παρά τις παρεμβάσεις των οργάνων του Κράτους και της Α.Τ.Ε., το συνεταιριστικό κίνημα δυναμώνει προοδευτικά. Όπως είπαμε και πιο πάνω αυξήθηκε το ποσοστό των παραγωγικών συνεταιρισμών. Έως το 1965 το ποσοστό αύξησης των συνεταιρισμών σε σχέση με το 1959 ήταν 56⁰/ο.

Αυξήθηκε αισθητά σε σχέση με προπολεμικά, ο τεχνικός εξοπλισμός (παραγωγικός) και οι εγκαταστάσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων. Αποθηκεύουν τα προϊόντα τους σε δικές τους συνεταιριστικές αποθήκες. Αρκετή δράση παρουσιάζουν οι συνεταιριστικοί οργανισμοί στον προμηθευτικό τομέα, για τον εφοδιασμό των μελών τους με είδη γεωργικής χρήσης, όπως σπόρους, εργαλεία και με είδη οικιακής κατανά-

λωσης, όπως τρόφιμα, οικιακά σκεύη, είδη υπόδησης και ενδυμασίας. Στην μεταπολεμική περίοδο έκαναν την εμφάνισή τους και οι συνεταιρισμοί κοινής καλλιέργειας και εκμετάλλευσης της γής. Στους συνεταιρισμούς αυτούς είναι μέλη αγρότες που καλλιεργούν από κοινού τα ιδιόκτητα χωράφια τους, και πετυχαίνουν μεγαλύτερες αποδόσεις, μειώνουν το κόστος παραγωγής και αυξάνουν έτσι το εισόδημά τους.

Οι συνεταιρισμοί αυτοί είναι από τις πιο χαρακτηριστικές εκδηλώσεις της προοδευτικής τάσης που υπάρχει στο αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα της Ελλάδας.

Εκτός από τους συνεταιρισμούς κοινής καλλιέργειας της γής, και άλλοι συνεταιρισμοί διενεργούν μια σειρά από εργασίες για την καλύτερη εκμετάλλευση, αξιοποίηση και γονιμότητα των εδαφών.

Π.χ. ανοίγουν φρέατα και εγκαθιστούν ηλεκτροκίνητα αντλητικά συγκροτήματα με στροβιλοφόρες αντλίες ή κατασκευάζουν σωληνώσεις από αμιαντοσωλήνες για την άρδευση των χωραφιών τους.

Δυνάμωσε επίσης ο ρόλος τους στην κοινωνική και εκπολιτιστική ζωή της χώρας. Ορισμένοι συνεταιρισμοί στα χωριά δημιούργησαν κινηματογράφους, λέσχες και άλλα εκπολιτιστικά κέντρα.

Άλλες συνεταιριστικές δραστηριότητες.

Εκτός από τους κύριους τομείς που αναφέραμε παραπάνω, οι ελληνικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί παρουσιάζουν δράση και σε μια σειρά άλλους τομείς.

Ένας από αυτούς είναι η αγορά και η διανομή αγροτικών εκτάσεων, προς αποκατάσταση των αγροτών. Ιδιαίτερη δραστηριότητα παρουσιάζουν στην ανέγερση συνεταιριστικών αποθηκών. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι χρόνο με το χρόνο και ως τις μέρες μας, δεν αυξάνει μόνο ο αριθμός των αποθηκών αυτών, αλλά και η χωρητικότητά τους.

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Συνεταιρισμός, με την ειδική έννοια του όρου, είναι η ένωση προσώπων με σκοπό την προαγωγή της ιδιωτικής τους οικονομίας, με τη συνεργασία. Είναι θεσμός αυτοβοήθειας ασθενών, οικονομικά, προσώπων. Δημιουργείται ελεύθερα και χωρίς καταναγκασμό, γιατί τα μέλη έχουν κατανοήσεις και πιστέφει ότι η συνεργασία είναι μέσο αυτοβοήθειας και ισχυροποιήσεως των ασθενών οικονομικών τους.

Τα μέλη των Συνεταιρισμών, οι Συνέταιροι, επιδιώκουν με την από κοινού εκτέλεση ορισμένων απαραίτητων εργασιών να καλυτερέψουν το επαγγελματικό και βιοτικό τους επίπεδο. Ο Συνεταιρισμός προφυλάσσει τα μέλη του από την εξάρτηση και καταπίεση του μεγάλου κεφαλαίου, και από τον κίνδυνο αφανισμού των μικρών μονάδων τους. Ταυτόχρονα, με το συνεταιρισμό αποφεύγεται ο παρακωτισμός και η αχρήστευση των επιχειρήσεων και διατηρείται η αυτοτέλειά τους.

Παράλληλα, ο Συνεταιρισμός επιτελεί και ηθικούς σκοπούς. Με την αλληλεγγύη ο ασθενέστερος βρίσκει βοήθεια και τα μέσα να συνεχίσει την παραγωγική του δραστηριότητα. Με τη βοήθεια του Συνεταιρισμού η διανομή των αγαθών γίνεται δικαιότερη και επιδιώκεται η διόρθωση των μειονεκτημάτων από την κακή διανομή του πλούτου. Έτσι, προάγεται η κοινωνική δικαιοσύνη, εξυψώνεται το ηθικό του λαού και αναπτύσσεται το αίσθημα της ευθύνης προς τα κοινά, γιατί με το συνεταιρισμό τους οι πολίτες γίνονται άμεσοι και συνειδητοί διαχειριστές της οικονομικής τους ζωής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.

Ειδικότερα, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί μπορούν:

α) Να αναλαμβάνουν την συγκέντρωση, συσκευασία, τυποποίηση, αποθήκευση, συντήρηση, μεταφορά καθώς και πώληση στο εσωτερικό της χώρας ή στο εξωτερικό, των προϊόντων των γεωργικών επιχειρήσεων των μελών τους.

β) Να προμηθεύονται και διαθέτουν στα μέλη τους πρώτες ύλες, ζώα και κάθε είδους παραγωγικά εφόδια ή καταναλωτικά αγαθά χρήσιμα για τις ανάγκες των εκμεταλλεύσεων ή της οικιακής οικονομίας τους.

γ) Να ιδρύουν και να διαχειρίζονται βιοτεχνίες ή βιομηχανίες, γεωργικών προϊόντων, και να οργανώνουν την διάθεση των παραγομένων προϊόντων στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό.

δ) Να αποκτούν κάθε είδους μηχανικό ή τεχνικό εξοπλισμό και μέσα μεταφοράς, είτε για κοινή χρήση, είτε για διάθεση στα μέλη τους.

ε) Να αποκτούν κατά κυριότητα ή να μισθώνουν αγροτικές γαίες για κοινή γεωργική εκμετάλλευση ή για διανομή στα μέλη τους.

στ) Να αποκτούν κατά κυριότητα ή να μισθώνουν αστικά ή αγροτικά ακίνητα για τη δημιουργία ή χρησιμοποίηση κάθε είδους εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τις δραστηριότητές τους ή τις ανάγκες των μελών τους.

ζ) Να οργανώνουν πρότυπες ή πειραματικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις σε γαίες ιδιόκτητες ή μισθωμένες ή διαθέσιμες για το σκοπό αυτό από τα μέλη τους, καθώς και να υποβοηθούν τα μέλη τους στην οργάνωση ομαδικών καλλιεργειών ή άλλων κοινών γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

η) Να εκτελούν εγγειοβελτιωτικά έργα για την καλύτερη αξιοποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των μελών τους.

θ) Να οργανώνουν και να παρέχουν στα μέλη τους κάθε είδους επιστημονική και τεχνική βοήθεια για την διευκόλυνση και βελτίωση της παραγωγής ή την μείωση του κόστους της.

ι) Να δέχονται καταθέσεις των μελών τους και να χορηγούν δάνεια στα μέλη:

ια) Να αναλαμβάνουν την ασφαλιστική κάλυψη των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων και της παραγωγής των μελών τους, καθώς και των προϊόντων, εφοδίων, μηχανημάτων οχημάτων, τεχνικών μέσων και εγκαταστάσεων, κατά παντός κινδύνου ή την κάλυψη των κινδύνων μεταφοράς των προϊόντων τους,

και της ζωής των μελών τους, ιδρύοντας ειδικό φορέα για το σκοπό αυτό.

ιβ) Να οργανώνουν την παροχή τεχνικής και συνεταιριστικής εκπαίδευσης ή επιμορφώσεως στα μέλη τους ή στα υπηρεσιακά στελέχη τους και να αναλαμβάνουν άλλες εκδηλώσεις κοινωνικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα.

Οι δασικοί και αλιευτικοί συνεταιρισμοί μπορούν αντίστοιχα να αναλαμβάνουν και κάθε μορφής δραστηριότητα σχετική με την ανάπτυξη και αξιοποίηση των προϊόντων της δασοπονίας, της αλιείας και της ιχθυοτροφίας.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Ο Συνεταιρισμός, ως θεσμός, έχει στο κέντρο του ενδιαφέροντός του, τον άνθρωπο. Ο Γεωργικός Συνεταιρισμός του αγρότη, έχει σκοπό την βοήθεια για την ικανοποίηση των αναγκών του και στηρίζεται στην ελεύθερη ένωση προσώπων και όχι περιουσιών και κεφαλαίων. Η οργάνωση και λειτουργία του υπηρετούν τον άνθρωπο και γι' αυτό ρυθμίζονται από ειδικούς κανόνες, που στηρίζονται στις αρχές της ισότητας και της δικαιοσύνης. Οι Συνεταιρισμοί είναι βασικά οργανωμένοι πάνω σε δύο κανόνες: της ισότητας και της αναλογίας.

Ο κανόνας της ισότητας, ρυθμίζει τις ανθρώπινες σχέσεις των Συνεταίρων μέσα στο Συνεταιρισμό.

Έτσι, καθορίζει ότι όλοι έχουν το ίδιο δικαίωμα εισόδου, δεν υπάρχει δηλ. περιορισμός στην εγγραφή των νέων μελών. Αντίστοιχα, όποιος δεν θέλει να συμμετέχει στο Συν/μό, δεν υποχρεώνεται από κανένα για το αντίθετο.

Έχει ακόμα κάθε ένας το ίδιο δικαίωμα λόγου στις συνελεύσεις των μελών, το ίδιο δικαίωμα ελέγχου των πρωτοβουλιών και των πράξεων του συνεταιρισμού, το ίδιο δικαίωμα ψήφου, το ίδιο δικαίωμα εκλογικότητας, το ίδιο δικαίωμα αποχωρήσεως και την ίδια υποχρέωση να συμπεριφέρεται όμοια με τους λοιπούς συνεταίρους.

Ο κανόνας της αναλογίας (κανόνας δικαιοσύνης) ρυθ-

μίξει τις σχέσεις των συνεταιρίων και του Συνεταιρισμού ως οικονομική μονάδα. Έτσι βάσει του κανόνα αυτού, στο τέλος κάθε χρήσεως τα πλεονάσματα διανέμονται στους συνεταιίρους με δικαιοσύνη, ενώ ομοιόμορφα επιμερίζονται και οι δαπάνες του Συνεταιρισμού.

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Ο Συνεταιρισμός όπως κάθε Νομικό Πρόσωπο, για να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή του χρειάζεται να εκπροσωπείται από διάφορα όργανα τα οποία εκφράζουν και εφαρμόζουν τις θελήσεις του.

Τα όργανα αυτά είναι η Γενική Συνέλευση, που αποτελεί το κυρίαρχο σώμα του Συνεταιρισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο εμπιστεύεται ο Συνεταιρισμός τη διοίκηση και τη διαχείριση των καθημερινών του υποθέσεων και την εκπροσώπησή του στους τρίτους, το Εποπτικό και το Μικτό Συμβούλιο που εποπτεύουν και ελέγχουν, είναι όμως και όργανα διοικήσεως.

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Στο σημείο αυτό θα έπρεπε να αναφερθούμε στα είδη συνεταιρισμών και σε ποιούς βαθμούς διακρίνονται. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα είναι βασικά τριών ειδών:

- α) Οι πιστωτικοί συν/μοί: Δημιουργούνται για την ικανοποίηση των πιστωτικών αναγκών των αγροτών, κυρίως με δάνεια που λαμβάνουν από την Αγροτική Τράπεζα. Οι πιστωτικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί, που αποτελούν την μεγάλη πλειοψηφία, στην ουσία είναι συν/μοί μικτού χαρακτήρα.
- β) Οι παραγωγικοί συν/μοί: Ασχολούνται με την επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων και τη μεταποίησή τους σε άλλα έτοιμα.
- γ) Οι προμηθευτικοί συν/μοί: Προμηθεύουν στα μέλη τους είδη γεωργικής χρήσεως και είδη οικιακής χρήσης.

Οι βαθμοί στους οποίους χωρίζονται οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, είναι επίσης τρεις:

1. Οι πρωτοβάθμιοι συν/μοί, που ιδρύονται και λειτουργούν στη βάση, στο χωριό ή στις αγροτικές συνοικίες των επαρχιακών πόλεων. Οι δραστηριότητές τους αφορούν την αγροτική πίστη, τον εφοδιασμό της γεωργίας, την παραγωγή και την πώληση των αγροτικών προϊόντων. Οι περισσότεροι από τους συνεταιρισμούς πρώτου βαθμού έχουν σαν έργο τη διανομή πιστώσεων που χορηγήθηκαν ήδη από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας· ένα μικρότερο μέρος (28,7⁰/ο) έχει παραγωγικές λειτουργίες κι ένα πραγματικό ελάχιστο μέρος ασχολείται με το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων και με τον εφοδιασμό της υπαίθρου.

2. Οι δευτεροβάθμιοι συν/μοί, οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών, που ιδρύονται και λειτουργούν σε κάθε αγροτική περιφέρεια.

Βασικός σκοπός τους, είναι να συντονίζουν τις δραστηριότητες και να βοηθούν στο έργο και στην προσπάθεια των συνεταιρισμών-μελών. Οι παραγωγικές εργασίες που αναλαμβάνουν συνίσταται κυρίως στην επεξεργασία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων.

3. Οι τριτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, οργανώσεις που ασχολούνται κυρίως με την μεταποίηση και εμπορία των δημητριακών, του ρυζιού, του βαμβακιού, κ.λπ. Κάθε οργάνωση είναι ειδικευμένη στην διαχείριση ενός μόνον προϊόντος, η δραστηριότητά της δε είναι κυρίως εμπορική.

4. Η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.

Η "Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών" ιδρύθηκε το 1935. Συγκεντρώνει τις περιφερειακές και κεντρικές οργανώσεις και είναι οργανωμένη όπως ένας συνεταιρισμός.

Με τον κεντρικό ρόλο που παίζει μέσα στο συνεταιριστικό κίνημα, κατέχει μια πολύ σημαντική θέση απέναντι στους αγρότες, στις σχέσεις αγροτών-κράτους και απέναντι στους ιδιώτες που έχουν οικονομικές σχέσεις με τον αγροτικό τομέα.

Σκοπός της είναι η ανάπτυξη των συμφερόντων των γεωργικών συνεταιρισμών και των μελών τους. Δεν φαίνεται όμως να επιτυγχάνει αυτόν τον σκοπό, ούτε να χρησιμοποιεί με επωφελή για τους γεωργούς τρόπο το ότι βρίσκεται επικεφαλής του συνεταιριστικού συστήματος. Συγκεντρώνει με τέτοιο τρόπο την εξουσία απόφασης, ώστε δεν αφήνει καμιά πρωτοβουλία στους συνεταιρισμούς.

Ο ρόλος της, από τη φύση του, είναι να συγκεντρώνει τις πολιτικές και οικονομικές επιλογές των αγρωτών και να τις μεταβιβάζει στην κυβέρνηση. Μια τέτοια λειτουργία μπορεί να είναι, αυτή καθεαυτή, επωφελής επειδή θα διευκόλυνε το έργο μιας κυβέρνησης για να πάρει τις πολιτικές και οικονομικές αποφάσεις που αφορούν τη γεωργία· ο ρόλος αυτός όμως γίνεται αρνητικός στην περίπτωση της Ελλάδας, αν λάβουμε υπόψη το πολιτικό πλαίσιο που υπήρξε πάντοτε. Σ' όλα αυτά προσθέτουμε και το γεγονός ότι είναι τέτοιας μορφής η αντιπροσώπευση των περιφερειακών συνεταιρισμών και η οργάνωση των εκλογών, ώστε η ηγεσία της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ μπορεί να παραμείνει αμετάβλητη, έστω και αν δεν έχει με το μέρος της την πλειοψηφία των μελών.

Πρέπει επίσης να αναφέρουμε κι ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό του συνεταιριστικού κινήματος: Βρίσκεται κάτω από την κηδεμονία της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας (Α.Τ.Ε.) που είναι το εκτελεστικό όργανο της αγροτικής πολιτικής της κυβέρνησης.

Η Α.Τ.Ε. που είναι δημόσιος οργανισμός, έχει σκοπό, μεταξύ άλλων την ενίσχυση του συνεργατικού πνεύματος, αλλά και την εποπτεία και τον έλεγχο των συνεταιρισμών κάθε βαθμού και κάθε είδους. Έτσι η Α.Τ.Ε., τις περισσότερες φορές, επεμβαίνει καταχρηστικά και εμποδίζει μ' αυτόν τον τρόπο την ομαλή εξέλιξη του συνεταιριστικού κινήματος.

Θα δούμε με περισσότερες λεπτομέρειες το ρόλο της Α.Τ.Ε. σε ξεχωριστό κεφάλαιο, που αναφέρεται στον εφοδιασμό και στην χρηματοδότηση της γεωργίας.

Ο ΑΓΡΟΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ (Α.Β.Σ.)

Εκτός από τα είδη των αγροτικών συνεταιρισμών που αναφέρουμε πιο πάνω, αξίζει να σταθούμε σε μια νέα μορφή συνεταιρισμού, τον Αγροτοβιομηχανικό Συνεταιρισμό (Α.Β.Σ.), που σημαίνει σε τελικό στάδιο, συνύπαρξη και αρμονική συνεργασία σε ένα χώρο, και των τριών κλάδων της παραγωγικής διαδικασίας (γεωργίας - βιομηχανίας - υπηρεσιών).

Τί είναι αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός.

Σαν αγροβιομηχανικό συνεταιρισμό, ορίζουμε την συστηματική, δημοκρατικά προγραμματισμένη και δημοκρατικά καθοδηγούμενη κοινή προσπάθεια, εθελοντικά ενωμένων και ισότιμων αγροτών, με στόχο τον αποτελεσματικότερο για τα μέλη του και τον κοινωνικά χρησιμότερο συνδυασμό της πρωτογενούς, της δευτερογενούς και της τριτογενούς οικονομικής δραστηριότητας.

Πιο σύντομα θα μπορούσαμε να ορίσουμε τον αγροτοβιομηχανικό συνεταιρισμό, σαν την αυτοδιαχειριζόμενη αγροτική συνεταιριστική οικονομική μονάδα που παράγει, επεξεργάζεται και διακινεί μόνη της τα προϊόντα της.

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΛΛΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ Α.Β.Σ.

Οι λόγοι που κάνουν κοινωνικά αναγκαία και χρήσιμη την συγκρότηση και ανάπτυξη των αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών θα μπορούσαν να διακριθούν σε οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς.

Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ.

Είναι γνωστό πως ο μικρός και πολυδιασπασμένος αγροτικός κλήρος, δεν μπορεί να συγκεντρώσει τις προϋποθέσεις για τη συγκρότηση μιας οικονομικής μονάδας, που με τη βοήθεια της επιστημονικής γνώσης και της τεχνολογίας θα μπορούσε να μεγιστοποιεί το οικονομικό αποτέλεσμα για τον αγρότη, μέσω της αριστοποίησης του συνδυασμού των συντελεστών παραγωγής (εργασία, έδαφος, κε-

φάλαιο).

Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ.

Η πληθυσμιακή αποφύλωση της ελληνικής υπαίθρου είναι άμεσο αποτέλεσμα της οικονομικής - εισοδηματικής καχεξίας της. Θα πρέπει να ομολογήσουμε πως την κύρια ευθύνη για την οικονομική - εισοδηματική αυτή καχεξία την φέρνει η μικρή αγροτική μονάδα.

Με τον αγροτοβιομηχανικό συνεταιρισμό και την οικονομική - εισοδηματική ανάπτυξη της υπαίθρου, ο αγροτικός πληθυσμός δεν θα έχει λόγο να εγκαταλείψει τις εστίες του.

Είναι λογικό λοιπόν να περιμένουμε σε πρώτη φάση, ανακοπή της πληθυσμιακής μετακίνησης απ' την ύπαιθρο προς τις πόλεις και το εξωτερικό. Σε μια δεύτερη φάση είναι επίσης λογικό να περιμένουμε, την μετακίνηση πληθυσμού απ' τις πόλεις, όπου η ζωή έχει γίνει αφόρητη, προς την ελληνική ύπαιθρο.

Με την πρόοδο και την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας θα αναπτύσσεται και θα ολοκληρώνεται η συγκρότηση της ελληνικής κοινωνίας και θα γεφυρωθούν οι κοινωνικά και εθνικά επιζήμιες τεχνικές αντιθέσεις (αυτόχθονες ή πρόσφυγες).

Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ.

Η οικονομική πολυδιάσπαση της ελληνικής αγροτιάς, είχε σαν άμεση συνέπεια την πολιτική αποδυνάμωση και τη διάσπασή της. Έτσι κατάφερε η οικονομική ολιγαρχία να εκμεταλλεύεται την ελληνική αγροτιά όχι μόνο οικονομικά αλλά και πολιτικά.

Ο Έλληνας αγρότης ξεκομμένος και ξεμοναχιασμένος, σπρώχνοταν συνέχεια και βίαια στο πολιτικό περιθώριο, όπου δεν είχε καμιά δυνατότητα άμεσης πολιτικής παρέμβασης εκτός από αυτήν του παθητικού φηφοφόρου των δυνάμεων της συντήρησης και της εξάρτησης.

Η μικρή αγροτική μονάδα και ο τρόπος που το σύστημα της επέβαλε να λειτουργεί, διευκόλυνε το πέρασμα της ιδεολογίας της παραίτησης από την διεκδίκηση πολιτικών δι-

καιωμάτων και ελευθεριών. Αντίθετα, στα πλαίσια του αγροτοβιομηχανικού συνεταιρισμού η αγρότισα και ο αγρότης, παίρνουν την τύχη τους στα ίδια τα χέρια τους, γιατί μετέχουν άμεσα και ενεργά στη λήψη των αποφάσεων που τους αφορούν. Οι δομές, οι αρχές και οι διαδικασίες της αυτοδιαχείρησης του αγροτοβιομηχανικού συνεταιρισμού, δεν δίνουν λύση μόνο στο οικονομικό πρόβλημα του αγρότη, δεν αποδεσμεύουν μόνο δημιουργικές παραγωγικές δυνάμεις για την αυτοδύναμη ανάπτυξη της χώρας μας, αλλά αποτελούν και το εργαστήριο, όπου ο λαός μας πλάθει και προάγει τους δημοκρατικούς θεσμούς του και διασφαλίζει τις πολιτικές του ελευθερίες.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ Α.Β.Σ.

Οι Α.Β.Σ. δεν έχουν καταναγκαστικό χαρακτήρα. Η παραγωγή σ' αυτούς γίνεται προγραμματισμένα και σε μεγάλη κλίμακα για να αποφεύγονται σπατάλες και να μεγιστοποιείται το οικονομικό αποτέλεσμα για λογαριασμό των μελών του. Οι συντελεστές παραγωγής που ο κάθε αγρότης έφερε στον Α.Β.Σ. (χωράφια, μηχανήματα), μπορούν να είναι και να παραμείνουν ατομική ιδιοκτησία του.

Πρέπει όμως να χρησιμοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος. Η σε χωράφια, μηχανήματα και κεφάλαιο συμβολή του κάθε αγρότη στον Α.Β.Σ., καταχωρείται με μια σαφή καταγραφή της περιουσίας του κάθε συνεταιίρου, και λειτουργεί σαν ένας συντελεστής εισοδήματος για το κάθε περιουσιακό στοιχείο. Η συμβολή σε εργασία αμοίβεται κανονικά σύμφωνα με την ποσότητα και την ποιότητα στην οποία προσφέρεται, και σύμφωνα με τις οικογενειακές υποχρεώσεις του κάθε συνεταιίρου.

Επίσης η αρχή: ένας άνθρωπος=μία φήφος, αποτελεί εγγύηση, πως ο Α.Β.Σ. δεν θα εκφυλιστεί όπως η Α.Ε., σε μηχανισμό που λειτουργεί για τα συμφέροντα των μετόχων του.

Η αρχή της πλειοψηφίας των συνεταιίρων και όχι κεφαλαίου, εγγυάται την μεγαλύτερη οικονομική αποτελεσματικότητα και την εξαφάνιση της κοινωνικής αδικίας.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η σύντομη αναφορά στη σημερινή κατάσταση του συνεταιριστικού κινήματος δείχνει πως το θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε ήταν ανίκανο να διασφαλίσει την ενότητα και την αυτονομία, να κατοχυρώσει και να προασπίσει την οικονομική δραστηριότητα των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, (ΑΣΟ).

Με την αλλαγή όμως του αναπτυξιακού προσανατολισμού της χώρας μετά το 1981, άλλαξε και το θεσμικό πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς. Έτσι φθάσαμε στο Νόμο 1541/85.

Μια αντιπαράθεση του νέου με το παλιό θεσμικό πλαίσιο, (Ν. 921/79) θα πρόσφερε σίγουρα στον κάθε ενδιαφερόμενο δύο ολότελα διαφορετικές εικόνες, πράγμα που σημαίνει δύο ολότελα διαφορετικές αντιλήψεις για τις ΑΣΟ. Θα αρχίσουμε λοιπόν, την αναφορά μας στη συνεταιριστική νομοθεσία, με την παρουσίαση του Ν.921/79.

Ν. 921/1979

Σύμφωνα με το νόμο αυτό επιτρέπεται η ίδρυση δεύτερου αγροτικού συνεταιρισμού μέσα σε περιφέρεια που υπάρχει άλλος αγροτικός συνεταιρισμός με τον ίδιο κύριο σκοπό, με τη σύμπραξη εκατό τουλάχιστον ιδρυτικών μελών. Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται δέκα ιδρυτικά μέλη.

- Η εγκριτική απόφαση και το καταστατικό των συνεταιρισμών, καταχωρούνται στο γενικό μητρώο συνεταιρισμών του Υπουργείου Γεωργίας.

- Η εγγραφή μέλους σε συνεταιρισμό είναι ελεύθερη εφόσον από τον ενδιαφερόμενο υποβληθεί αίτηση και πληρούν οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

Σε περίπτωση μή έγκρισης από το διοικητικό συμβούλιο του συνεταιρισμού ο ενδιαφερόμενος μέσα σε διάστημα τριάντα ημερών από την υποβολή της αίτησης, μπορεί να προσφύγει στην πρώτη τακτική γενική συνέλευση.

Τυχόν αρνητική απόφαση μπορεί να προσβάλλει μέσα σε

διάστημα ενός μήνα από τη λήψη της απόφασης στο ειρηνοδικείο του οποίου η απόφαση είναι αμετάκλητη.

- Η ελάχιστη παραμονή μέλους στο συνεταιρισμό είναι τρία χρόνια και για την αναχώρησή του, πρέπει να υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο αίτηση τρεις τουλάχιστον, πριν την λήξη της διαχειριστικής περιόδου. Η απώλεια ιδιότητας επέρχεται από την ημέρα δημοσίευσης της απόφασης.

Ο συνεταίρος που αποχωρεί από το συνεταιρισμό, παύει να ευθύνεται για τα χρέη του συνεταιρισμού μετά την παρέλευση ενός χρόνου.

- Κάθε μέλος του συνεταιρισμού εφόσον το επιθυμεί, μπορεί να έχει παραπάνω από μία συνεταιριστικές μερίδες και το πολύ μέχρι τρεις.

Ο αριθμός φήφων είναι αντίστοιχος με τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων για κάθε μέλος.

- Τα μέλη μετέχουν στη γενική συνέλευση τα ίδια προσωπικά, ή διά μέσου άλλου εξουσιοδοτημένου συνεταίρου που μπορεί και να ψηφίσει για λογαριασμό τους.

- Η γενική συνέλευση γίνεται μια φορά το χρόνο μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου. Εάν διαπιστωθεί έλλειψη απαρτίας κατά την έναρξη της συνεδρίασης, η ανάγνωση του καταλόγου των μελών επαναλαμβάνεται μετά από μία ώρα. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί και πάλι έλλειψη απαρτίας, η γενική συνέλευση συνέρχεται την επόμενη εβδομάδα στον ίδιο χώρο, την ίδια μέρα και ώρα, και αποφασίζει πάνω σε όλα τα θέματα της αρχικής ημερήσιας διαταγής, ανεξάρτητα από τον αριθμό παρισταμένων.

- Για να κηρυχθεί άκυρη απόφαση της γενικής συνέλευσης πρέπει να υποβληθεί αίτηση από το διοικητικό ή εποπτικό συμβούλιο, μέσα σε διάστημα δύο μηνών από τη λήξη της απόφασης. Σε διάστημα δεκαπέντε ημερών πρέπει να υποβληθεί αίτηση, αν πρόκειται για απόφαση που αφορά εκλογή ή ανάκληση μελών διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου του συνεταιρισμού ή αντιπροσώπων.

- Για τη διοίκηση του συνεταιρισμού εκλέγεται το διοι-

κητικό συμβούλιο που στα μέλη του κατανέμονται τα αξιώματα που προβλέπονται από το καταστατικό και η ανακατανομή τους επιτρέπεται πάντοτε μέχρι τη λήξη της θητείας του συμβουλίου.

- Από το καταστατικό επίσης προβλέπεται η ύπαρξη του εποπτικού συμβουλίου, το οποίο συνέρχεται τακτικά κάθε τρεις μήνες, ενώ έκτακτα όποτε συγκληθεί από τον προϊστάμενό του.

- Η είσπραξη των απαιτήσεων από τα μέλη όταν έχει καθυστερήσει εξ' αιτίας των συνεταίρων ενεργείται με πράξη του διοικητικού συμβουλίου και κοινοποιείται με έγγραφο στο οφειλέτη.

Μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση ο ενδιαφερόμενος, μπορεί να κάνει ένσταση στο εποπτικό συμβούλιο το οποίο μέσα σε δεκαπέντε ημέρες αποφασίζει οριστικά και επικυρώνει ή τροποποιεί ή ακυρώνει την πράξη του διοικητικού συμβουλίου. Η απόφαση του εποπτικού συμβουλίου, διαβιβάζεται στο διοικητικό συμβούλιο και κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο χωρίς αναβολή.

- Η οικονομική χρήση του συνεταιρισμού λήγει στις 30 Ιουνίου ή 31 Δεκεμβρίου. Ο ισολογισμός και ο λογαριασμός των αποτελεσμάτων χρήσης, υποβάλλονται από το διοικητικό συμβούλιο, μετά την έγκρισή τους από τη γενική συνέλευση στο ειρηνοδικείο.

- Ο συνεταιρισμός έχει υποχρέωση να σχηματίζει τακτικό αποθεματικό, που χρησιμοποιείται για την κάλυψη ζημιών του συνεταιρισμού που δεν μπορούν να καλυφθούν από τα αποτελέσματα χρήσης. Μπορεί ακόμα να χρησιμοποιείται και για εργασίες του συνεταιρισμού.

Ποσοστό από τα καθαρά αποτελέσματα χρήσης διατίθεται, μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού, για το σχηματισμό έκτακτου αποθεματικού. Το έκτακτο αποθεματικό πρέπει να φτάσει τουλάχιστον το ποσό του συνόλου των υποχρεωτικών μερίδων και χρησιμοποιείται στις εργασίες του συνεταιρισμού.

- Η εποπτεία πάνω στους συνεταιρισμούς ανήκει στον

Υπουργό Γεωργίας και ασκείται είτε από τον ίδιο, είτε από εξουσιοδοτημένα όργανα του Υπουργείου ή της Αγροτικής Τράπεζας. Η εξουσιοδότηση παρέχεται με απόφαση του Υπουργού που δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβέρνησης.

- Για να γίνει συγχώνευση συνεταιριστικών οργανώσεων απαιτείται απόφαση των γενικών συνελεύσεων των συνεταιρισμών που δημοσιεύεται σε εφημερίδα. Η διαδικασία της συγχώνευσης μπορεί να προχωρήσει μόνο εφόσον μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση δεν διατυπωθούν έγγραφες αντιρρήσεις από οποιοδήποτε δανειστή του υπό συγχώνευση συνεταιρισμού.

Το καταστατικό του νέου συνεταιρισμού πρέπει να προβλέπει συνεταιρική μερίδα το ελάχιστο ίση με τη μεγαλύτερη από τις προβλεπόμενες στα καταστατικά των συγχωνευόμενων συνεταιρισμών. Η ευθύνη των μελών πρέπει να είναι το λιγότερο ίση με το μεγαλύτερο όριο της ευθύνης που προβλέπεται στα παραπάνω καταστατικά.

Μέσα σε δεκαπέντε μέρες από την καταχώρηση της εγκριτικής απόφασης στο ειδικό μητρώο του ειρηνοδικείου, το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο συγκαλεί τα μέλη του νέου συνεταιρισμού σε γενική συνέλευση για την εκλογή των οργάνων του συνεταιρισμού.

Το διοικητικό συμβούλιο του νέου συνεταιρισμού μέσα σε ένα εξάμηνο από την ανάληψη των καθηκόντων του αποφασίζει για τους υπαλλήλους των συνεταιρισμών που συγχωνεύτηκαν. Στους υπαλλήλους που απολύονται καταβάλλεται από το νέο συνεταιρισμό, η νόμιμη αποζημίωση για την περίπτωση της απροειδοποίητης καταγγελίας της σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου.

- Περίπτωση διάλυσης συνεταιρισμού, μπορεί να είναι όταν ο αριθμός των μελών του μειώθηκε κάτω από το ελάχιστο όριο που προβλέπεται από το νόμο.

Η διάλυση του συνεταιρισμού γνωστοποιείται με φροντίδα του Προέδρου του τελευταίου διοικητικού συμβουλίου στο ειρηνοδικείο και στην εποπτεύουσα αρχή.

- Η εκκαθάριση ενεργείται από το διοικητικό συμβούλιο που υπάρχει κατά το χρόνο της διάλυσης. Από τα ποσά

της εκκαθάρισης εξοφλούνται πρώτα τα ληξιπρόθεσμα χρέη προς τρίτους. Τα ποσά των επίδικων και μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων κατατίθενται στην Αγροτική Τράπεζα και αποδίδονται στα μέλη οι προαιρετικές μερίδες. Αν το ποσό που απομένει δεν επαρκεί για την κάλυψη των υποχρεωτικών μερίδων κατανέμεται ανάλογα με τον αριθμό των μερίδων αυτών. Το υπόλοιπο από το ενεργητικό αφού πραγματοποιηθούν τα παραπάνω, μοιράζεται στα μέλη που υπάρχουν.

Τα βιβλία και τα αρχεία του συνεταιρισμού φυλάγονται στο ειρηνοδικείο για δέκα χρόνια.

- Για τη σύσταση ένωσης γεωργικών συνεταιρισμών απαιτείται απόφαση δεκαπέντε τουλάχιστον αγροτικών συνεταιρισμών. Αν στο νομό υπάρχει ένωση συνεταιρισμού, για τη σύσταση δεύτερης ένωσης απαιτείται η απόφαση είκοσι συνεταιρισμών που δεν ανήκουν στην πρώτη. Ο αριθμός των φήφων για κάθε συνεταιρισμό μέλος, στη γενική συνέλευση της ένωσης (και που δεν μπορεί να είναι πάνω από 8) καθορίζεται από το καταστατικό της ένωσης, ανάλογα α) με τον αριθμό των μελών τους, β) το ύψος του συνόλου των συνεταιριστικών μερίδων που απαρτίζουν το κεφάλαιό του, γ) το ύψος του κύκλου των εργασιών του κατά την αμέσως προηγούμενη τριετία, δ) το ύψος των συναλλαγών του με την ένωση κατά την περίοδο αυτή.

- Οι ποινικές κυρώσεις προς τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τους υπαλλήλους των συνεταιρισμών για παραπτώματα που ορίζει ο νόμος φτάνουν μέχρι φυλάκιση δύο χρόνων.

- Τα χρέη του συνεταιρισμού παραγράφονται μετά πέντε χρόνια.

- Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί καθώς και οι ελεύθεροι δασικοί συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί και λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου, εξακολουθούν να διέπονται και από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις.

- Διαθέτονται απ'ευθείας χωρίς δημοπρασία σε δασικούς συνεταιρισμούς έτοιμα δασικά προϊόντα παραγωγής, που

εκμεταλλεύονται από το κράτος για παραπέρα εμπορία με απόφαση του Νομάρχη, σε συνεργασία με τον Διευθυντή Δασών της περιοχής.

N.1541/85

Ο νόμος 1541/85 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, έρχεται να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες του Αγροτικού Συνεταιριστικού Κινήματος και τα προβλήματα της ελληνικής γεωργίας. Αποτελείται από 79 άρθρα και αντιμετωπίζει σε νέα βάση την αναδιοργάνωση και αναδιάρθρωση του Αγροτικού Συν.Κινήματος στη χώρα μας.

- Προβλέπει έναν, γενικού σκοπού, Συνεταιρισμό σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα, μια Ένωση σε κάθε νομό και μια Κεντρική Κλαδική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών για κάθε προϊόν, ή κατηγορία ομοειδών προϊόντων.
- Δύο κατηγορίες μελών τακτικά και ειδικά.
- Διασφάλιση της αρχής κάθε μέλος μια φήφος.
- Διεύρυνση των δραστηριοτήτων των Αγροτικών Συνεταιριστικών οργανώσεων.
- Δυνατότητα ίδρυσης Συνεταιριστικών Οργανισμών.
- Παροχή κινήτρων, ενισχύσεων, οικονομικών και φορολογικών απαλλαγών.
- Προβλέπει ακόμα μή δυνατότητα ίδρυσης Συνεταιριστικών Εταιρειών του Εμπορικού και Αστικού Κώδικα.
- Συμμετοχή του προσωπικού στα Διοικητικά Συμβούλια των ΑΣΟ.
- Παράδοση της παραγωγής των Συνεταίρων στο Συνεταιρισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού και τις αποφάσεις των Γ.Σ. κάθε συνεταιρισμού.
- Εθελοντική δημιουργία Ομάδων Κοινής Εκμετάλλευσης.
- Κατάργηση εποπτείας από την Α.Τ.Ε. και άσκησή της από το Σώμα Ελεγκτών Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
- Κατάργηση Κοινοπραξιών και άτυπων συνεργασιών των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.
- Ύψος συνεταιριστικής μερίδας 25.000 δρχ., εξοφλητέας σε 5 χρόνια, με δυνατότητα να μειωθεί έως 10.000

δρχ., εφόσον πρόκειται για Αγροτικούς Συνεταιρισμούς ορεινών ή ημιορεινών περιοχών ή μικρών νησιών.

- Ελάχιστο αριθμό μελών για ίδρυση γενικού και ειδικού σκοπού Συνεταιρισμό, 50 και 20 ιδρυτικά μέλη αντίστοιχα.

- Ελάχιστο χρόνο παραμονής στο Συνεταιρισμό, 5 χρόνια και καθιέρωση της απλής αναλογικής.

Τέλος προβλέπει διασφάλιση της ατομικής ιδιοκτησίας. Ο συνεταίρος δηλαδή αν επιθυμεί μπορεί να νοικιάζει στο Συνεταιρισμό τα χωράφια του ή τα μηχανήματά του.

Με το νέο νόμο το Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα, ενοποιείται και ισχυροποιείται και μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο στη διασφάλιση του μόχθου των αγροτών μας.

Κύριοι στόχοι του νόμου είναι:

α) Να υποβοηθήσει ο συνεταιρισμός την ανάπτυξη της συνεταιρισμένης οικογενειακής εκμετάλλευσης.

Στην προσπάθεια να αναμορφωθούν οι δομές και ο τρόπος οργάνωσης της Αγροτικής Οικονομίας, θα πρέπει να υποστηριχθεί και να προωθηθεί η αγροτική εκμετάλλευση στην οποία απασχολείται μια οικογένεια κατά κύριο λόγο με την αγροτική παραγωγή.

Η εκμετάλλευση αυτή, πρέπει να εξασφαλίζει την κάλυψη των εξόδων του αγρότη, ικανοποιητική απόδοση του επενδεδυμένου κεφαλαίου και εισόδημα αντίστοιχο με το εισόδημα που πραγματοποιείται στους άλλους τομείς της οικονομίας.

Η οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση όπως την επιδιώκουμε, δεν μπορεί να έχει μέλλον λόγω του μικρού μεγέθους της και του περιορισμένου των διαθέσιμων κεφαλαίων, παρά μόνον όταν συνεταιρισθεί με τις υπόλοιπες εκμεταλλεύσεις. Η εθελοντική σύνένωση στην επιδίωξη κοινών στόχων μπορεί να περιορίσει τα υφιστάμενα μειονεκτήματα και να προσπορίσει στην εκμετάλλευση πρόσθετα έσοδα.

β) Να δημιουργηθούν οικονομικά βιώσιμες συνεταιριστικές μονάδες.

Ο συνεταιρισμός είναι ένα σχήμα συλλογικής οικονομίας.

κής συνεργασίας που επιτρέπει την κοινή και αλληλέγγυα αντιμετώπιση των προβλημάτων, την αυτοδιαχείριση την κοινή εκμετάλλευση ή αξιοποίηση παραγωγικών μέσων και την αύξηση του εισοδήματος χάρη στη συλλογική προσπάθεια.

Ο συνεταιρισμός είναι το μέσο εκείνο που μπορεί να μετατρέψει την οικογενειακή εκμετάλλευση σε βιώσιμη, αποδοτική και ανταγωνιστική οικονομική μονάδα. Πρέπει να στοχεύει στην οικονομική του αυτοδυναμία. Τούτο σημαίνει επιχειρηματική αποτελεσματικότητα, που κατοχυρώνεται απ' το νόμο με το άρθρο 3 περί δραστηριοτήτων των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων.

Για να επιτευχθεί οικονομική βιωσιμότητα, ο συνεταιρισμός πρέπει να έχει τέτοιο μέγεθος ώστε να μπορεί να εκμεταλλευθεί τις οικονομίες κλίμακας. Πρέπει να διαθέτει κεφάλαια και προσωπικό που να του επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση σύγχρονης και κατάλληλης τεχνολογίας και την προσαρμογή στις συνθήκες και απαιτήσεις της αγοράς. Ο νόμος καθιερώνει εννιαία δομή στο Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα για να ξεπεραστεί η πολυδιάσπαση των συνεταιριστικών οργανώσεων, ο ανταγωνισμός και η έλλειψη συντονισμού στις προσπάθειές τους.

Σύμφωνα με την εννιαία δομή ανάπτυξης και λειτουργίας του Ελληνικού συνεταιριστικού κινήματος:

ι) Ιδρύεται ένας Γενικός Αγροτικός Συνεταιρισμός σε κάθε κοινότητα ή Δήμο, όπως προβλέπεται από το 4ο άρθρο του νόμου. Οι ιδιαίτερες δραστηριότητες, οι οποίες ασκούνται από τους αγρότες στα πλαίσια της πολυκαλλιέργειας αντιμετωπίζονται με τις κλαδικές οργανώσεις παραγωγής, οι οποίες συστήνονται και λειτουργούν μέσα στο Συνεταιρισμό κατά κλάδο παραγωγής ή βασικό προϊόν.

Ειδικές ρυθμίσεις προβλέπουν τη σύσταση και λειτουργία δασικών, αλιευτικών, μελισσοκομικών, σηροτροφικών ανθοκομικών συνεταιρισμών, καθώς και παραγωγής γουναρικών στα άρθρα 4, 66 και 74.

ιι) Σε κάθε νομό λειτουργεί μια μόνο ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (άρθρο 47). Ορισμένες ιδιαιτερότητες που οφείλονται είτε στην μεγάλη έκταση του νομού είτε στην οικονομική ευρωστία ή αδυναμία μιας ένωσης, είτε σε άλλα αντικειμενικά κριτήρια, αντιμετωπίζονται με απόφαση της ΠΑΣΕΓΕΣ.

ιιι) Ιδρύεται επίσης μια Κεντρική Κλαδική Συνεταιριστική Ένωση, κατά κλάδο παραγωγής ή βασικό προϊόν. Αποτελείται από όλες τις ενώσεις αγροτικών Συνεταιρισμών που απασχολούνται με το συγκεκριμένο προϊόν και καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια (άρθρο 51).

ιιιι) Την ανώτατη Αγροτική Συνεταιριστική οργάνωση αποτελεί η ΠΑΣΕΓΕΣ και έχει σκοπό το συντονισμό της δράσης και της επιβοήθησης των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, όπως προβλέπεται από το νόμο στο άρθρο 54.

Η πολυδιάσπαση και ο κακώς εννοούμενος ενδοσυνεταιριστικός ανταγωνισμός, αντιμετωπίζονται στα άρθρα 22, 48, 50, 51 και 56, όχι μόνο με την καθιέρωση εννιαίας δομής του Αγροτικού Συνεταιριστικού Κινήματος, αλλά και με την αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων των συνεταιριστικών οργανώσεων κάθε βαθμού.

Ότι μπορεί και πρέπει να κάνει πρωτόβθμια Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση δεν επιτρέπεται να το ενεργεί η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών. Επίσης, όποια δραστηριότητα ανήκει στην αρμοδιότητα της Ένωσης, δεν επιτρέπεται να ασκείται από την Κεντρική Κλαδική Συνεταιριστική Ένωση.

Τέλος, η ΠΑΣΕΓΕΣ ασκεί συντονιστικές δραστηριότητες μή οικονομικού περιεχομένου (άρθρα 49, 52, 56). Οι επιδιώξεις της θεσμοθέτησης της εννιαίας δομής του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

Με την ίδρυση και λειτουργία Γενικού Αγροτικού Συνεταιρισμού, επιτυγχάνεται ο συντονισμός των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η αξιοποίηση της οποιασδήποτε τεχνικής υποδομής, η ορθολογικότερη αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Επιτυγχάνεται επίσης η χρησιμοποίηση

των τεχνικών μέσων και η δυνατότητα στελέχωσης της οργάνωσης με επιστημονικοτεχνικό προσωπικό.

Άμεσο αποτέλεσμα των προαναφερθέντων θα είναι η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των συνεταιρισμών, η αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους, η μαζικοποίησή τους και η ενεργοποίηση των μελών τους. Τελικός στόχος είναι η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών σε σημείο ώστε να είναι ικανοί να αναλάβουν αυτοδύναμα τις περισσότερες και σημαντικότερες δραστηριότητες της παραγωγικής διαδικασίας στον τομέα της αγροτικής οικονομίας.

Με τη λειτουργία μιας ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών σε κάθε νομό (άρθρο 47), επιτυγχάνεται ο καλύτερος συντονισμός των δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών-μελών της Ένωσης, μέσα στο νομό, η αποφυγή του ενδοσυνεταιριστικού κακώς εννοούμενου ανταγωνισμού, η διευκόλυνση του προγραμματισμού της παραγωγής και της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Επιτυγχάνεται επίσης η ισχυροποίηση της οικονομικής επιφάνειας της δευτεροβάθμιας αγροτικής συνεταιριστικής οργάνωσης και επομένως η δυνατότητα χρήσης και εφαρμογής σύγχρονης τεχνολογίας καθώς και ο άριστος συνδυασμός των συντελεστών παραγωγής (άρθρο 49).

Η τριτοβάθμια Συνεταιριστική Οργάνωση προβλέπεται να συντονίζει το έργο των ενώσεων και ιδιαίτερα στον τομέα της εσωτερικής εμπορίας και των εξαγωγών του αγροτικού προϊόντος που αντιπροσωπεύει, όπως φαίνεται στα άρθρα 52 και 53. Μ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται ο κακώς εννοούμενος ανταγωνισμός στη διεθνή αγορά, με όλα τα δυσμενή αποτελέσματα που έχει για την Εθνική Οικονομία, για το προϊόν και τον παραγωγό. Επιτυγχάνεται επίσης ο πληρέστερος εφοδιασμός και η προμήθεια της εσωτερικής αγοράς με αγροτικά προϊόντα και η κατά το δυνατόν απορρόφηση της παραγωγής σε λογικές τιμές, ακόμη και σε απομακρισμένες περιοχές.

Είναι γνωστό ότι δεν μπορεί να επιτευχθεί άριστος συνδυασμός των συντελεστών παραγωγής με το μικρό

και πολυτεμαχισμένο κλήρο, τον οποίο διαθέτει η οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση. Ειδική πρόβλεψη γίνεται για τη δημιουργία Ομάδων Κοινής Εκμετάλλευσης μέσα στα πλαίσια του συνεταιρισμού και μεταξύ των μελών του, που πιστεύεται ότι θα ενισχύσει την προσπάθεια όσων συνεταιίρων επιθυμούν να μειώσουν το κόστος παραγωγής τους με κοινές καλλιέργειες ή κοινές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις (Άρθρο 41).

Επίσης ειδικές διατάξεις στο άρθρο 20 προβλέπουν τους κανόνες οι οποίοι θα ισχύουν σε περίπτωση κοινής χρήσης περιουσιακών στοιχείων.

Οι αδυναμίες στην εμπορία των αγροτικών προϊόντων είναι βέβαια διαρθρωτικές και ποικιλόμορφες. Το θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης του συνεταιριστικού κινήματος, που προωθείται μ' αυτό το νόμο, δεν είναι δυνατό να επιλύσει όλα τα προβλήματα της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Φιλοδοξεί όμως να επιφέρει τις απαραίτητες αλλαγές για την κατά το δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων. Έτσι σύμφωνα με το νόμο και τα άρθρα 12 και 53, η παραγωγή των συνεταιίρων παραδίδεται στο συνεταιρισμό, εφόσον οι ίδιοι το αποφασίσουν μέσα στις γενικές τους συνελεύσεις και κάτω από τους συγκεκριμένους - κάθε φορά - όρους και προϋποθέσεις που αρμόζουν στις ειδικές συνθήκες.

Μ' αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιείται η ανασφάλεια του παραγωγού για την απορρόφηση της παραγωγής του, η διαπραγματευτική δύναμη του αγρότη πολλαπλασιάζεται και ο μεσάζων χάνει σιγά-σιγά, τις δυνατότητες παρέμβασης στην αγορά. Καθίσταται επίσης δυνατός ο προγραμματισμός της παραγωγής και διευκολύνεται η επιχειρηματική σωστή λειτουργία συνεταιριστικών μονάδων.

Δημιουργούνται τέλος οι προϋποθέσεις για την καθιέρωση κανόνων ποιότητας κατά την παραγωγή, και έτσι, εγγυώνται την ποιοτική άνοδο των αγροτικών προϊόντων.

Είναι γνωστό ότι κύρια οδός μεταφοράς του αγροτικού πλεονάσματος σε άλλους τομείς της οικονομίας, είναι τα γεωργικά εφόδια (φυτοφάρμακα, λιπάσματα κ.λ.π.), και

τα κινητά μέσα παραγωγής .

Επί πλέον οι κλάδοι αυτοί είναι κατεξοχήν συναλλαγμα-
τοβόροι, μεγιστοποιούν αδικαιολόγητα το κόστος παρα-
γωγής και προσθέτουν έναν ακόμη σημαντικό κρίκο στην
αλυσίδα εξάρτησης της οικονομίας μας από άλλες χώρες.

Ο νόμος στοχεύει στην αντιμετώπιση του προβλήμα-
τος, με τις διατάξεις που προβλέπουν την δυνατότητα
δημιουργίας αντίστοιχων Συνεταιριστικών Οργανώσεων,
στα άρθρα 57 και 58. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι Συνε-
ταιριστικοί αυτοί οργανισμοί θα έχουν όχι μόνο αρμο-
διότητες για την προμήθεια λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων,
μηχανημάτων κ.λπ., αλλά και για την κατασκευή τους.
Οι δραστηριότητες που σύμφωνα με το νόμο μπορεί να α-
ναπτύξει η Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση, καλύπτουν
ολόκληρο το φάσμα της παραγωγής και προμήθειας γεωργι-
κών εφοδίων, καθώς επίσης και της κατασκευής και προ-
μήθειας των μέσων αγροτικής παραγωγής. Οι διατάξεις
του νόμου δημιουργούν έτσι το θεσμικό πλαίσιο, που ε-
πιτρέπει την ίδρυση και λειτουργία των αγροτοβιομηχα-
νικών συνεταιρισμών.

Ο αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός είναι ένα σύ-
νολο δραστηριοτήτων που αγκαλιάζει όλες τις φάσεις
της παραγωγής σε συλλογική συνεταιριστική βάση. Είναι
μέσο για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των αγροτών,
με τον έλεγχο από το συνεταιρισμό, όλων των δραστηριο-
τήτων που μπορούν να προσπορίσουν κέρδος στους συνεταιί-
ρους.

Προς αποφυγή σπατάλης χρημάτων και λειτουργίας μή
βιώσιμων συνεταιριστικών μονάδων, πρέπει να γίνει κατα-
νοητό, ότι ο συνεταιρισμός πρέπει να ιδρύει μονάδες
συντήρησης, συσκευασίας, μεταποίησης των προϊόντων του.
Το μέγεθός τους πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να καλύπτε-
ται η υπάρχουσα και η μελλοντικά ορατή παραγωγική δυνα-
μικότητα της περιφέρειάς του.

Μέσα από το νόμο δεν προωθείται η λανθασμένη αντίληψη
ότι ο σύνεταιρισμός κάθε κοινότητας πρέπει να καταστεί
ολοκληρωμένης μορφής αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός.

Μορφές επιχειρηματικής δράσης, που υπερκαλύπτουν την παραγωγική δυναμικότητα της περιφέρειας του συνεταιρισμού, πρέπει να ασκούνται από την ένωση αγροτικών συνεταιρισμών. Όταν η παραγωγική δυναμικότητα της ένωσης υπερκαλύπτεται, οι επιχειρηματικές μονάδες ιδρύονται και λειτουργούν από την τριτοβάθμια αγροτική συνεταιριστική οργάνωση.

Στόχος του νόμου είναι ο κάθε συνεταιρισμός να αναπτύξει ελεύθερα κάθε πρωτοβουλία για την παραγωγή, εμπορία και μεταποίηση ενός προϊόντος αλλά ταυτόχρονα να υπάρχει η δυνατότητα ενός κεντρικού συντονισμού προς μεγιστοποίηση των ωφελειών (άρθρα 3,49,52).

Η ευελιξία άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, χωρίς τον κίνδυνο της πολυδιάσπασης του συνεταιριστικού κινήματος, εξασφαλίζεται από το άρθρο 59 του νόμου, που αναφέρεται στην ίδρυση των Συνεταιριστικών Εταιρειών. Πρέπει κατ' αρχήν να τονιστεί ότι η Εταιρεία σαν συλλογικό σχήμα άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων, διαφέρει ριζικά από το συνεταιρισμό. Κύριος στόχος της Εταιρείας είναι το επιχειρηματικό κέρδος, ενώ ο συνεταιρισμός σκοπεύει στη μεγιστοποίηση του ατομικού οφέλους των συνεταίρων (οικονομικού, κοινωνικού, πολιτιστικού).

Ο κατά κύριο λόγο συνεταιριστικός φορέας της οποιασδήποτε σχετικής με την αγροτική οικονομία, επιχειρηματικής δραστηριότητας πρέπει να είναι η αρμόδια Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση. Ανάλογα βέβαια με το μέγεθος της οικονομικής μονάδας, την ποσότητα της απαιτούμενης πρώτης ύλης και γενικά την βιωσιμότητα του έργου.

Εάν όμως η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών και η Κεντρική Κλαδική Συνεταιριστική Ένωση, αντίστοιχα αρνούνται να αναλάβουν την προτεινόμενη δραστηριότητα, οι ενδιαφερόμενες οργανώσεις μπορούν να αποφασίσουν την ίδρυση Εταιρείας. Η εταιρεία θα είναι σύμφωνη με το Εμπορικό ή Αστικό δίκαιο κάτω από όρους και προϋποθέσεις, οι οποίες εξασφαλίζουν στις συμμετάσχουσες συνεταιρισ -

τικές οργανώσεις την κυρίαρχη και ανόθευτη έκφρασή τους. Για την ίδρυση τέτοιας Εταιρείας απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της ΠΑΣΕΓΕΣ.

Παρέχεται έτσι στο συνεταιριστικό κίνημα η δυνατότητα να ενεργοποιηθεί επιχειρηματικά, μέσα από τις μορφές που το ίδιο θα επιλέγει, ανάλογα με ειδικές κάθε φορά συνθήκες.

Η μεταβίβαση των μετοχών ή των εταιρικών μεριδίων γίνεται μετά από άδεια του Διοικητικού Συμβουλίου της Α.Ε. ή τη Γενική Συνέλευση των εταίρων της Ε.Π.Ε. που αποφασίζει με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία. Με το νόμο 1541/85 κατοχυρώνεται η Δημοκρατική λειτουργία και Διοίκηση των Συνεταιρισμών. Σύμφωνα με το άρθρο 21 ο κάθε αγρότης, - μέλος του συνεταιρισμού έχει μια μόνο φήφο άσχετα από την προσωπική του περιουσία, την οικονομική, μορφωτική και κοινωνική του κατάσταση.

Για την εκλογή των οργάνων των συνεταιριστικών οργανώσεων καθιερώνεται εκλογικό σύστημα απλής αναλογικής, το οποίο από τη μια μεριά επιτρέπει την πολυφωνία και την εκπροσώπηση όλων των τάσεων, από την άλλη όμως εμποδίζει τις στρεβλώσεις που είναι δυνατόν να εμφανισθούν, όπως φαίνεται στο άρθρο 28. Η κρατική κηδεμονία και η δυνατότητα συνεχούς κρατικής παρέμβασης στο συνεταιριστικό κίνημα καταργείται. Η κρατική εποπτεία, που προβλέπεται από το Σύνταγμα, εξαντλείται στον έλεγχο νομιμότητας της λειτουργίας των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και την υποβοήθηση του έργου των οργανώσεων και των εποπτικών τους συμβουλίων. Ασκείται μέσω του Σώματος Ελεγκτών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 31, 32, το διοικητικό συμβούλιο του οποίου αποτελείται κατά πλειοψηφία από στελέχη του του συνεταιριστικού κινήματος.

Εξασφαλίζεται, με αυτόν τον τρόπο, η ανεξαρτησία των ελεγκτών, η αδέσμευτη και ομαλή λειτουργία τους. Οι ελεγκτές δεν δικαιούνται, χωρίς τη θέληση των οργα-

νώσεων να παρακολουθούν τη λειτουργία τους παριστάμενοι στις γενικές συνελεύσεις των μελών τους και στα διοικητικά τους συμβούλια.

Το σώμα ελεγκτών δεν ασκεί τακτικό έλεγχο στις συνεταιριστικές οργανώσεις. Τα μέλη του διενεργούν έλεγχο μόνο μετά την πρόσκληση των νόμιμων οργάνων των συνεταιριστικών οργανώσεων. Ισχυρή μειοψηφία των συνεταίρων ή των αντιπροσώπων δικαιούται να ζητήσει την διενέργεια του ελέγχου, προστατευμένη έτσι από την καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων της πλειψηφίας. Τέλος τα κρατικά όργανα δικαιούνται να ζητήσουν από το σώμα των ελεγκτών τη διενέργεια έκτακτου ελέγχου.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα το κράτος, υποχρεούται να μεριμνά για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Η διάταξη του νόμου περί κρατικής προστασίας και ενίσχυσης αναφέρεται στις διευκολύνσεις που πρέπει να γίνουν στις Α.Σ.Ο., στα πρώτα στάδια της πορείας για την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος.

Κατά τα λοιπά η πρακτική της κάλυψης του οποιοδήποτε ελλείματος των συνεταιριστικών οργανώσεων και των συνεχών επιδοτήσεων είναι αρνητική. Χωρίς οικονομική αυτοδυναμία των συν/κών οργανώσεων από το κράτος, δεν μπορεί να γίνει σοβαρός λόγος για την ανεξάρτητη ανάπτυξη του Συνεταιριστικού Κινήματος, για την επίλυση των προβλημάτων των αγροτών και της αγροτικής οικονομίας (άρθρο 60,61).

Ο νέος νόμος δεν έγινε για να εφαρμοστεί σαν αρχή εκ του μηδενός. Υπάρχουν μεταβατικές διατάξεις του που έχουν σαν στόχο την προσαρμογή του νόμου στην υπάρχουσα κατάσταση του συνεταιριστικού κινήματος και την εννιαία δόμησή του. Το τελευταίο επιδιώκεται να πραγματοποιηθεί με την συγχώνευση των Εταιρειών, κοινοπραξιών κ.λπ., στις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις δευτέρου και τρίτου βαθμού, έτσι ώστε οι οργανώσεις αυτές να αποτελούν τους φορείς άσκησης κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας στο χώρο.

Σύμφωνα πάντα με το άρθρο 63, το ίδιο επιδιώκεται με τη

διάλυση των μικρών και οικονομικά αδύνατων κοινοπραξι-
ών ή κεντρικών ενώσεων ή γεωργικών συνεταιρισμών.

Η ανάπτυξη της κοινωνίας μας πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα από σχήματα συλλογικής συνεργασίας που περιορίζουν και κατά το δυνατόν αποκλείουν την εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο. Επίσης την ιδιοποίηση από ιδιώτες του πλεονάσματος που παράγεται χάρη στη συμβολή και προσπάθεια των αγροτών και του κοινωνικού συνόλου, στην αλλοτρίωση και καταπίεση του ατόμου.

Ο Συνεταιρισμός όπως διαμορφώνεται από το νόμο, θα συντείνει στην επίτευξη αυτών των στόχων.

Και τώρα, σύμφωνα με το Ν.1541/85 παραθέτουμε τις διαφορές του από τον προηγούμενο:

- Δεν επιτρέπεται η ίδρυση δεύτερου αγροτικού συνεταιρισμού μέσα στην ίδια περιφέρεια. Επίσης δεν επιτρέπεται η ίδρυση δεύτερου συνεταιρισμού ειδικού σκοπού στην ίδια περιφέρεια με το ίδιο αντικείμενο.
- Για τη σύσταση συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον πενήντα μέλη τακτικά και ειδικά.
- Η ΠΑΣΕΓΕΣ υποχρεούται να τηρεί τους φακέλους για όλους τους αγροτικούς συνεταιρισμούς της χώρας, καθώς και τις ενώσεις.
- Η εγγραφή μέλους είναι υποχρεωτική εφόσον πληρούν οι προϋποθέσεις. Σε απόρριψη της αίτησης γίνεται προσφυγή στο ειρηνοδικείο μέσα σε δέκα μέρες από την κοινοποίησή της. Η απόφαση του ειρηνοδικείου υπόκειται σε έφεση. Υπάρχει ειδική διάταξη για την εγγραφή μελών σε δασικούς, αλιευτικούς κ.ά. συνεταιρισμούς.
- Η ελάχιστη παραμονή μέλους στο συνεταιρισμό είναι (5) πέντε χρόνια. Η δήλωση για την αποχώρηση μέλους γίνεται 6 μήνες πριν από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου. Σε περίπτωση διαγραφής μέλους η διαγραφή επέρχεται δέκα μέρες μετά την κοινοποίηση της απόφασης της γενικής συνέλευσης, του διοικητικού συμβουλίου ή της δικαστικής απόφασης.

- Κάθε συνεταίρος, έχει μόνο μια συνεταιριστική μερίδα, ανεξάρτητα από την οικονομική και κοινωνική του κατάσταση. Ο συνεταίρος παύει να ευθύνεται για τα χρέη του συνεταιρισμού όταν περάσει ένας χρόνος από την έξοδό του από το συνεταιρισμό.

- Προβλέπεται η κοινή χρήση περιουσιακών στοιχείων.

- Κάθε μέλος έχει μια φήφο. Στη γενική συνέλευση τα μέλη λαμβάνουν μέρος προσωπικά και δεν μπορεί να υπάρξει εξουσιοδότηση σε άλλο μέλος.

- Η γενική συνέλευση γίνεται μια φορά το χρόνο μέσα σε διάστημα τεσσάρων μηνών από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου.

Η γενική συνέλευση εγκρίνει και μακροπρόθεσμα προγράμματα ανάπτυξης του συνεταιρισμού.

- Εάν στην πρώτη σύγκλιση της γενικής συνέλευσης δεν υπάρξει απαρτία, η γενική συνέλευση συνέρχεται την ίδια μέρα και ώρα της επόμενης εβδομάδας με τα ίδια θέματα της ημερήσιας διάταξης. Την φορά αυτή για να υπάρξει απαρτία αρκεί η παρουσία τουλάχιστον του ενός τετάρτου του συνόλου των τακτικών μελών. Όπου απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία, η επαναληπτική γενική συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία αν είναι παρόντα τα μισά τουλάχιστον μέλη. Σε περίπτωση ακύρωσης απόφασης της γενικής συνέλευσης η αίτηση πρέπει να ασκηθεί μέσα σε ένα μήνα από τη λήψη της απόφασης.

Αν πρόκειται για ακύρωση εκλογής, ή ανάκληση των μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου ή αντιπροσώπων, η αίτηση πρέπει να ασκηθεί μέσα σε δέκα μέρες από τη λήψη της απόφασης.

- Το διοικητικό συμβούλιο συγκροτείται σε σώμα αμέσως μετά την εκλογή του. Κατανέμει τα αξιώματα των οποίων η ανακατανομή μεταξύ των ίδιων προσώπων είναι δυνατή μόνο με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών.

- Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των συνεταίρων βεβαιώνονται και γίνονται απαιτητές με πράξη του διοικητικού συμβουλίου. Ο συνεταίρος δικαιούται να ασκήσει ένσταση κατά της πράξης στην πρώτη μετά την κοινοποίησή της, τακτι-

κή ή έκτακτη γενική συνέλευση. Αν η ένσταση δεν ασκηθεί ή απορριφθεί, μπορεί να εκδοθεί διαταγή πληρωμής με βάση την πράξη του διοικητικού συμβουλίου. Η διαταγή πληρωμής, εκδίδεται από τον ειρηνοδίκη. Αν η ένσταση γίνει δεκτή, το διοικητικό συμβούλιο δικαιούται να προσβάλλει την απόφαση της γενικής συνέλευσης. Το ειρηνοδικείο, αν δεχτεί την αίτηση του διοικητικού συμβουλίου επιδικάζει την απαίτηση.

- Τα τηρούμενα βιβλία πρέπει να είναι θεωρημένα από το εποπτικό συμβούλιο.

Εκτός από τα βιβλία που προβλέπει ο 921/79, τώρα πρέπει να τηρούνται στους συνεταιρισμούς και: α) Βιβλίο μητρώου μελών κλαδικής οργάνωσης παραγωγής και, β) Βιβλίο περιουσίας της αγροτικής συνεταιριστικής οργάνωσης.

- Η οικονομική χρήση της συνεταιριστικής οργάνωσης, είναι ετήσια και λήγει την 31η Δεκεμβρίου κάθε χρόνου. Μέχρι τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης το διοικητικό συμβούλιο συντάσσει πρόγραμμα δράσης και ανάπτυξης της συνεταιριστικής οργάνωσης για τα επόμενα χρόνια. Το πρόγραμμα συνοδεύεται από προϋπολογισμό δαπανών και από αιτιολογημένη έκθεση για την ανάπτυξη της οργάνωσης. Ο ισολογισμός όπως έχει εγκριθεί φυλάσσεται στον ειδικό φάκελο του συγκεκριμένου αγροτικού συνεταιρισμού, που τηρείται στην αντίστοιχη ένωση αγροτικών συνεταιρισμών. Ο ισολογισμός της ένωσης φυλάσσεται στον ειδικό φάκελό της, στην ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ .

- Το τακτικό αποθεματικό χρησιμοποιείται για την αντιμετάσταση και συντήρηση του πάγιου κεφαλαίου, για επενδύσεις και κεφάλαιο κίνησης.

Μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού μπορεί η γενική συνέλευση να αποφασίσει για την κράτηση ποσοστού από το καθαρό πλεόνασμα για τη δημιουργία ειδικού αποθεματικού. Χρησιμοποιείται για την κάλυψη ζημιών στην παραγωγή και τα περιουσιακά στοιχεία του συνεταιρισμού, και προορίζεται για την εξυπηρέτηση ειδικών σκοπών.

- Η εποπτεία στις συνεταιριστικές οργανώσεις, ασκείται από το σώμα ελεγκτών συνεταιριστικών οργανώσεων. Το σώμα συγκροτείται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Γεωργίας ύστερα από γνώμη της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.

Οι ελεγκτές διενεργούν έλεγχο μόνο μετά από πρόσκληση της ΠΑΣΕΓΕΣ, του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου, της γενικής συνέλευσης, ή του ενός πέμπτου των συνεταίρων ή αντιπροσώπων.

Μπορούν να ζητήσουν τη διενέργεια ελέγχου από το σώμα ελεγκτών, ο Νομάρχης για τους συνεταιρισμούς της περιοχής του, και ο Υπουργός Γεωργίας για τις τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις ή την ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ .

- Για τη συγχώνευση αγροτικών συνεταιρισμών απαιτείται απόφαση των γενικών συνελεύσεων. Αμέσως μετά την απόφαση, ενεργείται υποχρεωτική απογραφή και αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευμένων συνεταιρισμών.

Μέσα σε ένα μήνα από τη σύσταση του νέου συνεταιρισμού το προσωρινό συμβούλιο συγκαλεί τα μέλη του σε γενική συνέλευση για την εκλογή των οργάνων του. Αν οι συνεταιριστικές μερίδες είναι άνισες, η κοινή γενική συνέλευση καθορίζει το ύψος της νέας συνεταιρικής μερίδας, τον τρόπο καταβολής της διαφοράς από τους συνεταίρους που έχουν μικρότερες μερίδες και την τύχη της διαφοράς της μερίδας των συνεταίρων με μερίδα μεγαλύτερη από τη νέα μερίδα.

- Το διοικητικό συμβούλιο του νέου συνεταιρισμού αποφασίζει για τον αριθμό των υπαλλήλων που χρειάζεται. Οι πλεονάζοντες υπάλληλοι τοποθετούνται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ, στις πλησιέστερες αγροτικές συν/κές οργανώσεις ή σε επιχειρήσεις που αυτές μετέχουν. Για τις τοποθετήσεις λαμβάνεται υπόψη ιδίως η αρχαιότητα, η κατάσταση υγείας και η οικογενειακή κατάσταση των τοποθετούμενων.

Συνεταιρισμός που έχει τοποθετήσει σε άλλη οργάνωση υπαλλήλους του δεν μπορεί να κάνει προσλήψεις προσωπικού

για δύο χρόνια εκτός από επιστημονικό προσωπικό.
Σε περίπτωση που προκύψει ανάγκη στο συνεταιρισμό στη διάρκεια των 2 χρόνων στις θέσεις επανέρχονται εφόσον το ζητήσουν, οι υπάλληλοι που τοποθετήθηκαν σε άλλη οργάνωση.

- Διάλυση μπορεί να επέλθει σε συνεταιρισμό, όταν ο αριθμός των μελών έχει μειωθεί κάτω από τα 4/5 του ελάχιστου ορίου που προβλέπεται από το νόμο.

Η διάλυση του συνεταιρισμού γνωστοποιείται από τον πρόεδρο του εποπτικού συμβουλίου στην ένωση συνεταιριστικών οργανώσεων του νομού που έχει την έδρα του και στην ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.

- Η εκκαθάριση διενεργείται από το εποπτικό συμβούλιο. Το υπόλοιπο του ενεργητικού που απομένει μετά την κάλυψη των απαιτήσεων των τρίτων και την απόδοση των συνεταιριστικών μερίδων, περιέρχεται στην ένωση αγροτικών συνεταιρισμών που ανήκει ο συνεταιρισμός που διαλύθηκε ή αν δεν ανήκει σε ένωση, σ' εκείνη του νομού που ανήκει. Τα βιβλία και τα αρχεία του συνεταιρισμού παραδίδονται στην ένωση, και φυλάσσονται για δέκα χρόνια μετά τη διάλυσή του.

Εξαιρούνται τα βιβλία και τα στοιχεία που τηρούνται με βάση τον κώδικα φορολογικών στοιχείων και φυλάσσονται για δεκαπέντε και έντεκα χρόνια αντίστοιχα.

- Σε κάθε νομό συνιστάται μόνο μία ένωση αγροτικών συνεταιρισμών. Κάθε αγροτικός συνεταιρισμός αντιπροσωπεύεται στην ένωση ανάλογα με τον αριθμό των μελών του.

- Οι κεντρικές ενώσεις και οι κοινοπραξίες συνεταιρισμών διαλύονται. Οι δραστηριότητες των κεντρικών ενώσεων ασκούνται τώρα από τις ενώσεις συνεταιρισμών.

Οι κοινοπραξίες μέσα σε ορισμένο χρονικό διάστημα μπορούν να τροποποιήσουν το καταστατικό τους, και να συνεχίσουν την λειτουργία τους σαν αστικές εταιρείες εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις.

- Οι δραστηριότητες της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ, είναι πολύ περισσότερες και ουσιώδεις.

- Οι ποινικές κυρώσεις που επιβάλλονται στα μέλη του

διοικητικού συμβουλίου και υπαλλήλους συνεταιρισμών για παραβάσεις που ο νόμος ορίζει, είναι η τιμωρία με φυλάκιση από 3 μήνες έως ένα χρόνο. Συμπληρωματικά με την παραπάνω ποινή τιμωρείται: α) όποιος παρεμποδίζει τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου ή της γενικής συνέλευσης χρησιμοποιώντας σωματική βία ή απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης.

β) Ενεργεί πράξεις διοίκησης ή διαχείρισης ή εποπτείας ή ελέγχου μετά τη λήξη της θητείας του.

γ) Ψηφίζει χωρίς δικαίωμα ψήφου ή ψηφίζει πολλές φορές ή δίνει πολλαπλή ψήφο ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο μπορεί να προκαλέσει την παραγωγή μή γνήσιου αποτελέσματος εκλογής ή νοθεύει το γνήσιο αποτέλεσμα εκλογής, για την ανάδειξη οργάνων των συνεταιρισμών.

- Από τις υπάρχουσες αναγκαστικές συνεταιριστικές οργανώσεις, διατηρούνται μόνο οι συνεταιρισμοί δασαιτημών, κροκοπαραγωγών, οι σύνδεσμοι κιτροπαραγωγών, κ.ά.

Διατηρούνται και οι υπάρχουσες ενώσεις αυτών των συνεταιρισμών. Οι υπόλοιπες αναγκαστικές συνεταιριστικές οργανώσεις, σε ορισμένο χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού μετατρέπονται σε ελεύθερους συνεταιρισμούς.

- Ένα χρόνο μετά την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου η εκμετάλλευση των κάθε μορφής δασών που ανήκουν στο Δημόσιο, παραχωρείται στους δασικούς συνεταιρισμούς ύστερα από αίτησή τους.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2ο

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Όπως είδαμε, ενώ η παραγωγή αυξήθηκε σημαντικά μετά τον πόλεμο, η διάρθρωση της αγροτικής οικονομίας δεν εμφάνισε ούτε μεγάλες αλλαγές, ούτε καινοτομίες.

Το επίπεδο δε του εξοπλισμού (μηχανοποίηση, χρησιμοποίηση λιπασμάτων, αντιπαρασιτικών προϊόντων κ.λπ.) που είναι βασικός δείκτης του βαθμού ανάπτυξής της, παρέμεινε χαμηλό.

Οι κυριότερες διαρθρωτικές αδυναμίες, που στάθηκαν εμπόδια στην δημιουργία προοδευτικών αλλαγών της ελληνικής γεωργίας είναι οι ακόλουθες:

1. ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΕΝΟΣ ΚΛΗΡΟΣ.

Ο κατακερματισμός της γής είναι το πρώτο εμπόδιο για τη μηχανοποίηση της γεωργίας και η πρωταρχική αιτία της χαμηλής παραγωγικότητας.

Στην Ελλάδα, η αγροτική ιδιοκτησία είναι οικογενειακού τύπου, μικρή και κατακερματισμένη. Η κατάσταση αυτή οφείλεται σε ιστορικά, πολιτικά και οικονομικά αίτια. Οι ιδιοκτησίες που παραχωρήθηκαν από το κράτος ήταν πολύ συχνά τεμαχισμένες· στις περισσότερες φορές αποτελούνταν από 5 μέχρι 10 κομμάτια και μερικές φορές έφθαναν τα 20. Μιλάμε για 1.000.000 αγροτικές μονάδες (περίπου) που σκορπίζουν ή καλύτερα στριμώχνονται ασφυκτικά πάνω σε 35.000.000 στρέμματα καλλιεργούμενων εκτάσεων.

Έχουμε να κάνουμε με μια μέση αγροτική οικονομική μονάδα 35 στρεμμάτων που κι αυτά δεν είναι ενιαία, αλλά διασπώνται σε 7 κατά μέσο όρο μικροχώραφα που απέχουν μεταξύ τους κάμποσα χιλιόμετρα.

Πρόκειται για πολύ μικρές και πολυδιασπασμένες μονάδες, που παράγουν παραδοσιακά, αλλού πρωτόγονα και εμπειρικά δίχως ορθολογική οργάνωση. Ύστερα από μερικά χρόνια, λόγω του κληρονομικού συστήματος και του θεσμού της προϊ-

κας, η ιδιοκτησία αυτή διαιρέθηκε σε περισσότερα τμήματα. Αποτέλεσμα ήταν η κονιορτοποίηση και ο υπερβολικός τεμαχισμός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Στις αιτίες που αναφέραμε, μπορούμε να προσθέσουμε και την διαφορά περιβάλλοντος (τοπικές διαφορές της γονιμότητας του εδάφους, τις κλίσεις του, κ.λπ.) που παίζει συχνά καταλυτικό ρόλο στη διαίρεση της αγροτικής ιδιοκτησίας.

Το μικρό μέγεθος της αγροτικής εκμετάλλευσης και η διασπορά των αγροτεμαχίων της, αποτελούν εμπόδια και στην άρδευση. Επί πλέον προκύπτει και μια απώλεια σε καλλιεργήσιμη επιφάνεια, απώλεια που οφείλεται στα σύνορα και τους φράκτες που υπάρχουν ανάμεσα στα μικρά αγροτεμάχια. Σ' όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε και μια σημαντική απώλεια χρόνου για την μετακίνηση του γεωργού από το σπίτι του στους τόπους εργασίας.

Παράλληλα νοικιασμένα κτήματα εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν ένα μικρό τμήμα της καλλιεργούμενης γής, παρόλο που το τμήμα αυτό αυξήθηκε με την αναχώρηση των αγροτών για τις πόλεις και το εξωτερικό. Συνήθως η οικογένεια συνεχίζει να καλλιεργεί τα χωράφια εκείνων που φεύγουν.

Από την άλλη μεριά, η κατοχή καλλιεργούμενης γης από τους συνεταιρισμούς είναι άγνωστη στην Ελλάδα. Όσον αφορά την πώληση των κτημάτων, επικρατεί η τάση να διατηρείται η αγροτική ιδιοκτησία ακόμη και στην περίπτωση που ο γεωργός εγκαταλείπει την γεωργία. Ο Πίνακας 1 που ακολουθεί, απεικονίζει τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων κατά τάξεις μεγέθους της γεωργικής γής, το έτος 1981.

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εκμεταλλεύσεων (33,3⁰/ο) είναι της τάξης μεγέθους από 20-49 στρέμματα. Είναι εμφανές το πόσο πολυτεμαχισμένος είναι ο γεωργικός κλήρος, γιατί όσο αυξάνονται τα ενιαία και μεγαλύτερα κομμάτια γης τόσο το ποσοστό αυτών ελαττώνεται.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 1

Αριθμός των εκμεταλλεύσεων κατά τάξεις μεγέθους της γεωργικής γής.

*(Δειγματοληπτική επεξεργασία 25⁰/ο των δελτίων της Απογραφής Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 1981)

Εκτάσεις σε στρέμματα

Τάξεις μεγέθους της γεωργικής γής.	Σ Υ Ν Ο Λ Ο Ν			
	Εκμεταλλεύ- σεις.	Επί τοις εκατό	Εκταση της γεωργ. γής.	Επί τοις εκατό.
ΣΥΝΟΛΟ.....	998.876	°/ο	35.498.000	°/ο
0 - 9.....	247.036	24,7 ⁰ /ο	1.204.910	3,39 ⁰ /ο
10 - 19.....	207.852	20,8 ⁰ /ο	2.894.500	8,15 ⁰ /ο
20 - 49.....	333.452	33,3 ⁰ /ο	10.525.000	29,6 ⁰ /ο
50 - 99.....	149.864	15 ⁰ /ο	10.041.550	28,2 ⁰ /ο
100 -199.....	46.628	4,6 ⁰ /ο	6.089.530	17,15 ⁰ /ο
200 -299.....	8.500	0,85 ⁰ /ο	1.991.690	5,6 ⁰ /ο
300 -499.....	3.900	0,39 ⁰ /ο	1.416.690	3,9 ⁰ /ο
500 -999.....	1.388	0,13 ⁰ /ο	877.220	2,4 ⁰ /ο
1000 - και άνω.....	256	0,02 ⁰ /ο	456.910	1,28 ⁰ /ο

ΠΗΓΗ: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Πάτρα)

2. ΕΛΛΕΙΠΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ.

Η έλλειψη αγροτικού παραγωγικού εξοπλισμού, ήταν μια από τις βασικότερες αιτίες-αδυναμίες ανάπτυξης της αγροτικής παραγωγής. Παλαιότερα με τις συνεχείς επιτάξεις σε ζώα, κάρρα και άλλα εργαλεία, τα αγροτικά νοικοκυριά δεν μπορούσαν εκ των πραγμάτων να καλλιεργήσουν τη γή και να παράγουν.

Ένα από τα μέσα οργάνωσης που χρησιμοποίησαν οι αγρότες για την ανασυγκρότηση των νοικοκυριών τους ήταν και ο συνεταιρισμός. Με την αλληλοβοήθεια και την κοινή δράση έβλεπαν ένα ισχυρό μέσο για να προμηθευτούν τα πιο απαραίτητα παραγωγικά μέσα και εφόδια.

Από τότε μέχρι σήμερα, άλλαξε βέβαια κατά πολύ η κατάσταση και το πρωτόγονο ξύλινο άροτρο έδωσε τη θέση του σε σύγχρονα μηχανήματα. Ο αγροτικός μηχανικός εξοπλισμός (γεωργικά μηχανήματα, μικρές μηχανές για την άρδευση κ.λπ.) ανήκει πολλές φορές στον γεωργό που τον χρησιμοποιεί. Αυτή είναι η γενική εικόνα.

Αρκετές φορές όμως, ο μικροκαλλιεργητής νοικιάζει τις μηχανές που του χρειάζονται από τους πιο εύπορους καλλιεργητές της περιοχής. Να λοιπόν που οι μικροκαλλιεργητές ξανασκέφτονται σαν λύση τον συν/μό.

Παρόλο που στην Ελλάδα ο συν/μός δεν κατέχει καλλιεργούμενο έδαφος, μερικές φορές είναι ιδιοκτήτης μηχανικού αγροτικού εξοπλισμού. Αγοράζει και βάζει στην διάθεση των μελών του, γεωργικά μηχανήματα και τεχνικό εξοπλισμό.

Και η δραστηριότητα αυτή όμως είναι πολύ περιορισμένη. Το μέγεθος του εξοπλισμού παραμένει πάντοτε χαμηλό στην ελληνική γεωργία, παρά τη σημαντική άνοδο που γνώρισε τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με παλιές στατιστικές το ποσοστό των δαπάνων που διατίθενται στην εργασία των μηχανημάτων κομαίνεται από 0,8⁰/ο μέχρι 16,9⁰/ο του συνολικού κόστους των γεωργικών προϊόντων. Η μεγαλύτερη χρησιμοποίηση των μηχανών γίνεται, για παράδειγμα, στη σιτο-

καλλιέργεια, τη ριζοκαλλιέργεια και την καλλιέργεια του κριθαριού.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι καλλιέργειες αυτές γίνονται σε πεδιάδα και σε περιφέρειες όπου υπάρχουν οι μεγαλύτερες αγροτικές εκμεταλλεύσεις και, συνεπώς όπου η χρησιμοποίηση μεγάλων γεωργικών μηχανημάτων είναι τεχνικά και οικονομικά δυνατή. Οι περιφέρειες αυτές είναι κατά πρώτο λόγο, η Μακεδονία και η Θεσσαλία, και κατά δεύτερο λόγο, η Στερεά Ελλάδα. Στις τρεις αυτές περιφέρειες συγκεντρώνεται το 72⁰/ο περίπου της συνολικής αξίας των γεωργικών μηχανημάτων.

Η έκταση που πραγματικά καλλιεργείται με τρακτέρ αποτελεί το 50⁰/ο του συνόλου της καλλιεργούμενης γής. Όσον αφορά τα άλλα γεωργικά μηχανήματα (για τη συγκομιδή, το θερισμό, την άντληση, το πότισμα, κ.λπ.), υπάρχει η σχετική έλλειψη που είναι μεγαλύτερη από την έλλειψη σε τρακτέρ.

Η πραγματική εικόνα της κατάστασης δεν είναι εύκολο να απεικονιστεί, και οι πηγές σωστών και αναμφίβολων πληροφοριών για τον υπάρχοντα μηχανικό εξοπλισμό δεν είναι εύκολο να βρεθούν.

Πιο κάτω παραθέτουμε τον πίνακα 2, ο οποίος παρουσιάζει τον αριθμό των γεωργικών μηχανημάτων κατά γεωγραφικό διμέρισμα, κατά το έτος 1983.

Γεωργικά Μηχανήματα
Αριθμός γεωργικών μηχανημάτων, κατά γεωγραφικό διαμέρισμα, Έτος 1983.

Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Γεωργικοί ελκυστήρες		Κατ' έτος 18 Ηρ.	Μηχανιστικές μηχανές	Άλλες βερσιτικές μηχανές	Αθλοιστικές μηχανές παντός τύπου	Άλλες χριστουλεκτικές μηχανές	Εκκοκιστικές Αρabaοίτου	Κορυφολόγοι γάλακτος	Αντλίες		
	Σύνολον	TOTAL								Περεχάτοκτι-νητοι	Βεζινοκτι-νητοι	Ηλεκτροκτι-νητοι
Σύνολον Ελλάδος	260.788	92.073	48	6.345	5.748	970	8.349	1.760	2.210	96.544	80.149	89.487
Περιφέρεια Πρωτευουσης	70			-	-	-	-	1	1	34	38	162
Λοιπή Σπερεά Ελλάς και Ευβοια	32.553	8.085		747	491	196	949	161	175	10.271	8.765	19.736
Πελοπόννησος	48.491	29.491		271	248	278	496	248	268	8.337	14.125	29.263
Ιόνιοι Νήσοι	6.670	5.573		3	38	35	127	6	12	300	4.290	1.222
Ήπειρος	3.905	1.024		44	175	88	570	122	230	2.739	1.699	1.632
Θεσσαλία	54.127	14.388		2.943	2.619	169	2.961	575	453	21.644	15.127	9.754
Μακεδονία	71.526	15.883		1.399	1.205	97	2.137	428	379	25.358	12.061	10.336
Θράκη	18.401	9.350		840	703	23	946	173	338	14.613	8.528	7.699
Νήσοι Αιγαίου	603	1.215		30	51	9	30	11	269	2.003	2.630	1.131
Κρήτη	24.442	7.063		798	218	75	133	35	85	11.245	12.886	8.552

3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Οι επενδύσεις κεφαλαίων στην αγροτική Οικονομία συνιστούν το βασικότερο μέσο για την ανάπτυξή της. Από τον όγκο βασικά αυτών, εξαρτάται η αύξηση του τεχνικού αγροτικού εξοπλισμού, η εισαγωγή ανώτερης τεχνικής στην γεωργία, η εκτέλεση εγχειροβελτιωτικών έργων, η προμήθεια ζώων καλής ράτσας, κ.λπ., τα οποία σαν συνέπεια έχουν την αύξηση και την ποιοτική βελτίωση της παραγωγής, την μείωση του κόστους παραγωγής των αγροτικών προϊόντων και την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος.

Με την τεράστια ανάπτυξη που πήρε η επιστήμη και η τεχνική στην εποχή μας, με την πλατιά χρησιμοποίηση των μηχανών στη γεωργία και των τελειοποιημένων μεθόδων καλλιέργειας της γης, οι επενδύσεις ιδιαίτερα σήμερα έχουν εξαιρετική σημασία και αποτελούν τον αποφασιστικό παράγοντα για την ανάπτυξη της αγροτικής Οικονομίας μιας χώρας.

Βρισκόμαστε στην εποχή της εντατικής γεωργίας που μόνο μ' αυτή μπορούν να καλύπτονται οι ανάγκες της τροφοδοσίας του πληθυσμού οι οποίες διαρκώς αυξάνουν. Η εντατική καλλιέργεια της γης σημαίνει τεχνικές αλλαγές στην αγροτική οικονομία, πέρασμα στα ανώτερα συστήματα καλλιέργειας. Πλατιά χρησιμοποίηση των λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων, τελειοποίηση των μηχανών και των εργαλείων, εγχειροβελτιωτικά έργα κ.λπ.

Όλα αυτά απαιτούν κεφάλαια.

Εάν όμως κρίνουμε την κατανομή των επενδύσεων στη χώρα μας κατά κλάδους παραγωγής σε σύγκριση με το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα που προέρχεται απ' αυτούς, θα παρατηρήσουμε μια μεγάλη δυσαναλογία, πράγμα που δείχνει ότι αυτή δεν γίνεται ορθολογικά.

Οι επενδύσεις στους κατεξοχήν παραγωγικούς κλάδους (γεωργία και μεταποίηση) αντιπροσωπεύουν πολύ μικρότερα ποσοστά σε σχέση με εκείνα του εθνικού εισοδήματος που προέρχονται απ' αυτούς. Ενώ αντίθετα σε δευτερεύοντες κλά-

δους της παραγωγής αντιπροσωπεύουν υπερδιπλάσια ποσοστά σε σχέση με εκείνα του εισοδήματός τους.

Στον παρακάτω πίνακα (3) φαίνονται και αριθμητικά τα ποσοστά που αντιπροσωπεύουν τον καθένα από τους κλάδους παραγωγής στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα και τις συνολικές επενδύσεις. Τα στοιχεία αφορούν το έτος 1977.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 3

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ	ΑΚΑΘΑΡ. ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ		ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ	
	Εκατ. Δρχ.	%	Εκατ. Δρχ.	%
Γεωργία, κτηνοτρ., αλιεία				
Δάση, Έγχειρες βελτιώσεις	52.900	13,9	8.254	9,5
Ορυχεία, Λατομεία	5.670	1,4	2.217	2,6
Μεταποίηση	79.450	20,9	12.089	14,0
Ενέργεια, Ύδρευση, Αποχ.	10.630	2,3	5.500	6,4
Μεταφορές, Επικοινωνίες	32.950	8,7	17.282	20,0
Κατοικίες, Κατασκευές, Ενυίη	58.350	15,3	26.900	31,1
Λοιπές δραστηριότητες	140.400	37,0	14.258	16,4
ΣΥΝΟΛΟ	380.350	100,0	86.500	100,0

Το φαινόμενο αυτό δεν παρατηρείται μόνο για το 1977, αλλά και στα προηγούμενα και επόμενα χρόνια. Η ανάπτυξη της γεωργίας προϋποθέτει μια μεγάλη επενδυτική προσπάθεια στον τομέα της υποδομής, άρα μακροπρόθεσμες επενδύσεις που όμως δεν φαίνεται να ευνοούνται, αν κρίνουμε από το ύψος και το ποσοστό των χρηματοδοτούμενων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων.

Αυτά σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα και την συγκεκριμένη βιβλιογραφία, που χρησιμοποιήθηκε.

Ψάχνοντας, όμως στα αρχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας και θέλοντας να παροσιάζουμε και την αντίθετη "γνώμη" της

Α.Τ.Ε., παραθέτουμε ακόμη δύο πίνακες, οι οποίοι αναφέρονται στις χορηγήσεις δανείων της Αγροτικής προς την γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία κ.λπ., και οι αριθμοί των οπείων φαίνεται να θέλουν να καταρρίψουν τους ισχυρισμούς του Π. Αβδελίδη από το βιβλίο του οποίου χρησιμοποιήθηκε ο προηγούμενος πίνακας.

Εμείς κάνουμε μόνο την αντιπαράθεση, και επειδή στο θέμα αυτό οι γνώμες διχάζονται, αφήνουμε τον αναγνώστη να πάρει την δική του θέση.

Τα στοιχεία αφορούν τις χρονικές περιόδους 1979 - 1983.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 4

Χρηματοδότηση γεωργίας, αλιείας. (1973, 1978, 1983)

Σε εκατομμύρια δραχμές	Γενικών Σύνολον	Βραχυπρόθεσμες πιστώσεις			Οργανισμού συγκεντρώ- σεως αγροτικών προϊόντων	Μεσοπρόθεσμες πιστώσεις			Αξία γεωργικών εφοδίων σε αποθήκες της Α.Τ.Ε.
		Σύνολο	Καλλιεργη- τικά δάνεια. (1)	Δάνεια επ' ενεχύρω Προϊόντων		Λοιπά	Σύνολο	Για εγγει- οβελτιώ- ση και εξοπλισ- μο.	
1973.....	37.682	14.861	10.049	4.130	682	3.964	17.752	307	1.092
1978.....	119.468	49.032	33.264	13.580	2.188	9.273	48.423	777	12.737
1983	344.722	118.264	61.349	52.019	4.896	99.829	99.319	1.769	27.272

(1) Περιλαμβάνονται και τα σε είδος δάνεια της Α.Τ.Ε. προς τους αγρότες (λιπάσματα και λοιπά εφόδια).

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 9

Δάνεια που χορηγήθηκαν από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας (για την γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία, μελισσοκομία κ.λ.π.)

Σε εκατομμύρια δραχμές

Είδος δανείου	1979	1980	1981	1982	1983
I. ΒΡΑΧΥΠΡ. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	56.345	62.255	113.679	159.968	214.609
α) Καλλιεργ. δάνεια	31.924	34.772	39.101	50.519	61.416
β) Δάνεια επ'ενεχ.πρ.	497	533	764	897	1.335
γ) Χρηματοδοτήσεις Γεωργ.Οργανώσεων	23.924	26.950	73.814	108.552*	151.858
II. ΔΑΝΕΙΑ ΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΑΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ**	16.735	14.592	24.438	28.694	39.296
III. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΓΟΡΑ ΚΑΠΝΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	5.399	8.010	12.369	16.084	11.240

* Από αυτά χορηγήθηκαν κατά το έτος 1982 82.333 εκατ. δραχμές για χρηματοδοτήσεις ειδικών προγραμμάτων (π.χ. εξαγορά γεωργικών προϊόντων από την ΚΥΔΕΠ κ.λπ.)

** Περιλαμβάνονται και δάνεια σεισμοπλήκτων από το έτος 1979.

ΠΗΓΗ: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Πάτρα)

4. ΑΡΔΕΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑ - ΥΠΟΔΟΜΗ

Στην Ελλάδα, γενικά, τα εδάφη είναι ξηρά και φτωχά, οι βροχές δεν είναι κανονικές ενώ οι κίνδυνοι διάβρωσης είναι πάντοτε μεγάλοι. Γι' αυτό το λόγο τα έργα υποδομής για τη βελτίωση των καλλιεργούμενων εδαφών έχουν μεγάλη σημασία για την αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας και την αναδιάρθρωση των παραδοσιακών καλλιεργειών.

Στην Ελλάδα τα έργα υποδομής για την εδαφική βελτίωση άρχισαν το 1828 μετά τον αγώνα για την εθνική ανεξαρτησία. Ο ρυθμός όμως με τον οποίο παραγματοποιούταν ήταν πολύ αργός. Μόνο μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο παρατηρήθηκε μια κάποια επιτάχυνση αυτού του ρυθμού.

Τα έργα υποδομής συνίστανται:

- στην αποξήρανση των λιμνών που είχαν σχηματιστεί από έλη, πράγμα που έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της καλλιεργούμενης επιφάνειας,
- στην προστασία από τη διάβρωση και τις πλημμύρες,
- στη ρύθμιση και εκμετάλλευση του ρεύματος των μικρών και μεγάλων ποταμών και των υπογείων υδάτων, γι' αρδευτικούς σκοπούς.

Θα συγκεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στα αρδευτικά έργα, επειδή όλα τα υδραυλικά έργα που απαριθμήσαμε παραπάνω τα αφορούν άμεσα.

Τα πρώτα χρόνια μετά τον εμφύλιο πόλεμο τα καλλιεργούμενα εδάφη αυξήθηκαν σημαντικά. Η αύξηση αυτή οφείλεται στα εγγειοβελτιωτικά έργα (αποξήρανση λιμνών, εκχέρσωση, άρδευση) που δημιούργησαν νέα εδάφη για καλλιέργεια.

Οπωσδήποτε, οι δυνατότητες για ν' αυξηθούν τα αρδευόμενα εδάφη είναι σημαντικές. Είναι αξιοσημείωτο ότι τα περισσότερα αρδευτικά έργα έγιναν από τους ίδιους τους γεωργούς που χρησιμοποίησαν τα υπόγεια ύδατα και τα ρυάκια. Αυτό δείχνει πως ο γεωργός κατάλαβε τη σημασία της άρδευσης και πως δέχθηκε να αναλάβει ακόμα και το μεγάλο έξοδο που αποτελεί η άρδευση με άντληση.

Επειδή όμως οι υδάτινοι πόροι που η εκμετάλλευσή τους εί-

ναι εύκολη, γίνονται όλο και πιό σπάνιοι, η ανάγκη με-
σαίων και μεγάλων αρδευτικών έργων που πρέπει να αναλάβ-
βει το Κράτος, γίνεται όλο και πιό έντονη.

Σύμφωνα με τις επίσημες εκτιμήσεις το δυναμικό σε υπό-
γεια ύδατα και ύδατα επιφάνειας μπορεί να αρδεύσει
16.000.000 στρέμματα.

Το μεγαλύτερο μέρος από το υδραυλικό αυτό δυναμικό βρί-
σκεται στις βόρειες περιφέρειες της χώρας, ενώ στην Πε-
λοπόννησο και τα νησιά οι δυνατότητες είναι αρκετά πε-
ριορισμένες. Στα νησιά όμως γίνεται καλλίτερη εκμετάλ-
λευση των υδάτινων πόρων ενώ στο Βορρά, ιδίως στη Θρά-
κη, είναι πολύ μεγάλο το περιθώριο που υπάρχει ανάμεσα
στους πόρους και τη σημερινή τους εκμετάλλευση.

Το περισσότερο διαθέσιμο νερό, (όπως βλέπουμε στον
πίνακα 6), χρησιμοποιείται για τις αροτραίες καλλιέργει-
ες και κυρίως για το βαμβάκι, το ρύζι, το καλαμπόκι, τα
ζαχαρότευτλα, το τριφύλλι, κ.λπ.

Στη δεύτερη θέση έρχονται οι δενδροκαλλιέργειες, στην
 τρίτη οι καλλιέργειες λαχανικών και στην τέταρτη η αμπε-
λουργία.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η μέχρι τώρα υποδομή
στην γεωργία δεν είναι ικανοποιητική, (και απ'ότι βλέ-
πουμε στον πίνακα το σύνολο των αρδευθεισών καλλιεργει-
ών δεν καλύπτει καν τα 16.000.000 στρ. που αναφέραμε
πιό πάνω), ότι οι ανάγκες σε νερό ικανοποιούνταν μέχρι
σήμερα κυρίως από την ιδιωτική πρωτοβουλία και ότι η κα-
τανομή των αρδευτικών έργων ευνοεί ορισμένες περιφέρει-
ες· επιπλέον πιστεύουμε πως οι δυνατότητες άρδευσης δεν
έχουν καθόλου εξαντληθεί, αρκεί να χρησιμοποιηθούν σωσ-
τά και συλλογικά.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 6

Αρδευθείσαι εκτάσεις κατά κατηγορίες καλλιεργειών και γεωγραφικό διαμέρισμα. Έτος 1983.

Εις στρέμματα

Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Σύνολο αρδευθεισών καλλιεργειών	Καλλιέργειες			
		Αροτραίες	Κηπευτική γη	Αμπέλων, σταφιδά- μπέλων	Δενδρώ- δεις
Σύνολο Ελλάδας ...	10.190.738	6.823.606	1.075.412	269.938	2.021.722
Περιφέρεια Πρωτευούσης	4.643	329	3.528	15	771
Αιολική Στερεά & Εύβοια	1.681.604	1.158.275	200.478	46.680	276.171
Μελοπόννησος.....	1.426.931	608.353	240.206	43.595	534.777
Ίονιοι Νήσοι.....	49.371	20.851	16.768	1.134	10.618
Μακεδονία.....	442.331	341.283	27.245	346	73.457
Κρήνη.....	1.868.291	1.564.105	74.218	29.489	200.479
Θράκη.....	3.234.444	2.251.907	341.248	35.303	605.986
Μακεδονία.....	757.526	694.263	49.520	565	13.178
Νήσοι Αιγαίου.....	192.575	81.921	50.234	4.113	56.307
Αρκαδία.....	533.022	102.379	71.967	108.698	249.978

ΠΗΓΗ: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Πάτρα)

5. ΥΠΟΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ένας ακόμα αρνητικός παράγοντας που συνέβαλε στην καθυστέρηση της ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας και του συνεταιριστικού κινήματος, ήταν και η υποαπασχόληση. Κατ' αρχήν η έλλειψη διαφοροποίησης στις αγροτικές δραστηριότητες κάθε περιφέρειας, έπειτα η ύπαρξη καλλιεργειών με περιόδους εργασίας που απαιτούν πολύ εργατικό δυναμικό, οι δυσκολίες που γνώρισαν στη διεθνή αγορά τα παραδοσιακά εξαγωγίμα προϊόντα, και τέλος, το μικρό μέγεθος της αγροτικής εκμετάλλευσης και η ανεπάρκεια του επενδεδυμένου κεφαλαίου σε σχέση με το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό.

Αυτά είναι τα χαρακτηριστικά της κατάστασης πριν το 1965. Από τότε σημειώθηκε σημαντική μείωση του εργατικού δυναμικού στη γεωργία. Η υποαπασχόληση και το αποτέλεσμα της που είναι το χαμηλό εισόδημα, είναι οι πρωταρχικές αιτίες της μεγάλης μετακίνησης του αγροτικού πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα και το εξωτερικό μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η μετακίνηση προς τις πόλεις με την ελπίδα μιας μόνιμης εργασίας, δημιούργησε πολύ κατάλληλες συνθήκες για την αύξηση των παρασιτικών επαγγελμάτων και τη μεγέθυνση του τριτογενή τομέα.

Ο αγρότης που φθάνει στην πόλη δεν βλέπει τις περισσότερες φορές να εκπληρώνονται οι προσδοκίες του και συχνά φεύγει για το εξωτερικό. Βέβαια, το πέρασμα αυτό από την πόλη δεν αποτελεί κανόνα. Πολλοί μετανάστες φεύγουν απευθείας από τα χωριά τους. Επειδή το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει μεγάλη σημασία για την Ελλάδα, του αφιερώνουμε την επόμενη παράγραφο.

6. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Τα αίτια της μετανάστευσης των Ελλήνων είναι συνάρτηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας

στη μεταπολεμική περίοδο. Προς το τέλος της δεκαετίας του '50 τέθηκε σε κίνηση η μεταναστευτική διαδικασία. Πολύ γρήγορα η κίνηση εργατικού δυναμικού προς το εξωτερικό πήρε μεγάλες διαστάσεις και ξέφυγε από τον έλεγχο της άρχουσας τάξης.

Τα αποτελέσματα ήταν ολέθρια:

- Το δημογραφικό ποσοστό μειώνεται.
- Η χώρα απογυμνώνεται από τα πιο δυναμικά της στοιχεία που θα ήταν ικανά να προκαλέσουν δομικές αλλαγές.
- Αυξάνεται η οικονομική εξάρτηση της Ελλάδας από το εξωτερικό. Από τη μια πλευρά υπόκειται στις διακυμάνσεις της οικονομίας των χωρών μετανάστευσης. Από την άλλη, το συνάλλαγμα που προέρχεται από τη μετανάστευση έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών, ιδιαίτερα των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών.

Στον πίνακα 7 απεικονίζεται το μεταναστευτικό ρεύμα, τις περιόδους 1961-1977.

Τα στοιχεία του έτους 1977 αναφέρονται μόνο στην περίοδο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου. Από τον μήνα Οκτώβριο δεν συγκεντρώνονται πλέον στοιχεία μετανάστευσης και παλλινόστησης των Ελλήνων υπηκόων, λόγω της περικοπής των σχετικών στατιστικών ερωτημάτων από τα δελτία αφίξεως και αναχωρήσεως ταξιδιωτών εξωτερικού, σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 9768/1-109029/15-4-1977 Υ.Α.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 7

Μετανάστευση Ελλήνων Υπηκόων
Έλληνες Μετανάστες, κατά φύλο: 1961-1977

Έτος	Μονίμως μεταναστεύσαντες			Προσωρινώς μεταναστεύσαντες		
	Σύνολον	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολον	Άρρενες	Θήλεις
1961	58.837	36.209	22.628	26.426	27.782	644
1962	84.054	51.868	32.186	26.668	25.817	851
1963	100.072	61.966	38.106	35.437	34.598	839
1964	105.569	66.265	39.304	47.616	46.437	1.179
1965	117.167	65.341	51.826	59.241	57.645	1.596
1966	86.896	46.369	40.527	61.518	59.829	1.689
1967	42.730	22.885	19.845	59.732	58.310	1.422
1968	50.866	27.232	23.634	64.138	63.245	893
1969	91.552	51.633	39.919	67.123	65.682	1.441
1970	92.681	53.030	39.651	70.570	69.080	1.490
1971	61.745	33.935	27.810	75.229	73.305	1.924
1972	43.397	24.470	18.927	72.741	70.908	1.833
1973	27.525	14.753	12.772	85.116	83.417	1.699
1974	24.448	13.223	11.225	92.595	90.622	1.973
1975	20.330	11.718	8.612	80.349	77.823	2.526
1976	20.374	12.349	8.025	84.896	82.159	2.737
1977(Ια-Σε)	16.510	10.215	6.295	65.612	63.655	1.957

ΠΗΓΗ: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Πάτρα)

7. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το χαμηλό επίπεδο των τεχνικών γνώσεων και της γενικής μόρφωσης του γεωργού αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας. Στον τομέα της αγροτικής οικονομίας η εκπαίδευση είναι σχεδόν ανύπαρκτη και η έρευνα πάρα πολύ ελλειπής.

Στον τομέα μάλιστα των συνεταιρισμών είναι τελείως ανύπαρκτη.

Τα τεχνικά δε ερευνητικά κέντρα που υπάρχουν, λειτουργούν πλημμελέστατα και χωρίς κανένα συντονισμό. Το πρόβλημα της εκπαίδευσης γενικά και της δημιουργίας μεσαίων, ανώτερων και ανώτατων στελεχών, στον τομέα της αγροτικής οικονομίας παρουσιάζεται με ιδιαίτερη οξύτητα. Η χώρα μας έχει τρομερές ελλείψεις αγροτικών και συνεταιριστικών στελεχών, και η επαγγελματική μόρφωση των αγροτών είναι χαμηλή.

Ο αγρότης πρέπει να γνωρίζει πώς θα αξιοποιήσει την παραγωγή του, είτε είναι αρχηγός αγροτικής εκμετάλλευσης είτε όχι. Πρέπει να γνωρίζει τί είναι συνεταιρισμός, πώς λειτουργεί, τί προσφέρει στον κάθε ένα και στο σύνολο, κ.λπ.

Στην Ελλάδα για πρώτη φορά αντιμετωπίζεται το θέμα της γεωργικής εκπαίδευσης επί Καποδίστρια, με την ίδρυση της Γεωργικής Σχολής της Τίρυνθας το 1829. Από τότε έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για την ανάπτυξη της γεωργικής εκπαίδευσης, χωρίς όμως ουσιαστικά αποτελέσματα. Συστηματική οργάνωση της γεωργικής εκπαίδευσης, σημειώνεται την περίοδο 1917-1927, οπότε ιδρύεται το Υπουργείο Γεωργίας και Δημοσίων Κτημάτων.

Η γεωργική εκπαίδευση χωρίζεται σε κατώτερη και μέση. Την εκπαίδευση των αγροτών αναλαμβάνουν ομάδες γεωπόνων. Τα πρακτικά γεωργικά σχολεία που ιδρύθηκαν κατά καιρούς απείχαν τελείως ή απέδωσαν ελάχιστα λόγω έλλειψης όχι μόνο πείρας του διδακτικού προσωπικού, αλλά κυρίως οικονομικών μέσων. Οι εκπαιδευόμενοι ήταν πολύ λίγοι σε σχέση με

με αυτούς που ασχολούνταν με την γεωργία και έτσι δεν έτυχαν της δέουσας προσοχής, με αποτέλεσμα η γεωργική εκπαίδευση να παραμεληθεί.

Σήμερα υποτίθεται πως έχουμε τις εξής μορφές της γεωργικής εκπαίδευσης:

1) Σχολική εκπαίδευση: Υπάρχει η Αμερικανική Γεωργική Σχολή Θεσ/νίκης. Η φοίτηση διαρκεί 4 χρόνια.

Υπάρχουν επίσης 6 πρακτικά γεωργικά σχολεία.

2) Βραχείας διάρκειας εκπ/ση: Υπάρχουν 7 πρακτικά σχολεία και 40 λειτουργούντα κέντρα σε ισάριθμους νομούς της χώρας για νέους αγρότες ηλικίας 13-21 ετών. Η φοίτηση διαρκεί λίγες μέρες μέχρι 3 μήνες.

3) Το εξωσχολικό πρόγραμμα εκπ/σης των αγροτών σε επίπεδο αγροτικής κοινότητας.

4) Το πρόγραμμα γεωργικών εφαρμογών των αγροτών. Εκπαίδευση στους αγρούς.

Σε γενικές γραμμές όμως η γεωργική και ιδίως η συν/κή εκπαίδευση είναι ανεπαρκής. Λείπουν οι αγροτικές τεχνικές και οι συν/κές σχολές. Λείπει η συν/κή διαφώτιση και ενημέρωση ιδιαίτερα στη βάση, στο χωριό. Η ευθύνη, βαρύνει πρωταρχικά το κράτος, αλλά και τις ίδιες τις συν/κές οργανώσεις (βασικά την κορυφαία του συνεταιριστικού κινήματος, την ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ.).

Σχετικά με τις παραπάνω διαρθρωτικές αδυναμίες ο Δ/ντής των Οικονομικών Υπηρεσιών της Ένωσης Γεωργικών Συν/μών Πάτρας, κ. Φαρμάκης μας ανέφερε περιληπτικά, ότι: "Και μετά τον πόλεμο, συνεχίστηκε η έλλειψη κεφαλαίων, φαρμάκων, γνώσης και εκπαίδευσης πάνω στο συν/κό κίνημα. Αδυναμίες που και σήμερα υπάρχουν. Τα διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια που γίνονται κατά καιρούς, απλά "αγγίζουν" τα μικροπροβλήματα. Γίνονται τρομερές σπατάλες πόρων και μέσων, και ενώ υπάρχουν οι

γνώσεις για παραγωγή (Know How), δεν γίνεται ορθολογική χρησιμοποίησή τους.

Εποχιακά παρατηρείται έλλειψη αγροτικών χεριών για το λόγο ότι φεύγουν οι νέοι που κατοικούν σε μή αποδοτικά μέρη.

Όσον αφορά την κρατική αντιμετώπιση, δεν υπήρχε ποτέ στο βαθμό που έπρεπε. Σχεδόν πάντοτε η Πολιτεία προσπαθούσε να λύσει τα αγροτικά προβλήματα, διαμέσου των συνεταιρισμών. Δεν βοηθούσε όμως τους ίδιους του συν/μούς. Πράγμα που σημαίνει, ότι επειδή δεν είχε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει μόνη της τα τυχόν προβλήματα, "βοηθούσε" τους συν/μούς, για να λυθούν ουσιαστικά άλλα γεωργικά προβλήματα..."

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 3ο

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Η εποπτεία και ο έλεγχος των αγροτικών συνεταιρισμών, καθιερώθηκε με τον Ν.602 Περί συνεταιρισμών . Με την αύξηση του αριθμού των συνεταιρισμών και την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος η Υπηρεσία της εποπτείας και του ελέγχου των συν/μών με την ως τότε οργάνωσή της, ήταν ανίκανη να ανταποκριθεί στον σκοπό της, με αποτέλεσμα να εκδοθεί το Ν.Δ. της 28.10.1925, που καθόριζε τον σκοπό και τις αρμοδιότητες της Υπηρεσίας.

Με το διάταγμα αυτό αυξήθηκε ο αριθμός των εποπτών και των επιθεωρητών. Με το Ν.Δ. της 26.7.1927 τροποποιείται το διάταγμα του 1925, και δημιουργείται η Υπηρεσία Εποπτείας Συνεταιρισμών, σαν αυτοτελής αρχή Ν.Π.Δ.Δ.

Αλλά και αυτό το Ν.Δ., με τη συνεχή ανάπτυξη που έπαιρνε την περίοδο εκείνη το συνεταιριστικό κίνημα, το κράτος δεν το εφάρμοσε στην πράξη, για να το τροποποιήσει κι αυτό με τον ιδρυτικό νόμο της Αγροτικής Τράπεζας 4.332/1929, με τον οποίο, ο έλεγχος και η εποπτεία των αγροτικών συνεταιρισμών ανατέθηκε στην Α.Τ.Ε., παρά την αντίθεση των συνεταιρισμών.

Οι επόπτες συνεταιρισμών υπάχθησαν κάτω από τις διαταγές των υποκαταστημάτων της Α.Τ.Ε. Μεταμορφώθηκαν δηλ. σε όργανα εφαρμογής της τραπεζικής πολιτικής της Α.Τ.Ε. Με τον Ν.5289/1931 ανατέθηκαν στους επόπτες και καθήκοντα ανακριτών, και η εποπτεία και ο έλεγχος της Α.Τ.Ε. έγινε περισσότερο αρνητική για τους συνεταιρισμούς. Ένα άλλο αρνητικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι η Α.Τ.Ε. συνέχισε την παλαιότερη τακτική της Εθνικής Τράπεζας, να δημιουργεί πολλούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς, καθώς και ειδικές κλαδικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Με το σύστημα των πολλών ειδικευμένων συνεταιριστικών οργανώσεων θα γίνονται σπατάλες των κεφαλαίων τους σε πρόσθετες ξεχωριστές η κάθε μία, εγκαταστάσεις, μηχανήματα, αποθήκες, γραφεία και άλλον τεχνικό εξοπλισμό, όπως επίσης και σε πρόσθετο πολλαπλό διοικητικό και υπαλληλικό προσωπικό, σε περισσότερα έξοδα κίνησης και γενικά διαχείρισης.

Όσον αφορά για την συμβολή της Α.Τ.Ε. στην σωστή εποπτεία των συνεταιρισμών, ύστερα από ερωτήματα που έγιναν σε μέλη τους, δόθηκαν οι παρακάτω απαντήσεις:

- 1) Η εποπτική υπηρεσία της Α.Τ.Ε. είναι καλά οργανωμένη και παρακολουθεί και ελέγχει τακτικά τους συνεταιρισμούς και τις ενώσεις. Μία ως δύο φορές το χρόνο κάνει έλεγχο σε κάθε συνεταιρισμό ή βοηθάει στην επίλυση των προβλημάτων τους.
- 2) Οι σχέσεις ανάμεσα στα εποπτικά όργανα της Α.Τ.Ε. και στα μέλη των συνεταιρισμών, στις διοικήσεις των συνεταιρισμών και στις διοικήσεις των ενώσεων, είναι φιλικές-καλές.
- 3) Η δράση της εποπτικής υπηρεσίας της Α.Τ.Ε. χαρακτηρίζεται από τις διοικήσεις των συν/μών και των ενώσεων σαν ικανοποιητική, ενώ από τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους αρνητική, γραφειοκρατική και ότι εξυπηρετεί τα συμφέροντα της Α.Τ.Ε.
- 4) Η ηλικία, η πανεπιστημιακή εκπαίδευση, καθώς και η επαγγελματική συνεταιριστική κατάρτιση των εποπτικών οργάνων της Α.Τ.Ε. είναι ικανοποιητικές.

Σε γενικές γραμμές, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το ενδιαφέρον και η προσήλωση στην συν/κή ιδέα των εποπτών και επιθεωρητών συνεταιρισμών της Α.Τ.Ε.

Έκαναν και ίσως κάνουν πολλά στον τομέα της συν/κής διαφώτισης και καθοδήγησης των συν/μών.

Αλλά ως εκεί που μπορούν να φθάσουν, ως εκεί που τους επιτρέπουν τα τόσα και τόσα εμπόδια που τους δημιουρ-

γούνται από την κεντρική υπηρεσία και τους διευθυντές των υποκαταστημάτων της Α.Τ.Ε., από την αντιδραστική τραπεζική νοοτροπία, που διέπει την καθοδήγηση του ιδρύματος.

Είναι παρήγορο ότι, ύστερα από την μεταπολίτευση του 1974 η νέα διοίκηση της Α.Τ.Ε. προσπαθεί να δώσει καινούργια πνοή στο συνεταιριστικό κίνημα.

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ Α.Τ.Ε. - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας ιδρύθηκε το 1929 σαν κεντρικός αυτόνομος τραπεζιτικός οργανισμός κοινοφελούς χαρακτήρα με σκοπό: α) την άσκηση της αγροτικής πίστης σε όλες της τις μορφές, β) την βελτίωση των όρων διεξαγωγής των γεωργικών εργασιών.

Όπως έχουμε αναφέρει, η Α.Τ.Ε. με βάση τον ιδρυτικό της νόμο, ανέλαβε την εποπτεία και τον έλεγχο των αγροτικών συν/μών, και τη γενικότερη καθοδήγηση του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος. Στην άσκηση του καθήκοντος αυτού η Α.Τ.Ε. δεν πρόσφερε πάντα θετικές υπηρεσίες.

Παρατηρείται δηλ., πως στο θέμα αυτό οι γνώμες φάσκουν και αντιφάσκουν.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Παρμενίων Αβδελίδης στο βιβλίο του "Το Αγροτικό Συν/κό κίνημα στην Ελλάδα" : "Διαποτισμένη με το αντιδραστικό αντισυνεταιριστικό πνεύμα της Εθνικής Τράπεζας και σαν όργανο εφαρμογής της κρατικής αγροτικής και συνεταιριστικής πολιτικής αποτέλεσε μια από τις τροχοπέδες στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος."

Η Α.Τ.Ε. περιόρισε τον ρόλο των συνεταιρισμών στα πλαίσια του οργάνου της γραφειοκρατικής εξυπηρέτησης της πιστωτικής της πολιτικής. Δεν τους προώθησε σε ανώτερες βαθμίδες οικονομικής δράσης, όπως είχε υποχρέωση σύμφωνα με τους ειδικότερους σκοπούς της. Αντίθετα, στις προσπάθειες των ίδιων των συνεταιρισ-

τικών οργανώσεων για ευρύτερη δράση, έβαζε ποικίλους φραγμούς.

Παρά τη σχετική πρόοδο που έγινε μεταπολεμικά, χάρη στις προσπάθειες των ίδιων των συνεταιριστικών οργανώσεων και των συνεταιρισμένων αγροτών, στη μεγάλη τους πλειψηφία οι συνεταιρισμοί εξακολουθούν να είναι πιστωτικοί, οι οποίοι βασικά περιορίζονται σε γραφειοκρατικές εργασίες της ανάληψης δανείων από την Α.Τ.Ε. και στη διανομή τους στα μέλη τους. Μια σειρά εργασίες, των οποίων νόμιμοι φορείς είναι οι συνεταιρισμοί, η Α.Τ.Ε. τις κρατάει για λογαριασμό της. Οι προμήθειες λιπασμάτων, φαρμάκων και άλλων αγροτικών εφοδίων αντί να αποτελέσουν μια από τις βασικές εργασίες των συνεταιρισμών διεξάγονται από την Α.Τ.Ε., ενώ οι συνεταιριστικές οργανώσεις χρησιμοποιούνται για την διανομή τους.

Στην διακίνηση, εμπορία και βιομηχανική επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων, ελάχιστα περιθώρια αφήνει στις συνεταιριστικές οργανώσεις. Δεν χρησιμοποίησε τους συνεταιρισμούς σαν όργανα ουσιαστικά της άσκησης της αγροτικής πίστης. Ο ρόλος των συνεταιρισμών στην άσκηση της αγροτικής πίστης περιορίζεται στο να κάνουν μια ονομαστική κατάσταση των συνεταίρων με το ποσό που ζητάει ο καθένας, να συγκεντρώνουν τα γραμμάτια που υπογράφονται εν λευκώ από τους συνεταίρους, κι αυτά μαζί με ένα αντίγραφο της γενικής συνέλευσης, που είναι μάλιστα και τυποποιημένο, ο πρόεδρος και ο ταμίας τα προσκομίζουν στην Α.Τ.Ε. Εκεί ελέγχονται από τον αρμόδιο υπάλληλο αν ο κάθε συνεταίρος καθυστερεί προηγούμενα δάνεια, ποιιά είναι τα περιουσιακά του στοιχεία και αν είναι φερέγγυος. Τελικά, ο διευθυντής του υποκαταστήματος κατά την δική του προσωπική κρίση εγκρίνει το χορηγούμενο, για τον κάθε συνεταίρο, δάνειο. Ύστερα από αυτό συντάσσεται μια καινούργια κατάσταση και συμ-

πληρώνονται τα γραμμάτια (συνήθως η διαδικασία αυτή γίνεται στις Ενώσεις Συνεταιρισμών, στη δύναμη των οποίων ανήκουν όλοι οι πιστωτικοί οργανισμοί), και με βάση αυτά οι εκπρόσωποι των συνεταιρισμών αναλαμβάνουν από την Α.Τ.Ε. ολόκληρο το ποσό των δανείων και το μεταφέρουν στις έδρες των συνεταιρισμών, όπου με βάση την τελική ονομαστική κατάσταση μοιράζουν τα δάνεια στους συνεταίρους, οι οποίοι καθίστανται αλληλέγγυοι για την εξόφλησή τους.

Όπως είπαμε πιο πάνω, όταν η δανειοδότηση κατευθύνεται προς τα μέλη του συνεταιρισμού, δίδεται βάση της πιστωτικής τους επιφάνειας και των περιουσιακών στοιχείων.

Όταν όμως κατευθύνεται στο Νομικό Πρόσωπο, χορηγείται αφού ελεγχθεί η οργάνωση και η ικανότητα που έχει σαν φορέας να επενδύσει, να διαχειριστεί και να αποδώσει το δάνειο.

Η Α.Τ.Ε. αφού χορηγήσει το δάνειο, με τις υπηρεσίες της (Εποπτική και Γεωτεχνική), συνεργάζεται και καθοδηγεί το έργο του συνεταιρισμού.

Προκειμένου περί χρηματοδότησης για εγκαταστάσεις κτηριακές ή μηχανολογικές, ακολουθείται η ίδια διαδικασία, με τη διαφορά ότι για να δοθεί το δάνειο πρέπει να κατατεθεί στην Α.Τ.Ε., πλήρης τεχνική μελέτη και ανάλυση του υπό εκτέλεση έργου. Αφού εξετάζεται η παραγωγικότητα και αποτελεσματικότητα του έργου, χορηγείται το δάνειο. Αν το ποσό της χρηματοδότησης είναι μέχρι 3.000.000, αυτό παρέχεται από τα κατά τόπους υποκαταστήματα και επαρχιακές τράπεζες.

Αν ξεπερνά τα 3.000.000 παρέχεται από το κεντρικό κατάστημα Αθηνών. Εκτός αυτών η Α.Τ.Ε. μπορεί να αναλάβει να κάνει και την τεχνική μελέτη του έργου με πληρωμή ενός συμβολικού ποσού, βάση τυποποιημένων μελετών που έχει.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΓΕΝΙΚΑ,

Το σύνολο σχεδόν της χρηματοδότησης, που είναι απαραίτητο για την γεωργία, τόσο για τη συνέχιση των παραγωγικών δραστηριοτήτων όσο και για το σχηματισμό του πάγιου κεφαλαίου, προέρχεται από τον δημόσιο τομέα, που από τη μια πλευρά πραγματοποιεί επενδύσεις για τη δημιουργία υποδομής και από την άλλη χορηγεί πιστώσεις στους γεωργούς.

Η διάθεση πιστώσεων είναι για την κυβέρνηση ένα μέσο για την άσκηση της αγροτικής πολιτικής. Η Αγροτική Τράπεζα, ένας από τους σημαντικότερους οικονομικούς της χώρας, είναι το βασικό εκτελεστικό όργανο της κυβερνητικής αγροτικής πολιτικής. Είναι επιφορτισμένη με τη χορήγηση δανείων και των πιστώσεων, στους γεωργούς και τις συνεταιριστικές οργανώσεις, ασκώντας ταυτόχρονα, με το Τεχνικό Τμήμα και το Τμήμα Συνεταιρισμών, έναν αυστηρό έλεγχο σχετικά με τον τρόπο που χρησιμοποιούνται.

Η Α.Τ.Ε. είναι δημόσιο ίδρυμα και αποτελεί τον μοναδικό πιστωτικό φορέα της γεωργίας. Δεν περιορίζεται μόνο στη χορήγηση των πιστώσεων, αλλά ασχολείται και με κάθε τί που αφορά την αγροτική πολιτική (εκκαθάριση, γεωργικοί συν/μοί, αγορά και αποθήκευση αγροτικών προϊόντων, κ.λπ.)

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ.

Οι πιστώσεις που χορηγούνται από την Α.Τ.Ε. είναι βραχυπρόθεσμα δάνεια, εξοφλητέα σε 1 έτος ή μακροπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, εξοφλητέα αντίστοιχα σε 9-20 και 2-8 έτη.

α) Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια.

Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια μπορούν να διαιρεθούν σε τρεις κατηγορίες:

- Βραχυπρόθεσμα καλλιεργητικά δάνεια.

Αυτά τα δάνεια χορηγούνται βασικά για να βοηθήσουν τους γεωργούς, να λύσουν τα οικονομικά προβλήματα που πηγάζουν από τις τρέχουσες καλλιεργητικές δαπάνες. Παρέχονται σε είδος (λιπάσματα, ζιζανιοκτόνα κ.λπ.) ή σε χρήματα.

- Βραχυπρόθεσμα δάνεια επ'ενεχύρω αγροτικών προϊόντων.

Αυτά τα δάνεια είναι εγγυημένα από τη συγκομιδή και αποσκοπούν στην προστασία του γεωργού από τη μείωση των τιμών των προϊόντων του στις περιόδους μέγιστης προσφοράς. Του επιτρέπουν να περιμένει την κατάλληλη στιγμή για την πώληση και να μην αποδέχεται τους, συχνά εξωφρενικούς όρους των μεσαζόντων.

- Βραχυπρόθεσμα δάνεια χορηγούμενα στους γεωργικούς συνεταιρισμούς.

Τα δάνεια αυτής της κατηγορίας δίνουν τα μέσα στους γεωργικούς συνεταιρισμούς να εξασφαλίσουν τη χρηματοδότηση της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων που αναλαμβάνουν και να εφοδιάσουν τα μέλη τους με λιπάσματα, ζιζανιοκτόνα φάρμακα, σπόρους και καταναλωτικά αγαθά.

β) Τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια.

Τα μεσοπρόθεσμα δάνεια χορηγούνται στους ιδιώτες και στους συνεταιρισμούς για τον εφοδιασμό τους με αγαθά τεχνικού εξοπλισμού (γεωργικά μηχανήματα κ.λπ.) και με παραγωγικά ζώα.

Τέλος, τα μακροπρόθεσμα δάνεια χορηγούνται για τα έργα υποδομής μεγάλης διάρκειας, κατ'αρχήν, κοινής ωφελείας.

γ) Το επιτόκιο.

Το επιτόκιο για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια ήταν στη δεκα-

Η ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Α.Τ.Ε.

Κριτήριο της πιστωτικής πολιτικής της Α.Τ.Ε. από την αρχή της σύστασής της, αποτέλεσε η κερδοφόρα τοποθέτηση των χορηγήσεων της, προς την Αγροτική Οικονομία.

Χορηγεί κυρίως βραχυπρόθεσμα δάνεια προς τους αγρότες, με προθεσμία πληρωμής λίγων μηνών. Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια, όπως είναι γνωστό, αποφέρουν μεγαλύτερα κέρδη, γιατί το επιτόκιο είναι μεγαλύτερο σε σχέση με τα άλλα δάνεια. Χορηγούνται κυρίως στους αγρότες για τις άμεσες καλλιεργητικές τους ανάγκες και για την κάλυψη των βιοτικών τους αναγκών, μέχρι τη συγκομιδή και τη διάθεση της παραγωγής τους.

Οι προθεσμίες εξόφλησής τους ορίζονται συνήθως πριν τη συγκομιδή και τη διάθεση της παραγωγής των αγροτών. Έτσι οι αγρότες κατά κανόνα δεν εξοφλούν στην προθεσμία τα δάνειά τους, και επιβαρύνονται σχεδόν πάντα με τους τόκους της υπερημερίας.

Τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα χορηγούνται στους αγρότες, για την βελτίωση και την ανάπτυξη των αγροτικών τους εκμεταλλεύσεων και είναι περισσότερο παραγωγικά και ωφέλιμα για την αγροτική παραγωγή. Αλλά και αυτά τα δάνεια, η Α.Τ.Ε. τα χορηγεί προς τους αγρότες, όχι με το κριτήριο των αναγκών και της παραγωγικής τοποθέτησης, αλλά με βάση το κριτήριο της ασφαλούς είσπραξης, της λεγόμενης πιστωτικής επιφάνειας και φερεγγυότητας των παραγωγών.

Οι αγρότες που για διάφορους λόγους, δεν μπόρεσαν να εξοφλήσουν τα προηγούμενα δάνειά τους ή δεν παρουσιάζουν πιστωτική επιφάνεια αποκλείονται από τις δανειοδοτήσεις της Α.Τ.Ε. Τα δάνεια αυτά χορηγούνται κατά 60⁰/ο-70⁰/ο προς τους συνεταιρισμένους αγρότες, και τα 30⁰/ο-40⁰/ο προς τους μεμονωμένους αγρότες. Μέχρι το 1953 τα επιτόκια ήταν 8-10⁰/ο, τα υψηλότερα απ'όλες τις χώρες της Ευρώπης.

Στα 1964 έγινε μείωση των επιτοκίων κατά 1-2 μονάδες για τα καλλιεργητικά δάνεια και σημαντικότερη για τα μεσο-μακροπρόθεσμα. Σήμερα τα επιτόκια κυμαίνονται στα $6\frac{1}{2}$ % . Το πρόβλημα της μείωσης των επιτοκίων της Α.Τ.Ε., φυσικά αντιμετωπίζει τη δυσκολία, ότι αυτή στερούμενη επαρκών αυτοτελών κεφαλαίων, είναι υποχρεωμένη να δανείζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, για τα οποία καταβάλλει τόκους.

Τα παραπάνω επιτόκια, για τα οποία μιλήσαμε, επιβαρύνονται με τα έξοδα προμήθειας, τα έξοδα της Α.Τ.Ε. για τις μελέτες ελέγχου τίτλων, κ.λπ. Επιβαρύνονται με τα ασφάλιστρα που εισπράττει για την υποχρεωτική ασφάλιση της παραγωγής των αγροτών, με τους τόκους υπερημερίας, κλπ. Συνεπώς, οι αγρότες για την λήψη των δανείων τους, εκτός από τους τόκους, επιβαρύνονται και με άλλα έξοδα που εισπράττει η Α.Τ.Ε., όπως επίσης και με τα έξοδα πολλών μεταβάσεών τους στα υποκαταστήματα της Α.Τ.Ε.

Κατοχυρωμένη με ειδικά προνόμια, από τον ιδρυτικό της νόμο, όπως το δικαίωμα του γεωργικού ενέχυρου πάνω σε όλη την περιουσία του δανειζόμενου αγρότη και πάνω στην μέλλουσα να παραχθεί σοδειά του, το προνόμιο της εγγραφής υποθήκης πάνω στην ακίνητη περιουσία του δανειζόμενου, έφερε πολλές φορές σε αδιέξοδο τους αγρότες.

Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι η άσκηση της αγροτικής πίστης από την Α.Τ.Ε., αν εξακολουθήσει να γίνεται όπως στο παρελθόν, δεν εξυπηρετεί την αγροτική Οικονομία και τους αγρότες.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Τα νέα μέτρα πιστωτικής πολιτικής της Α.Τ.Ε. περιλαμβάνουν:

1. Καθιερώνει ανοιχτούς τρεχούμενους λογαριασμούς.

Για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια καθιερώθηκε ανοιχτός λογαριασμός, που η λογιστική τους παρακολουούθηση γίνεται μηχανογραφικά. Αυτό μεταφράζεται για τον αγρότη, σε εξοικονόμηση χρόνου και ελάφρυνση από ταλαιπωρίες. Το κυριότερο όμως είναι πως με την εφαρμογή του μέτρου αυτού, απαλλάσσεται ο αγρότης, σχεδόν εξολοκλήρου από την υποχρέωση καταβολής τόκων υπερημερίας, γιατί με το νέο αυτό σύστημα δίνονται ευρύτερα περιθώρια χρόνου για την εξόφληση των δανείων.

2. Καθιέρωση εννιαίας σύμβασης για τη χορήγηση βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων δανείων. Με το μέτρο αυτό, χορηγούνται με μια σύμβαση όλα τα δάνεια, μεσομακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα, που παίρνει ο κάθε παραγωγός.

Πρόκειται για μια ουσιαστική τομή στη διαδικασία χορήγησης δανείων γιατί:

α) Καθιερώνεται για πρώτη φορά η μεσολάβηση των συνεταιριστικών οργανώσεων και στη χορήγηση των μεσομακροπρόθεσμων δανείων, με όλες τις ευνοϊκές συνέπειες για τον παραγωγό (γρήγορη εξυπηρέτηση, περιορισμός διασφαλίσεων κ.λπ.).

β) Σταματάει η επανάληψη των ίδιων διαδικασιών για κάθε δάνειο χωριστά, δηλαδή υπογραφή σύμβασης, παρουσία εγγυητών κ.λπ., με αποτέλεσμα να εξυπηρετείται πιο γρήγορα ο παραγωγός και να εξοικονομείται χρόνος εργασίας για το προσωπικό της Τράπεζας.

γ) Αποκέντρωση διαδικασίας έγκρισης δανείων. Με τη νέα διαδικασία που καθιερώθηκε, όλα τα δάνεια του πρωτογενή τομέα και το μεγαλύτερο μέρος από αυτά, που αφορούν γεωργικές βιομηχανίες, εγκρίνονται απευθείας από τα υποκαταστήματα. Παύουν έτσι οι ταλαιπωρίες και οι καθυστερήσεις για τη διαβίβαση τους στις κεντρικές υπηρεσίες και όλα αντιμετωπίζονται στην περιφέρεια, κοντά στον αγρότη.

δ) Απλοποίηση της διαδικασίας έγκρισης μεσοπρόθεσμων

δανείων. Τα μικρού ύψους δάνεια για επενδύσεις συνήθους μορφής, εγκρίνονται πιά με συνοπτική διαδικασία και αυθημερόν. Έτσι απαλλάσσεται το επιστημονικό προσωπικό της τράπεζας, από εργασίες ρουτίνας και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για πιά αποτελεσματική αξιοποίησή του.

ε) Διασφαλίσεις δανείων. Για να διευκολυνθεί η χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων γεωργοκτηνοτρόφων και να πάψει πιά η διανειοδότηση να στηρίζεται μόνο στην οικονομική δυνατότητα του ενδιαφερόμενου.

ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ.

Μετά τα πιστωτικά κίνητρα για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, που αναφέραμε, και θέλοντας να ολοκληρώσουμε το μικρό αυτό κεφάλαιο "Περί Πιστωτικής Πολιτικής και κινήτρων", θα παρουσιάσουμε τον Κανονισμό 797/85 της ΕΟΚ που στοχεύει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων.

Η Αγροτική Τράπεζα στην προσπάθειά της να συμβάλλει από την πλευρά της στην επιτυχή εφαρμογή του κανονισμού της ΕΟΚ, κυκλοφόρησε για τους μεμονωμένους ή συνεταιρισμένους αγρότες και τις οργανώσεις τους, ένα φυλλάδιο με σκοπό την παροχή χρήσιμων πληροφοριών για την σωστή ενημέρωσή τους, όσον αφορά το τί προσφέρει αυτός ο νέος κανονισμός, σε ποιούς απευθύνεται, ποιές είναι οι κύριες προϋποθέσεις για την οικονομική τους ενίσχυση και τέλος, ποιά είναι η διαδικασία που θα ακολουθήσουν για να επωφεληθούν από τα κίνητρά του σε σύντομο χρονικό διάστημα και χωρίς ιδιαίτερο κόπο.

Έτσι τουλάχιστον τονίζεται μέσα στο φυλλάδιο.

Εμείς με τη σειρά μας προβάλλουμε τα πιο βασικά σημεία του κανονισμού.

1) ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΘΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ.

Ο Κανονισμός 797/85 της ΕΟΚ, είναι ένα δυναμικό και ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης των μικρομεσαίων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και ισχύει στη χώρα μας από την 1η Οκτωβρίου 1985. Κύριοι στόχοι του είναι, ο εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων, η αύξηση των εσόδων τους, η καλύτερευση των συνθηκών ζωής και εργασίας του αγροτικού πληθυσμού και η βελτίωση-προστασία του περιβάλλοντος. Για την υλοποίηση των στόχων αυτών ενισχύονται με επιδοτήσεις οι αγρότες για γεωρικές, κτηνοτροφικές και συμπληρωματικά για τουριστικές, βιοτεχνικές και δασικές βελτιώσεις που πραγματοποιούν. Επίσης, ενισχύεται η σύσταση και λειτουργία Ομάδων Παραγωγής, και δίνονται κίνητρα για τη βελτίωση των επαγγελματι-

κών γνώσεων των αγροτών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη φροντίδα, οι αγρότες των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της χώρας, ενώ ενθαρρύνεται με σειρά ευνοϊκών μέτρων η εγκατάσταση των νέων αγροτών στην ύπαιθρο.

Γενικά επιδοτείται από τον Κανονισμό η δαπάνη για τα περισσότερα έργα του αγροτικού τομέα, εφόσον με αυτά επιδιώκεται η μείωση του κόστους και η ποιοτική βελτίωση της παραγωγής, καθώς και η παραγωγή προϊόντων στα οποία η αγορά είναι ελλειμματική. Οι δαπάνες που θα απαιτηθούν για την εφαρμογή του κανονισμού στη χώρα μας προβλέπεται να καλυφθούν από κεφάλαια της Ελλάδας και της ΕΟΚ. Αρμόδιο για την εφαρμογή του Κανονισμού είναι το Υπουργείο Γεωργίας με τις περιφερειακές Υπηρεσίες του, δηλαδή το Γραφείο Ο.Δ.Γ.Ε. των Διευθύνσεων Γεωργίας και τα κατά τόπους γραφεία Γεωργικής Ανάπτυξης.

Η Α.Τ.Ε. συμμετέχει στην εφαρμογή του Κανονισμού ενεργά και με πολλούς τρόπους, όπως είναι η ενημέρωση των πιστούχων της, η χορήγηση σ' αυτούς των απαραίτητων δανείων, εφόσον υπάρχουν οι προϋποθέσεις και η συμμετοχή υπαλλήλων της σε επιτροπές σχετικές με τον κανονισμό.

II) ΠΟΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ.

(Δικαιούχοι, ποσά, βασικές προϋποθέσεις)

1) Επιδοτήσεις για γεωργοκτηνοτροφικές βελτιώσεις.

Ενισχύονται βασικά οι αγρότες-κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι μετανάστες που έχουν επιστρέψει και ασχολούνται με τη γεωργία, καθώς και οι συλλογικοί φορείς τους, δηλ: οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, οι Ομάδες Κοινής Εκμετάλλευσης, οι Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγής Αγροτικού Συν/μού, κ.ά., για έργα που θα πραγματοποιήσουν στις εκμεταλλεύσεις τους και για τα οποία είναι

υποχρεωμένοι να συντάξουν μια μελέτη που λέγεται "Σχέδιο Βελτίωσης".

- Τα κυριότερα από τα έργα που επιδοτούνται είναι:
- ποιμνιοστάσια, βουστάσια, χοιροστάσια, ζώα αναπαραγωγής.
 - αποθήκες, υδατοδεξαμενές, θερμοκήπια, ξηραντήρια καπνού, φυκτικοί αποθηκευτικοί χώροι.
 - εκχερσώσεις, αναβαθμίσεις, στραγγίσεις, αναπλάσεις εδαφών.
 - αντιπλημμυρικά έργα.
 - γεωτρήσεις, σωλήνες και αυλάκια ύδρευσης.
 - γεωργικά μηχανήματα.
 - δενδροφυτείες, υποστηλώσεις, περιφράξεις.
 - εγκαταστάσεις αντιπαγετικής προστασίας.
 - εγκαταστάσεις ανεμοθραυστικών.

Διευκρινίζεται ότι ορισμένες δαπάνες όπως για την αγορά χωραφιών ή για βελτιώσεις στην πτηνοτροφία και στη θαλάσσια αλιεία, δεν επιδοτούνται, ενώ γι' άλλες (γαλακτοπαραγωγική αγελαδοτροφία, χοιροτροφία), προβλέπονται ειδικοί περιορισμοί.

Για να εγκριθούν οι επιδοτήσεις για έργα της κατηγορίας αυτής πρέπει μεταξύ άλλων:

- οι ενδιαφερόμενοι να είναι αγρότες κατά κύριο επάγγελμα, αρχηγοί γεωργικής εκμετάλλευσης και μόνιμοι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής της εκμετάλλευσης (με εξαίρεση τους μετακινούμενους κτηνοτρόφους).
- το κόστος των έργων που προγραμματίζουν να μην είναι μικρότερο από 250,000 δρχ.
- οι καλλιέργειες της εκμετάλλευσής τους να προωθούνται από το πρόγραμμα της Δ/σης Γεωργίας του Νομού.

Οι επιδοτήσεις που προβλέπει ο κανονισμός κυμαίνονται από 30 ως 80% της σχετικής δαπάνης ανάλογα με το είδος του έργου, την ηλικία και την περσοχή του δικαιούχου.

Δηλαδή, αν ο δικαιούχος είναι νέος σε ηλικία ή διαμέ-

νει σε ορεινή περιοχή ενισχύεται με μεγαλύτερα ποσοστά. Το ύψος της δαπάνης που αναγνωρίζεται και επιδοτείται φτάνει τα 6.000.000 δρχ. για εκμεταλλεύσεις που απασχολούν ένα άτομο, τα 12.000.000 δρχ. για εκμεταλλεύσεις που απασχολούν δύο ή περισσότερα άτομα, και 80.000.000 δρχ. προκειμένου για αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Στις περιπτώσεις που το κόστος του έργου είναι μεγαλύτερο, το ποσό πάνω από τα όρια αυτά δεν επιδοτείται.

2) Πρόγραμμα νέων γεωργών.

Ιδιαίτερα ευνοϊκά μέτρα προβλέπονται για τους νέους γεωργούς (νέους της επαρχίας που και τώρα ασχολούνται με τη γεωργία, ή των πόλεων που διαθέτουν γεωργική πείρα), εφόσον εγκαθίστανται για πρώτη φορά ως αρχηγοί σε δική τους γεωργική εκμετάλλευση.

Τα μέτρα αυτά είναι:

- α) Οικονομική ενίσχυσή τους με ποσό μέχρι 750.000 δρχ. (πριμ πρώτης εγκατάστασης)
- β) Χαμηλότοκα δάνεια για τα έξοδα της πρώτης εγκατάστασης.
- γ) Αυξημένη επιδότηση για έργα που στη συνέχεια θα πραγματοποιήσουν στην εκμετάλλευσή τους με βάση ένα σχέδιο βελτίωσης.
- δ) Εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου για τα σχετικά δάνεια που θα πάρουν.

3) Αναγνωρισμένες ομάδες παραγωγών.

Οι αναγνωρισμένες ομάδες παραγωγών ενισχύονται με ποσό μέχρι 1.500.000 δρχ. (ενίσχυση εκκίνησης). Τέτοιες ομάδες είναι οι ενώσεις φυσικών προσώπων με τη μορφή πρωτοβάθμιου αγροτικού συνεταιρισμού που αποβλέπουν στην από κοινού χρήση γεωργικού εξοπλισμού ή στην από κοινού εκμετάλλευση, έχουν συσταθεί μετά την 1η Απριλίου 1985 (ή -αν πρόκειται για παλαιότερους συνεταιρισμούς- έχουν αναδιοργανωθεί ανάλογα, προσαρμόζοντας

και τα καταστατικά τους σύμφωνα με το Ν.1541/85) και η διάρκεια λειτουργίας τους δεν προβλέπεται μικρότερη των 6 ετών από την αναγνώρισή τους.

4. Υπηρεσίες Διαχείρισης.

Με το ποσό του 1.200.000 δρχ. ενισχύονται οι πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις που διαθέτουν ορισμένες προϋποθέσεις και αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προσφέρουν βοήθεια στις εκμεταλλεύσεις, κύρια σε θέματα διαχείρισης και λογιστικής παρακολούθησης ("ενίσχυση εκκίνησης σε υπηρεσία διαχείρισης εκμεταλλεύσεων"),

5. Εκπαιδευτικά Προγράμματα.

Ενισχύονται οι αγρότες, οι νέοι γεωργοί και οι διευθυντές-διαχειριστές ομάδων παραγωγών και αγροτικών συνεταιρισμών, ηλικίας από 18 μέχρι και 50 ετών, που θα παρακολουθήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα και θα αποκτήσουν έτσι πιστοποιητικό επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας. Σε όλους αυτούς, δίνεται ενίσχυση με μορφή ημερήσιας αποζημίωσης.

ΙΙΙ) ΤΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΟΣΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΝΑ ΕΠΩΦΕΛΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ.

1) Επιδοτήσεις για γεωργικοκτηνοτροφικές βελτιώσεις.

Αν ένας αγρότης ή ένας συλλογικός φορέας ενδιαφέρεται να πάρει επιδότηση για ένα έργο που πρόκειται να κάνει, π.χ. για την κατασκευή ενός ποιμνιοστάσιου ή την εκστέλση μιας γώτρησης, πρέπει να ζητήσει από τις περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας (Γραφείο Ο.Δ.Γ.Ε. των Δ/σεων Γεωργίας ή Γραφεία Γεωργικής Ανάπτυξης) τα απαραίτητα έντυπα-αιτήσεις.

Ταυτόχρονα όμως, θα συζητηθεί μαζί τους καθώς και με τις περιφερειακές υπηρεσίες της Α.Τ.Ε., για να μάθει εάν για

το έργο που προγραμματίζει προβλέπεται επιδότηση και δανειοδότηση.

Στη συνέχεια, αναθέτει σ'ένα Γεωπόνο-μελετητή να του συντάξει την απαραίτητη μελέτη, δηλ. το Σχέδιο Βελτίωσης, όπου περιγράφεται η σημερινή κατάσταση της εκμετάλλευσης, οι βελτιώσεις που θα γίνουν και οι οικονομικές ωφέλειες που θα προκύψουν. Το Σχ.Βελτίωσης, αφού συμπληρωθεί, υποβάλλεται, σε 4 αντίγραφα, στο γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης.

Εκεί ελέγχεται και εγκρίνεται ή απορρίπτεται, οπότε ειδοποιείται σχετικά ο ενδιαφερόμενος και το αρμόδιο κατάστημα της Α.Γ.Ε. Σε περίπτωση έγκρισης και εφόσον ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί να δανειοδοτηθεί, επικουρώνει με το κατάστημα της Α.Γ.Ε. της περιοχής του, το οποίο τον ενημερώνει οριστικά για τα δάνεια που μπορεί να του χορηγήσει.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των βασικών σημείων του κανονισμού 797/85 της Ε.Ο.Κ., θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε και πάλι ότι ο νέος αυτός κανονισμός με τις οικονομικές ενισχύσεις που προβλέπει, αποτελεί σημαντικό βοήθημα στην προσπάθεια του Έλληνα αγρότη και των συλλογικών φορέων (συνεταιρισμοί), να βελτιώσουν και οργανώσουν σωστά την εκμετάλλευσή τους.-

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4ο

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Η καλλιτέρευση της οργάνωσης στην αγροτική παραγωγή, θα εσήμαινε την βαθμιαία εξάλειψη των δομικών αδυναμιών και τη δημιουργία νέων δομών, που θα βοηθούσε την διαδικασία ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας. Ανάμεσα στις λύσεις που προτείνονται για τα παραπάνω είναι:

- Η οργάνωση των αγροτών σε παραγωγικούς συνεταιρισμούς.
- Οι αγροτικές ομάδες κοινής εκμετάλλευσης.
- Ο Αναδασμός.
- Συμπλήρωση του κλήρου με την εξαγορά και απαλλοτρίωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων.

Στην περίπτωση της Ελλάδας βέβαια, οι γεωργικοί παραγωγικοί συνεταιρισμοί, φαίνεται να είναι η βασική επιλογή για την αντιμετώπιση των αδυναμιών, δεδομένου ότι θα είχε θετικά αποτελέσματα προς δύο κατευθύνσεις: α) ως προς το μέγεθος της αγροτικής εκμετάλλευσης και β) ως προς την οργάνωση της γεωργικής παραγωγής.

Για την επιτυχία της ανάπτυξης, είναι απαραίτητη η ανθρώπινη ομαδική προσπάθεια και ο γεωργικός συνεταιρισμός αποτελεί ακριβώς το κατάλληλο πλαίσιο που θα ενθαρρύνει αυτή την προσπάθεια.

Ένας αγροτικός συνεταιρισμός:

- Συντελεί στον σχηματισμό κεφαλαίου επειδή επιτρέπει την πραγματοποίηση εγγειοβελτιωτικών έργων, που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο της μικρής ιδιωτικής εκμετάλλευσης.
- Αποτελεί προνομιακό μέσο σύνδεσης ανάμεσα στις δομές παραγωγής και εμπορίας, τόσο στην περίπτωση του ιδιωτικού εμπορίου όσο και στην περίπτωση των συν/μών εμπορί-

ας .

- Διευκολύνει την εκμηχάνιση και παρέχει μεγαλύτερη πιστοληπτική ικανότητα, όσον αφορά την δανειοδότηση.

Βέβαια, σημαντική επίδραση μπορεί να έχει τόσο ο αναδασμός όσο και η από κοινού εκμετάλλευση της γης όπως εξηγούμε στη συνέχεια.

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτικός παραγωγικός συνεταιρισμός, είναι μια συλλογική οικονομική δομή, και σαν τέτοια επηρεάζει το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Κατά τη γνώμη μας, για τις ελληνικές συνθήκες η μόνη εφικτή και αποτελεσματική ίσως λύση, είναι ο αγροτικός παραγωγικός συν/μός, για την από κοινού εκμετάλλευση της γης. Είναι η ανώτερη μορφή συνεταιρισμού. Βασικά είναι ενώσεις μικρών παραγωγών, που σκοπό έχουν την δημιουργία μεγάλων αγροτικών επιχειρήσεων για μεγάλη αγροτική παραγωγή.

Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί η διάλυση των μικρών αγροτικών εκμεταλλεύσεων -που αλλιώς, και ανεξάρτητα από την ένταξή μας στην ΕΟΚ, είναι μοιραία-, και θα μετατραπεί η μικρή αγροτική παραγωγή σε μεγάλη, για να μπορέσει να γίνει συναγωνιστική στο χώρο της ΕΟΚ. Ο αγροτικός παραγωγικός συνεταιρισμός γενικότερα (από τον πρωτοβάθμιο ως την ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ), είναι ο φορέας που πρέπει να αναλάβει το κύριο βάρος και την ευθύνη της αναδιάρθρωσης και της προσαρμογής της αγροτικής Οικονομίας στις καινούργιες συνθήκες.

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.

Ένα από τα οξύτερα προβλήματα που απασχολούν τον αγρότη παραγωγό και ολόκληρη την αγροτική Οικονομία, είναι το πρόβλημα των τιμών διάθεσης των αγροτικών προϊόντων.

Με τον παραγωγικό συνεταιρισμό ή και με άλλα μέσα θα μπορέσουμε να λύσουμε το πρόβλημα της αύξησης, της ποιοτικής βελτίωσης και της μείωσης του κόστους της αγροτικής παραγωγής. Αυτό είναι το πρώτο, το βασικό, αλλά δεν λύνει το πρόβλημα. Αυτή η αυξημένη παραγωγή πρέπει να διατεθεί και μάλιστα σε τιμές που να καλύπτουν το κόστος της παραγωγής και να αφήνουν στον αγρότη-παραγωγό ένα λογικό επιχειρηματικό κέρδος, για να μπορέσει να συνεχίσει το έργο της αναπαραγωγής.

Αν ο παραγωγός δεν απολαμβάνει το μόχθο της εργασίας του, και δεν μπορεί να επιβιώσει από την αγροτική παραγωγή, θα την περιορίσει ή και θα την σταματήσει για να βρει αλλού διέξοδο, να καταφύγει στις πόλεις ή στο εξωτερικό.

Οι τιμές που απολαμβάνει γενικά ο αγρότης σήμερα στα προϊόντα του όχι μόνο δεν του αφήνουν ένα *minimum* επιχειρηματικό κέρδος, αλλά τις περισσότερες φορές δεν καλύπτουν ούτε και αυτό το κόστος της παραγωγής. Για ορισμένα αγροτικά προϊόντα (σιτάρι, καπνός, βαμβάκι, κ.λπ.), ίσως αυτό κατά κάποιο τρόπο καλύπτεται με ειδικά κρατικά μέτρα της συγκέντρωσης και των επιδοτήσεων. Για τα υπόλοιπα, που είναι και η μεγάλη μάζα, αυτό μένει ακάλυπτο, γιατί ο αγρότης-παραγωγός γίνεται βορά του χονδρέμπορου, του μεσίτη, και του λιανέμπορου. Αυτή είναι η μια πλευρά, που αφορά τις τιμές που πιάνει ο παραγωγός.

Η άλλη πλευρά, αφορά τις τιμές στις οποίες πληρώνει τα προϊόντα αυτά ο καταναλωτής και ιδιαίτερα ο εργαζόμενος στις πόλεις, και που αυτές είναι πολλαπλάσιες, φθάνοντας πολλές φορές στο πενταπλάσιο ή και περισσότερο. Με τον τρόπο αυτό ανοίγει συνεχώς η φαλίδα των τιμών ανάμεσα σ' αυτές που παίρνει ο αγρότης και σε κείνες που πληρώνει ο καταναλωτής.

Έχει γίνει συνείδηση πλέον και στους αγρότες και στους καταναλωτές ότι πρέπει να φύγουν από ανάμεσά τους ο έμπορος και ο μεσίτης.

Στις σημερινές συνθήκες της χώρας το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με την παρέμβαση του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός αποκτώντας τα αναγκαία μέσα (χρηματικά, αποθήκες, μεταφορικά μέσα κ.λπ) μπορεί να συγκεντρώνει τα προϊόντα των μελών, να τα εναποθηκεύει και να διαχειρίζεται αυτός για λογαριασμό όλων των μελών τη διάθεσή τους τόσο στην εσωτερική, όσο και στην εξωτερική αγορά.

Η διάθεση των αγροτικών προϊόντων μέσω του συνεταιρισμού, στην εσωτερική αγορά μπορεί να γίνεται, είτε απευθείας στην κατανάλωση με δικά του πρατήρια και καταστήματα στα αστικά κέντρα, είτε μέσω των καταναλωτικών συνεταιρισμών των πόλεων, είτε ακόμα στους χονδρεμπόρους και στους λιανοπωλητές. Με τα δύο πρώτα μέσα, πετυχαίνεται η απόλυτη εξουδετέρωση του μεσάζοντα, έτσι ώστε τα υπέρογκα κέρδη του, που αναφέραμε, να τα ωφελούνται οι παραγωγοί και οι καταναλωτές. Οι πρώτοι θα πετύχουν τιμές που θα καλύπτουν το κόστος της παραγωγής και θα τους αφήνουν ένα λογικό επιχειρηματικό κέρδος. Ενώ οι δεύτεροι, θα τα αγοράζουν σε τιμές φθηνές-λογικές. Και στην τρίτη, τη χειρότερη περίπτωση, οι αγρότες θα έχουν να ωφεληθούν, γιατί δεν θα διαπραγματεύονται με τον έμπορο μεμονωμένοι ο καθένας, αλλά το νομικό πρόσωπο του συνεταιρισμού, για λογαριασμό τους. Και αυτό έχει σημασία. Βέβαια, στην περίπτωση αυτή, δεν θα ωφελούνται οι καταναλωτές πολλά πράγματα. Στην εξουδετέρωση του μεσάζοντα και στην μείωση των τιμών λιανικής πώλησης, σοβαρό ρόλο θα παίξουν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί στις πόλεις.

Συνεργαζόμενοι στενά με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, θα μπορούν να αγοράζουν από αυτούς τα αγροτικά προϊόντα σε τιμές παραγωγής και θα τα διαθέτουν στα μέλη τους με μια μικρή μόνο επιβάρυνση για την αντιμετώπιση των αναγκαίων εξόδων (μεταφορικά, αποθηκευτικά, προσωπικό κ.λπ.) και για την δημιουργία αποθεματικού κε-

φαλαίου. Έτσι, μαζί με την εξαφάνιση από τη μέση του μεσάζοντα, εξαφανίζονται και τα κέρδη, του που επιβαρύνουν σήμερα τον καταναλωτή. Γι' αυτό είναι αναγκαίο να δραστηριοποιηθούν οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί που υπάρχουν σήμερα και να ιδρυθούν νέοι σε όλες τις πόλεις της χώρας. Τελευταία γίνεται μια προσπάθεια προς την κατεύθυνση αυτή. Θα πρέπει όμως, να πάρει έκταση, ώστε το Καταναλωτικό Συνεταιριστικό Κίνημα να πάρει πανελλήνιο χαρακτήρα.

Η διάθεση των προϊόντων, που δεν απορροφούνται από την εσωτερική κατανάλωση, κι αυτά είναι βασικά τα εξαγωγίμα, θα διατίθενται στην εξωτερική αγορά απευθείας από τους συνεταιρισμούς, ή από τις ενώσεις Συν/μών, ή από περισσότερες συν/κές οργανώσεις.

Η αξιοποίηση της αγροτικής παραγωγής μέσω του συνεταιρισμού, δεν περιορίζεται μόνο εδώ. Πολλά αγροτικά προϊόντα, ο συνεταιρισμός μπορεί να τα επεξεργάζεται και να τα διαθέτει στην αγορά (εσωτερική και εξωτερική) μεταποιημένα σε νέα έτοιμα προϊόντα, με αποτέλεσμα ο παραγωγός να απολαμβάνει ακόμα μεγαλύτερα οφέλη, από εκείνα αν τα διέθετε αυτούσια, χωρίς επεξεργασία.

Λόγω της φύσης της αγροτικής παραγωγής, ιδιαίτερα της φυτικής, μια ορισμένη ποσότητα κάθε χρόνο χάνεται στον τόπο της παραγωγής, όταν δεν παίρνονται τα κατάλληλα μέτρα. Κάθε χρόνο υπάρχει μια σοβαρή ποσότητα, κυρίως φρούτων και λαχανικών, τα οποία δεν ανταποκρίνονται στο εμπορικό στάνταρτ για την εμπορική τους αξιοποίηση και ούτε μπορούν να συντηρηθούν τουλάχιστον προσωρινά. Υπάρχει επίσης μια σημαντική ποσότητα αυτών, που δεν μπορούν να μεταφερθούν σε μεγάλες αποστάσεις χωρίς σοβαρές απώλειες.

Τέλος υπάρχει μια ποσότητα νωπών προϊόντων, τα οποία δεν μπορούν να διατεθούν στην αγορά, λόγω υπερπαραγωγής. Αλλά και στους κλάδους της κτηνοτροφικής και της αλευριτικής παραγωγής, υπάρχουν μια σειρά προϊόντα,

τα οποία απαιτούν την επεξεργασία και την μεταποίησή τους σε άλλα προϊόντα προς αποφυγή απωλειών και καλύτερη αξιοποίησή τους. Όλες αυτές οι ποσότητες μπορούν να επεξεργάζονται από τους συνεταιρισμούς και να μετατρέπονται σε άλλα έτοιμα προϊόντα, έτσι ώστε να αξιοποιούνται. Μένουν ακόμη, μεγάλες ποσότητες υπολειμμάτων, τα οποία κι αυτά μπορούν να αξιοποιούνται, όπως για τροφές ζώων, για λιπάσματα, καύσιμη ύλη, κ.λπ.

Την επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων ο συνεταιρισμός μπορεί να την κάνει με διάφορα μέσα, ανάλογα με τη δραστηριότητα του καθένα και προπαντός με την πρωτοβουλία και την ικανότητα της διοίκησης και των μελών του. Αυτά αρχίζουν από τις μικρές εγκαταστάσεις, τα μικρά εργαστήρια, μέχρι τις ολοκληρωμένες αγροτικές βιομηχανίες.

Τα μικρά εργαστήρια, είναι πολύ εύκολο να τα κάνει ο συνεταιρισμός. Μια βιομηχανία όμως, είναι πολύ πιο δύσκολη. Γι' αυτήν χρειάζεται η συνεργασία περισσότερων συνεταιρισμών, είτε απευθείας, είτε μέσω των ενώσεων, είτε ακόμα περισσότερων Ενώσεων Συν/μών.

Την επεξεργασία αυτή με τα μικρά εργαστήρια μπορούν να την κάνουν όλοι οι συνεταιρισμοί. Η συν/κή αυτή δραστηριότητα, θα μπορούσε να έχει μεγαλύτερη έκταση και περισσότερο θετικά αποτελέσματα, μέσω του παραγωγικού συν/μού για την από κοινού καλλιέργεια της γης. Στην περίπτωση αυτή θα υπάρχει μια συνεχής ενότητα παραγωγής-επεξεργασίας-διάθεσης των αγροτικών προϊόντων.

Με την από κοινού παραγωγή, διάθεση και επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων μέσω του συν/μού, μπορεί να δοθεί μια λύση και στο πρόβλημα της υποαπασχόλησης στην αγροτική ύπαιθρο και στον περιορισμό της αγροτικής εξόδου. Ένας μεγάλος αριθμός αγροτικών εργατικών χεριών, θα χρησιμοποιηθεί σ' όλο αυτό το κύκλωμα των νέων δραστηριοτήτων των συν/μών. Ιδιαίτερα οι τομείς,

εκτός της παραγωγής, θα δώσουν απασχόληση στους αγρότες κατά τις νεκρές περιόδους του φθινοπώρου και του χειμώνα.

Με την ολόπλευρη δραστηριοποίηση του συνεταιρισμού, θα μπορέσει να αυξηθεί το τόσο χαμηλό σημερινό αγροτικό εισόδημα. Η αύξηση του αγροτικού εισοδήματος, για την οποία τόσα πολλά γράφονται και λέγονται τελευταία, χωρίς την ολόπλευρη χρησιμοποίηση βασικά του συνεταιρισμού, είναι αδύνατη στις σημερινές συνθήκες. Αυτό θα πρέπει να γίνει συνείδηση στους κυβερνητικούς και κρατικούς παράγοντες. Ακόμα πιο πολύ πρέπει να γίνει συνείδηση στους ίδιους τους αγρότες και στις συνεταιριστικές οργανώσεις.

Η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ, οι Ενώσεις Συνεταιρισμών και οι ίδιοι οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, πρέπει να πάρουν τις πρωτοβουλίες τους και τις ευθύνες τους.-

ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ο θεσμός αυτός, έχει εφαρμοσθεί στις χώρες της ΕΟΚ και ιδιαίτερα στην Γαλλία, με πολύ καλά αποτελέσματα.

Και στη χώρα μας όμως έχουν ιδρυθεί αρκετές τέτοιες αγροτικές ομάδες, ιδιαίτερα ύστερα από το 1960, οι οποίες παρά τις δυσκολίες και τα εμπόδια από την πλευρά των κρατικών και ιδιωτικών παραγόντων, μπόρεσαν να σταθούν και να παρουσιάσουν αρκετά καλά αποτελέσματα. Οι περισσότερες όμως απ' αυτές έχουν περιορισμένο αντικείμενο εκμετάλλευσης, είναι κυρίως σπαρμένες, αμπελώνες, κ.λπ. Πολύ λίγες έχουν σαν αντικείμενο την πόλυπλευρη άσκηση της αγροτικής οικονομίας.

Οι ομάδες αυτές, δεν έχουν την μορφή του συν/μού και δεν λειτουργούν με βάση το νόμο περί συνεταιρισμών. Είναι συλλογικές εταιρείες ιδιόρυθμου τύπου, που διέπονται από τις κοινές διατάξεις του αστικού δικαίου. Αποτελούν όμως το κύτταρο και τον πρόδρομο του αγροτι-

κού παραγωγικού συνεταιρισμού, για την από κοινού εκμετάλλευση της γής.

Οι αγρότες περνώντας μέσω των ομάδων αυτών, θα πείθονται με την ίδια τους την πείρα και θα περνούν στην ανώτερη συνεταιριστική μορφή, τον παραγωγικό συν/μό, που αποτελεί την ολοκληρωμένη μορφή της μεγάλης αγροτικής παραγωγής.

Πιστεύουμε πως, οι ομάδες αυτές, ιδιαίτερα στο σημερινό στάδιο του ξεκινήματος, θα επιτύχουν και πολλά έχουν να αποδώσουν. Δεν θα συναντήσουν πολλά εμπόδια για την σύστασή τους. Είναι πιο εύκολο να βρεθούν σε κάθε χωριό λίγοι στην αρχή προοδευτικοί αγρότες (συγγενείς, φίλοι, γείτονες), και να αποφασίσουν να ενώσουν τα χωράφια τους και τα άλλα μέσα παραγωγής τους (μηχανές, ζώα, κ.λπ.), και να κάνουν μια μεγαλύτερη αγροτική εκμετάλλευση. Οι λίγες, έστω στην αρχή ομάδες, με τη δράση τους θα γίνουν παράδειγμα για τους άλλους αγρότες του χωριού τους και των διπλανών χωριών.

Για να αναπτυχθεί παραπέρα και να επιτύχει ο θεσμός των αγροτικών ομάδων, χρειάζεται ειδική ενίσχυση από την πλευρά του Κράτους. Καταρχήν, πρέπει να καθιερωθεί νομοθετικά με ειδικές προστατευτικές διατάξεις και οικονομικές ενισχύσεις, όπως είχε υποσχεθεί το Υπουργείο Γεωργίας.

Στο σχέδιο του νόμου Περί συνεταιρισμών υπάρχει το άρθρο 17, το οποίο προβλέπει τη δημιουργία ειδικών συν/μών από παραγωγούς φυτικών προϊόντων και κτηνοτρόφους για ομαδικές καλλιέργειες. Προφανώς πρόκειται για τη νομιμοποίηση των υπάρχουσών αγροτικών ομάδων και την ενθάρρυνση για δημιουργία νέων. Το άρθρο όμως αυτό, δεν καλύπτει στο σύνολό του το θεσμό αυτό, γιατί αποκλείει τη δημιουργία μικρότερων ομάδων από 7 μέλη. Γι' αυτό νομίζουμε ότι είναι αναγκαία η ειδική νομοθετική ρύθμιση του θεσμού των αγροτικών ομάδων.

ΑΝΑΔΑΣΜΟΣ.

Αναφέραμε ήδη στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, το υπερβολικό κομμάτιασμα της αγροτικής εκμετάλλευσης στην Ελλάδα, καθώς και τη μεγάλη διασπορά των αγροτεμαχίων. Το κράτος προσπαθεί ν'αντιμετώπισει την κατάσταση αυτή με τον αναδασμό.

Ο αναδασμός όπως εννοείται και εφαρμόζεται στην Ελλάδα, συνίσταται σε μια πρώτη φάση, στη συγκέντρωση όλων των τεμαχισμένων ιδιοκτησιών ενός χωριού, και η δημιουργία εκμεταλλεύσεων ενός αγροτεμαχίου με συμμετρική γεωμετρική περίμετρο· ακολουθεί, σε μια δεύτερη φάση, η επαναδιανομή των αγροτικών μονάδων στους γεωργούς, έτσι ώστε ο καθένας ν'αποκτήσει μια νέα ιδιοκτησία ίσης αξίας με το σύνολο των παλιών σκόρπιων αγροτεμαχίων του.

Η εκτίμηση της αξίας κάθε κατακερματισμένης ιδιοκτησίας, γίνεται σύμφωνα με την παραγωγική της ικανότητα· συνεπώς, η αγροτική εκμετάλλευση που δίνεται σε αντάλλαγμα στον ιδιοκτήτη, δεν θα έχει υποχρεωτικά την ίδια έκταση με την παλιά εκμετάλλευση.

Παράλληλα, το κράτος κατασκευάζει ένα νέο οδικό δίκτυο έτσι ώστε, όλες οι νέες αγροτικές μονάδες να έχουν έξοδο σ'αυτό. Γι'αυτό το λόγο η πραγματοποίηση του αναδασμού απαιτεί πολύ προχωρημένες τοπογραφικές και οικονομικές μελέτες, που γίνονται από μία υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας.

Ο αναδασμός άρχισε το 1953 μ'ένα νόμο που βασίζονταν στο Σύνταγμα του 1952. Από το 1953 μέχρι το 1958 ο αναδασμός ήταν προαιρετικός. Από το 1958 το Υπουργείο Γεωργίας πραγματοποιεί υποχρεωτικό αναδασμό όπου εκτελεί αρδευτικά έργα.

Για να πραγματοποιηθεί ένας εκούσιος αναδασμός χρειάζεται η συγκατάθεση των ιδιοκτητών που κατέχουν το 50 τα εκατό, τουλάχιστον της έκτασης όπου πρόκειται να γίνει αναδασμός.

Συγκεντρώσαμε στον παρακάτω πίνακα (), τα στοιχεία της εξέλιξης του αναδασμού μέχρι το 1970 διακρίνοντάς τον σε εκούσιο και υποχρεωτικό. Παρατηρούμε εκεί πως είναι πολύ αργός ο ρυθμός με τον οποίο προχωρεί το πρόγραμμα αναδασμού. Σε 18 χρόνια έγινε αναδασμός σε 3.670.000 στρέμματα, ενώ υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 15.000.000 στρέμματα χρειάζονται τον αναδασμό για να μπορούμε να πούμε ότι είναι παραγωγικά.

Στην πρώτη περίοδο (1953-1958) που ο αναδασμός δεν ήταν υποχρεωτικός, ο μέσος ετήσιος ρυθμός ήταν 46.900 στρέμματα. Ο ρυθμός αυξήθηκε μετά το 49-59: στην περίοδο 1958-65, έγινε 223.200 το χρόνο και στην περίοδο 1966-70, 365.300 στρέμματα. Το πενταετές όμως πρόγραμμα 1966-70 πρόβλεπε ένα ετήσιο ρυθμό 500.000 στρ., ρυθμός που δεν πραγματοποιήθηκε· ακόμα και αν υποθέσουμε πως το ποσοστό αυτό μπορεί να επιτευχθεί τα επόμενα χρόνια, θα πρέπει να περιμένουμε μέχρι το 1993(!) για να επιτευχθεί μόνο ο στόχος των 15.000.000 στρ.

Όλες οι δαπάνες για την πραγματοποίηση του αναδασμού πληρώνονται από τον Κρατικό προϋπολογισμό: οι δαπάνες αυτές όπου περιλαμβάνονται και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και η κατασκευή δρόμων, υπολογίστηκαν το 1965 σε 200 εκ. δραχμές κατά στρέμμα (από τις οποίες μόνον 40 εκ. για άμεσες δαπάνες).

Στις περιοχές που εφαρμόστηκε ο αναδασμός, η παραγωγή αυξήθηκε κατά 50-300⁰/ο και το καθαρό εισόδημα κατά 82⁰/ο κατά μέσο όρο· σε ένα από τα τεύχη του Οικονομικού Ταχυδρόμου, ο συγγραφέας άρθρου, με θέμα τον αναδασμό, συμπεραίνει πως μετά τον αναδασμό το εισόδημα μπορεί να αυξηθεί κατά 250-300⁰/ο.

Η βελτίωση της παραγωγικότητας, μπορεί να αποδοθεί κατ' αρχή σε άμεσα αποτελέσματα. Ο γεωργός δεν χάνει χρόνο πηγαίνοντας από το ένα αγροτεμάχιο στο άλλο· η αγροτική εκμετάλλευση γίνεται πιο προσιτή· η καλλιεργούμενη έκταση αυξάνει στο μέτρο που καταργούνται τα σύνορα και

οι φράχτες ανάμεσα στις πολύ μικρές εκμεταλλεύσεις κ.λπ. Η βελτίωση αυτή μπορεί επίσης ν' αποδοθεί και σε έμμεσα αποτελέσματα: στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την επέκταση της άρδευσης, της μηχανοποίησης, κ.λπ.

Από τα πλεονεκτήματα αυτά ο αναδασμός μπορεί να θεωρηθεί σαν μια ελάχιστα δαπανηρή επένδυση υψηλής αποδοτικότητας. Παρ' όλα αυτά, το διοικητικό αυτό μέτρο δεν μπορεί να προκαλέσει την αλλαγή των δομών για μια νέα οργάνωση της παραγωγής, για τρεις λόγους:

- Πρόκειται για μια πολύ αργή διαδικασία.
- Ένας νέος κατακερματισμός είναι μακροπρόθεσμα δυνατός με τις κληρονομικές διαδοχές· άλλωστε, πολλές από τις συγκεντρωμένες ιδιοκτησίες αποτελούνται ακόμα και μετά τον αναδασμό, από δύο ή τρία αγροτεμάχια.
- Κυρίως όμως, επειδή το μέτρο αυτό δε λύνει το πρόβλημα της μικρής αγροτικής εκμετάλλευσης (το 85^ο/ο των εκμεταλλεύσεων έχουν επιφάνεια 1-50 στρ.), ούτε το πρόβλημα του τρόπου παραγωγής· ο γεωργός παραμένει ακόμα και μετά τον αναδασμό αδύναμος και απομονωμένος.

Η ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΓΟΡΑ Ή ΑΠΑΛΛΟΤΡΙ-
ΩΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ

(Που βρίσκονται στα χέρια ηλικιωμένων αγροτών ή στην ιδιοκτησία τρίτων ατόμων "εκτός γεωργίας" και των μη αυτοκαλλιεργούμενων εκτάσεων).

Για την εφαρμογή του μέτρου αυτού προτείνεται η δημιουργία μια Τράπεζας Εθνικής Γης, η οποία θα συγκεντρώσει όλες αυτές τις εκτάσεις και θα τις παραχωρήσει με ορισμένη διαδικασία στους αγρότες, κυρίως τους νέους, που θα αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μείνουν στο χωριό και να ασκήσουν για μακροχρόνιο διάστημα το αγροτικό επάγγελμα. Έτσι υπολογίζουν ότι ο σημερινός μέσος κλήρος θα διπλασιαστεί.

Στις ελληνικές συνθήκες το μέτρο αυτό ούτε είναι δυνατό να εφαρμοστεί, ούτε δίνει λύση στο πρόβλημα της δημιουργίας μεγάλων, αποδοτικών και βιώσιμων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Κατ' αρχήν ο υπολογισμός όλων των παραπάνω εκτάσεων της χώρας δεν είναι δυνατό ν' ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Παρά τις αμφισβητήσεις που μπορεί κανένας να έχει στα αποτελέσματα της αγροτικής απογραφής του 1971, δεν είναι δυνατόν αυτά να βρίσκονται τόσο μακριά από την πραγματικότητα. Για τις καλλιεργούμενες εκτάσεις δεν νομίζουμε ότι μπορεί να μπει ζήτημα αφαίρεσής τους με οποιοδήποτε τρόπο, είτε με εξαγορά είτε με απαλλοτρίωση.

Μένουν όμως οι μη αυτοκαλλιεργούμενες εκτάσεις, για τις οποίες θα μπορούσε ίσως να μπει ζήτημα αφαίρεσής τους. Ανήκουν βασικά σε μικρούς αγρότες που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον κλήρο τους - ίσως προσωρινά - και να καταφύγουν στις πόλεις ή το εξωτερικό για να ζήσουν, στους αναγκαστικά εκπατρισμένους με τον εμφύλιο πόλεμο, σε ηλικιωμένους αγρότες και σε κληρονόμους θανόντων κληρούχων, που δεν ζούν στο χωριό και α-

σκούν άλλα επαγγέλματα. Η αφαίρεση των εκτάσεων αυτών, είτε με εξαγορά είτε με αναγκαστική απαλλοτρίωση, θα δημιουργήσει μια κοινωνική αναστάτωση, χωρίς να λύσει το πρόβλημά μας.

Για τις μή αυτοκαλλιεργούμενες (εγκατελειμμένες και ενοικιαζόμενες) θα μπορούσε να τεθεί ζήτημα αναγκαστικής μίσθωσης σε αγρότες που ασκούν κατά κύριο επάγγελμα τη γεωργία, και διαμένουν μόνιμα στον τόπο που βρίσκονται οι εκτάσεις αυτές. Στην περίπτωση όμως αυτή, θα πρέπει να γίνει νομοθετική ρύθμιση του προβλήματος. Μια τέτοια αναγκαστική μίσθωση είχε καθιερωθεί από παλιότερα στη Γαλλία, με καλά αποτελέσματα. Η πείρα αυτή θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και στη χώρα μας.

Μετά την παραπάνω ανάπτυξη που κάναμε για κάθε μία από τις πιθανές λύσεις που προτείνονται για την υπερπήδηση ορισμένων προβλημάτων της Ελληνικής Γεωργίας, γυρίζουμε και πάλι στην αρχική πρότασή μας; τους συνεταιρισμούς. Κι αυτό, γιατί θα θέλαμε να προσθέσουμε μια ακόμη προσφορά των συνεταιρισμών, στην Αγροτική Οικονομία: την συμβολή τους στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Στο πρόσθετο μικρό κεφάλαιο που ακολουθεί, παραθέτουμε ένα απόσπασμα από την πρόταση του Έλληνα Ευρωβουλευτή, κ.Π.Αυγερινού προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σχετικά με την συμβολή αυτή.

Την ετοιμασία της πρότασης φηψίσματος, ανέθεσε στον κ. Αυγερινό, η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής και Χωροταξίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Το σχέδιο φηψίσματος μαζί με την αιτιολογική έκθεση, κατατέθηκαν από τον κ. Αυγερινό στην αρμόδια Επιτροπή του Ευρωκοινοβουλίου και υποβλήθηκαν στην Ολομέ-

λεια για φήφιση. Αν και είναι πιθανό στο τελικό φήφισμα να επέλθουν ορισμένες τροποποιήσεις, τα ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΟΚ (που εκδίδει η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ αρ.38 του 1986, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος), έκριναν χρήσιμο να δημοσιεύσουν το σχέδιο φηφίσματος του κ. Αυγερινού.

Ο κ.Αυγερινός, λαμβάνοντας υπόψη την πρόταση φηφίσματος των κ.κ. ΡΟΕΤΤΕΡΙΝΓ και ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ (έγγρ. 2-1311/84), του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Απριλίου 1983, την έκθεση ΜΙΗΡ σχετικά με το Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (έγγρ. 1-849/82) και άλλα πολλά κατέθεσε την πρόταση φηφίσματος που έχει ως εξής:

- 1) Υπενθυμίζει ότι οι συνεταιρισμοί με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους, δηλαδή με την άμεση συμμετοχή των μελών τους στην οικονομική ζωή της επιχείρησης, προσφέρονται ιδιαίτερα για την επιτυχή καταπολέμηση των επιπτώσεων της διελευστίνδας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην ελεύθερη αγορά, καθώς και στην αντιμετώπιση των συνεπειών της οικονομικής ύφεσης.
- 2) Είναι πεπεισμένο ότι τα χαρακτηριστικά της συνεταιριστικής δραστηριότητας, ανταποκρίνονται απόλυτα στον πρωταρχικό στόχο της Κοινότητας, να δημιουργηθούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης μέσω της οικονομικής ανάπτυξης.
- 3) Είναι της γνώμης ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο στη χάραξη νέων κατευθύνσεων της περιφερειακής πολιτικής, ιδίως στις οικονομικά ασθενέστερες περιοχές, με τη δημιουργία και τη διασφάλιση θέσεων απασχόλησης, τη δημιουργία ποικίλων μορφών κοινωνικο-οικονομικής υποδομής, τη συμβολή σε δραστηριότητες του δευτερογενή και του τριτογενή τομέα καθώς και με τη συγκράτηση του εντοπίου πληθυσμού και την επιτόπια επανεπένδυση των κερδών.
- 4) Τονίζει ότι η δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών εντός του Συνεταιρισμού Κινήματος, προσφέρει μια αστεί-

ρευτη πηγή καινοτομίας και μπορεί να αξιοποιηθεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την ανταλλαγή πορισμάτων ερευνών και τη μεταφορά τεχνολογίας.

5) Τονίζει ότι οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις με την πείρα και την αποτελεσματικότητά τους, σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μπορούν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας, να προωθήσουν την οικονομική πρόοδο και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των μειονεκτικότερων περιοχών της Ε.Ο.Κ.

6) Διαπιστώνει ότι, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, κατά την οποία σημειώθηκε ακατάσχετη αύξηση της ανεργίας, οι συνεταιρισμοί ήσαν εκείνοι που κατάφεραν να δημιουργήσουν νέες επιχειρήσεις και απασχολήσεις, καθώς επίσης και να διασφαλίσουν ικανό αριθμό θέσεων εργασίας.

Οι θέσεις εργασίας σε συνεταιρισμούς, μεγάλος αριθμός των οποίων είναι Μ.Μ.Ε., φαίνονται πιο σίγουρες και εύρωστες απέναντι στην κρίση. Για το λόγο αυτό το Κοινοβούλιο είναι πεπεισμένο ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να αποτελέσουν ιδανικό μοχλό για την ανάπτυξη των οικονομικά ασθενέστερων περιοχών της Κοινότητας.

7) Είναι της γνώμης ότι το συνεταιριστικό κίνημα ενισχύει και αξιοποιεί με τον καλύτερο τρόπο το οικείο δυναμικό των περιοχών, μια και η συστράτευση στο συνεταιριστικό κίνημα, αυξάνει το ενδιαφέρον των κατοίκων για την περιφέρειά τους, βοηθά στην ανάπτυξη των δημοκρατικών διαδικασιών, και τονώνει το ενδιαφέρον για την Κοινότητα.

8) Διαπιστώνει ότι ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων εθνικών τομέων και κινήματων, είναι ακόμη στοιχειώδης και ότι λείπει η κοινή στρατηγική που ν' ανταποκρίνεται στις δυνατότητές τους. Διαπιστώνει επίσης ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, οι νομοθεσίες, οι ρυθμίσεις και οι μέθοδοι που ακολουθούνται στον πιστωτικό τομέα δεν είναι ικανοποιητικές για την προώθηση της ανάπτυ-

ξης των συνεταιρισμών.

9) Είναι πεπεισμένο ότι η οικονομική δραστηριότητα των συνεταιρισμών, δεν έχει φθάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο ανάπτυξης σε όλα τα κράτη-μέλη της Κοινότητας, πολλών δε μάλλον, στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της. Θεωρεί για το λόγο αυτό, ότι οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις, οφείλουν να μεριμνήσουν έγκαιρα και αποτελεσματικά για να αναγνωρισθεί η χρησιμότητα ενός ισχυρού συνεταιριστικού κινήματος στην Ευρώπη.

10) Είναι λοιπόν της γνώμης ότι σύμφωνα με τις αρχές που ετέθησαν στις προηγούμενες παραγράφους, οι συνεταιρισμοί πρέπει να ενισχυθούν και να υποστηριχθούν από τις τοπικές, τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές αρχές, ιδίως όταν υπηρετούν κοινωνικούς σκοπούς.

11) Τονίζει ότι η συνένωση των συνεταιρισμών σε ομοσπονδία, παρουσιάζει πλεονεκτήματα ιδιαίτερα για τις ζώνες που εμφανίζουν διαρθρωτικές αδυναμίες, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτό έχουν πρόσβαση σε ένα ευρύ δίκτυο υπηρεσιών (διαχείριση, επαγγελματική κατάρτιση, καινοτομία, και τεχνική υποστήριξη).

12) Καλεί την Επιτροπή να εφαρμόσει κοινό αναπτυξιακό πρόγραμμα για τη διάδοση της ιδέας του Συνεταιριστικού Κινήματος, στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να ενισχυθεί από τα κοινοτικά ταμεία.

13) Το πρόγραμμα θα έπρεπε να προβλέπει κοινοτική ιδίως ενίσχυση, αφενός για μέτρα επιμόρφωσης των μελών των συνεταιρισμών και συγκεκριμένα για τη μύηση των ιθυνότων τους στις σύγχρονες μεθόδους διαχείρισης, και αφετέρου για τεχνική ενίσχυση των νεο-ιδρυόμενων συνεταιρισμών σε νομικά, λογιστικά και διοικητικά θέματα.

14) Εισηγείται στην Επιτροπή τη σύναψη διαρκών επαφών με τους διοικητικούς φορείς των Συνεταιριστικών Ενώσεων, με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ συνε-

ταιρισμών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο καθώς και με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων, τη διάδοση πληροφοριών και την ευρύτερη αποδοχή της λογικής των συνεταιρισμών.

15) Καλεί την Επιτροπή να προωθήσει τη συμμετοχή αντιπροσωπειών των διαφόρων Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Οργανώσεων σε επιτροπές οι οποίες ασχολούνται με τη χάραξη της κοινοτικής πολιτικής, στους τομείς όπου οι συνεταιρισμοί έχουν επιτύχει ήδη θαυμαστά αποτελέσματα.

16) Συνιστά στην επιτροπή να υποστηρίξει κατά την ανάπτυξη των διαρθρωτικών πολιτικών, την ανάπτυξη των συνεταιρισμών του αγροτικού και του βιομηχανικού τομέα και να ενθαρρύνει την ίδρυση συνεταιριστικών επιχειρήσεων, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών και στον τομέα των νέων τεχνολογιών.

17) Καλεί την Επιτροπή να προβλέπει στις προκαταβολές από τα διαρθρωτικά ταμεία για παραγωγικές επενδύσεις, συγκεκριμένο ποσοστό για τους συνεταιρισμούς και τις Μ.Μ.Ε., που λειτουργούν σύμφωνα με το συνεταιριστικό πρότυπο.

18) Καλεί την επιτροπή να ιδρύσει ένα "Ευρωπαϊκό Ταμείο Εγγυήσεων", το οποίο σε συνεργασία με τους φορείς των μεμονομένων κρατών-μελών, θα επιδοτεί τις επενδύσεις των συν/μών ώστε οι Συν/κές ορ/σεις να έχουν πρόσβαση στους κοινοτικούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς.

19) Καλεί το Συμβούλιο, την Επιτροπή και τα Κράτη-μέλη, να επεξεργαστούν έναν ευρωπαϊκό κώδικα συν/σμών, που να εναρμονίζει τα σχετικά εθνικά νομοθετήματα και να επιβάλλει σ' ολόκληρη την Κοινότητα ομοειδή κριτήρια αξιολόγησης και οικονομικής πλαισίωσης.

20) Καλεί την Επιτροπή να ενισχύσει οικονομικά τους συνεταιρισμούς για τη συμμετοχή τους σε προγράμματα

επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης.

./.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

Τελειώνοντας το κεφάλαιο αυτό, τονίζουμε πως στη διαδικασία τόσο της παραγωγής όσο και της αξιοποίησής της, η Αγροτική Οικονομία αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα τα οποία μόνο συλλογικά μπορεί να λύσει.

Οι έλληνες αγρότες αντιμετωπίζοντας αυτή την ανάγκη οργανώνονται σε αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Επισημάναμε ακόμα, πως ο συνεταιρισμός στις σημερινές συνθήκες, ιδιαίτερα ενόψει της ένταξής μας στην Ε.Ο.Κ. παίρνει εξαιρετική σημασία και ο ρόλος τους θα αναπτύσσεται συνεχώς.

Έτσι, οι αγρότες με την ιδιότητα του μέλους του συνεταιρισμού, πρέπει να γνωρίζουν την οργάνωση και τη λειτουργία του συνεταιρισμού, το ρόλο που παίζει για την ανάπτυξη της οικονομίας τους και της Αγροτικής Οικονομίας στο σύνολό της.

Συνεπώς, οι αγρότες-μέλη του συν/μού, αποκτούν δύο υπευθυνότητες: Την υπευθυνότητα της αγροτικής τους εκμετάλλευσης και την υπευθυνότητα της συνεταιριστικής επιχείρησης.

Και οι δύο έχουν κοινά στοιχεία, που απαιτούν ειδική μάθηση τεχνική, οικονομική και συνεταιριστική.

Πιο κάτω προτείνονται τρόποι συνεταιριστικής εκπαίδευσης, που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην σωστή λειτουργία του συνεταιρισμού:

1) Στα κέντρα των κυριότερων γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας (Θράκης, Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Στερεάς, Πελοποννήσου και Κρήτης) να δημιουργηθούν συνεταιριστικές σχολές με διάρκεια φοίτησης ενός χρόνου. Σ' αυτές θα φοιτούν απόφοιτοι γυμνασίων ή άλλων ισοτί-

μων σχολών, οι σημερινοί συνεταιριστικοί υπάλληλοι και τα αιρετά συνεταιριστικά στελέχη. Τα μαθήματα που θα διδάσκονται σ' αυτές, βασικά πρέπει να είναι : Η γενική θεωρία του συν/μού και η εξέλιξή του παγκόσμια και στη χώρα μας, οι συνεταιριστικές αρχές, η συνεταιριστική Οικονομία, Η γενική και η συνεταιριστική λογιστική, η Πολιτική Οικονομία, Οικονομικά Μαθηματικά και Στατιστική, Στοιχεία Αστικού Δικαίου.

Επίσης, άλλα ειδικότερα θέματα, όπως η διακίνηση, εμπορία και επεξεργασία των αγροτικών προϊόντων, η συνεταιριστική διαχείριση, κ.ά.

Για τους συνεταιριστικούς υπαλλήλους και τα αιρετά στελέχη, η διάρκεια φοίτησης μπορεί να είναι μικρότερη και τα μαθήματα λιγότερα. Οι απόφοιτοι της πρώτης κατηγορίας των μαθητών, θα προορίζονται να πλαισιώνουν τις συν/κές οργ/σεις σαν συν/τικοί υπάλληλοι ή σαν μέλη των διακινήσεων αυτών. Οι απόφοιτοι της δεύτερης και τρίτης κατηγορίας με τη συμπλήρωση της μόρφωσής τους, θα μπορούν να ανταποκρίνονται στα καθήκοντά τους σαν συν/κοί υπάλληλοι και σαν μέλη των διοικήσεων των συν/κών οργ/σεων. Η θεωρητική δε εκπαίδευση των μαθητών όλων των κατηγοριών θα πρέπει να συνδυάζεται με την πρακτική εφαρμογή.

2) Στις έδρες όλων των ενώσεων συν/μών και των βασικών πρωτοβάθμιων συν/μών, θα πρέπει να οργανωθούν σ' όλη τη διάρκεια του χρόνου συνεταιριστικά σεμινάρια βραχείας διάρκειας, από 4 ως 30 ημέρες, στα οποία θα παίρνουν μέρος τα μέλη των συνεταιρισμών και των διοικήσεών τους και στα οποία θα διδάσκονται μαθήματα βασικής συν/κής επιμόρφωσης, όπως: τί είναι συνεταιρισμός, πόσα είδη συν/μών υπάρχουν και ποιό το αντικείμενο του καθενός, ποιά τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των μελών και των διοικήσεων, πώς διοικείται ο συν/μός, πώς γίνεται η διαχείριση, πώς συντάσσονται ο προϋπολογισμός και ο ισολογισμός του συν/μού, πώς λειτουργούν τα συνεταιριστικά

πρατήρια αγροάς και πώλησης, η από κοινού εκμετάλλευση της γής μέσω του συν/μού, ποιές είναι οι ωφέλειες των μελών, κ.ά.

Δάσκαλοι στα σεμινάρια αυτά πρέπει να είναι συν/κοί υπάλληλοι και άλλοι συνεταιριστές, με ικανή συν/κή μόρφωση και πείρα. Και κυρίως οι επιθεωρητές και οι επόπτες συν/μών της Α.Γ.Ε., οι οποίοι πρέπει να απαλλαγούν από το σημερινό γραφειοκρατικό υπηρεσιακό τους έργο.

3) Θα μπορούσε ακόμη, να καθιερωθεί η διδασκαλία του μαθήματος για το συνεταιρισμό σ'όλες τις τάξεις των γυμνασίων. Να ενισχυθούν και να αναπτυχθούν οι υπάρχοντες σχολικοί συνεταιρισμοί και να ιδρυθούν στα δημοτικά σχολεία όπου δεν υπάρχουν.

4) Στις Ανώτατες Γεωπονικές Σχολές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, στην Ανωτάτη Σχολή Εμπορικών και Οικονομικών Επιστημών, στα Οικονομικά Τμήματα των Νομικών Σχολών και στην Πάντειο, να δημιουργηθούν ειδικές έδρες Συνεταιρισμού, που θα οργανώσουν τη διαρκή διδασκαλία από το πρώτο ως το τελευταίο έτος.

Δεν τολμούμε να προτείνουμε τη δημιουργία μιας Ανώτατης Συν/κής Σχολής, η οποία όμως, τόσα πολλά θα μπορούσε να προσφέρει στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος στο σύνολό του.-

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 5ο

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ -
Η ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΥΤΗ.

Από τη γενική αυτή επισκόπηση, της εξέλιξης του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος (μεταπολεμικά), προκύπτει ότι αυτό παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη σε σχέση με την προπολεμική. Αυξήθηκε σημαντικά η δύναμη των συνεταιρισμών και των μελών τους. Καλύτερεφε η σύνθεση των συν/μών και καινούργιοι τύποι συν/μών εμφανίστηκαν. Αυξήθηκε ο συνεταιριστικός τεχνικός εξοπλισμός. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις κατέχουν τώρα συγχρονισμένες βιομηχανικές και άλλες εργαστηριακές εγκαταστάσεις, με τις οποίες επεξεργάζονται και μετατρέπουν τα αγροτικά προϊόντα των μελών τους σε νέα έτοιμα προϊόντα που τα διαθέτουν απευθείας στο εμπόριο και στην κατανάλωση.

Αναπτύχθηκαν σημαντικά οι συνεταιριστικές εργασίες σε σχέση με την προπολεμική περίοδο και επεκτάθηκαν σε καινούργιους τομείς δράσης.

Το ειδικό βάρος των συν/μών στην οικονομική ζωή του τόπου μεγάλωσε. Για παράδειγμα (αν και αυτό χρονολογικά είναι παλιό), ο συνολικός κύκλος εργασιών των συν/κών οργανώσεων στο σύνολό τους στα 1968 είχε ξεπεράσει τα 14 δισ. δρχ., έναντι 4,8 δισ. που ήταν στα 1956.

Δυνάμωσε ο ρόλος τους στην κοινωνική και εκπολιτιστική ζωή της χώρας. Ωρισμένοι συνεταιρισμοί στα χωριά δημιούργησαν κινηματογράφους, λέσχες και άλλα εκπολιτιστικά κέντρα. Το συν/κό κίνημα άρχισε να ασκεί την επίδρασή του και στην πολιτική ζωή του τόπου. Αυτή η εξέλιξη του σ.κ. οφείλεται στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές, που πραγματοποιήθηκαν μεταπολεμικά στην Ελλάδα.

Η αγροτιά δυναμώνει τους δεσμούς φιλίας και συμμαχίας

με την εργατική τάξη και παίρνει ενεργό μέρος σ' όλους τους μεταπολεμικούς αγώνες του Ελληνικού λαού. Αυτό άσκησε σοβαρή επίδραση στην ανάπτυξη του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος.

Στην περίοδο 1976-1983 οι συνεταιριστικές οργανώσεις όλων των βαθμών, σημείωσαν μια παραπέρα σχετική πρόοδο σ' όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων τους. Άρχισαν να παίρνουν πρωτοβουλίες ιδιαίτερα στους τομείς της βιομηχανικής επεξεργασίας και της από κοινού διάθεσης των αγροτικών προϊόντων, τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά.

Ωστόσο, οι επιτυχίες και η πρόοδος που παρουσιάζει το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα, δεν πρέπει να θεωρούνται ικανοποιητικές. Στον τομέα της οικονομικής δράσης και της βελτίωσης της κατάστασης της αγροτιάς εξακολουθεί να παρουσιάζει κάποια καθυστέρηση.

Μια ιδιαίτερη προσπάθεια καταβάλλεται στον τομέα της από κοινού καλλιέργειας της γής, που είναι το βασικό και μοναδικό μέσο για την λύση του γενικότερου προβλήματος, του μικρού και πολυτεμαχισμένου αγροτικού κλήρου στη χώρα μας. Μια άλλη σοβαρή προσπάθεια καταβάλλεται στον τομέα της συνεταιριστικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης, στον οποίο το συνεταιριστικό κίνημα έχει σοβαρή καθυστέρηση.

Ο Έλληνας αγρότης, σε γενικές γραμμές, γνωρίζει το θεσμό του συνεταιρισμού.

Παράλληλα όμως, είναι πολύ προσηλωμένος στην έννοια της ατομικής ιδιοκτησίας -στη γή του- και συχνά ο συνεταιρισμός του φαίνεται σαν ένας περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων του, που απορρέουν από την ατομική ιδιοκτησία. Επιπλέον, η εμπειρία που απόκτησαν οι αγρότες μέσα στους συνεταιρισμούς στη διάρκεια του μισού και πλέον αιώνα, δεν είναι ενθαρρυντική. Η κηδεμονία που η Αγροτική Τράπεζα (η οποία, τον περισσότερο καιρό χρησιμοποιεί τους συνεταιρισμούς σαν υποκαταστήματά

της και τους ελέγχει με αυστηρά τραπεζικά κριτήρια), ασκεί πάνω στους συνεταιρισμούς, δεν είναι καθόλου πρόσφορη για να παρακινήσει τους γεωργούς να οργανωθούν σε παραγωγικούς συνεταιρισμούς.

Παρ'όλο που ο συνεταιρισμός, όπως τον εξετάζουμε εδώ, είναι μια δομή εντελώς διαφορετική από εκείνη που υπάρχει σήμερα στην Ελλάδα, τόσο από την άποψη της οργάνωσής του όσο και της λειτουργίας του, δεν μπορούμε να εμποδίσουμε αναπόφευκτες συγκρίσεις από την πλευρά των γεωργών. Για να μπορέσει ένας τέτοιος συνεταιρισμός να γίνει αποδεκτός από τους αγροτικούς πληθυσμούς πρέπει να είναι ικανός να επιτύχει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Πρέπει πρώτα, η εργατική αμοιβή να είναι ίση ή ανώτερη από το "ευκαιριακό κόστος" (δηλ. ίση ή ανώτερη από την εργατική αμοιβή που θα μπορούσε να επιτύχει ο αγρότης έξω από τον τομέα της γεωργίας). Πρέπει επίσης να είναι εξασφαλισμένη η απόσβεση του κεφαλαίου και, τέλος χρεάζεται μια "ορισμένη" αμοιβή για το "έγγειο κεφάλαιο" ώστε να ενθαρρυνθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι ιδιοκτήτες να συμμετάσχουν στον συνεταιρισμό. Για να επιτευχθούν αυτά τα αποτελέσματα, είναι απαραίτητο να γίνουν σοβαρές μελέτες με σκοπό να καθορίσουν τη φύση των καλλιεργειών που θα είναι κατάλληλες για κάθε περιοχή.

Χωρίς αμφιβολία, ο συνεταιρισμός δημιουργεί και ταυτόχρονα κινητοποιεί το αγροτικό πλεόνασμα, όντας έτσι "ο ακρογωνιαίος λίθος της αγροτικής ανάπτυξης". Δεν πρέπει επίσης να παραβλέψουμε τις λειτουργίες που εκπληρώνει ο συνεταιρισμός στο επίπεδο της δραστηριοποίησης, της ενημέρωσης, της τεχνικής και της πολιτιστικής ανόδου. Ο συνεταιρισμός γίνεται έτσι, ένα μέσο μετασχηματισμού του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, που είναι το πλαίσιο διάδοσης της προόδου (οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής).

Ο συνεταιρισμός όμως, όπως είναι σήμερα οργανωμένος, δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας τέτοιας αλλαγής. Η αναδιοργάνωσή του έχει πρωταρχική σημασία· πρέπει να απαλλαγεί από το μικρό του μέγεθος και την οικονομική του αδυναμία.

Γι' αυτό το σκοπό, όλοι οι γεωργοί μιας κοινότητας πρέπει να συγκεντρωθούν σ' ένα συνεταιρισμό. Πρέπει επίσης να πλαισιωθεί κάθε συν/μός με τους κατάλληλους ειδικούς, γεωπόνους - εκλαϊκευτές - εκπαιδευτές κ.λπ., και να ενθαρρυνθούν οικονομικά οι συν/μοί, με δάνεια που θα παρέχονται από το κράτος. Είναι επίσης απαραίτητο να αφεθεί ελεύθερος ο συν/μός, να αποφασίζει και να παίρνει πρωτοβουλίες, για νένα μεγάλο αριθμό υποθέσεων.

Το κράτος βέβαια, άσκησε πάντοτε μέσω της Αγροτικής Τράπεζας, μια καταπιεστική εποπτεία ενώ πάρα πολλές φορές, με το ν' αρνηθεί την οικονομική του βοήθεια εμπόδισε να πραγματοποιηθούν οι πρωτοβουλίες που είχαν πάρει οι συνεταιρισμοί.

Είναι απαραίτητο να προσθέσουμε πως η αναδιοργάνωση των συνεταιρισμών και η λειτουργία τους θα πρέπει να πραγματοποιηθούν σ' ένα γενικό πλαίσιο δημοκρατικής διαχείρισης με διοίκηση από εκλεγμένα μέλη που θα μπορούσαν να επιβάλλουν μια ομαδική πειθαρχία, και που θα είχαν την απόλυτη εμπιστοσύνη των άλλων μελών. Η πιο σημαντική όμως προϋπόθεση είναι να λειτουργούν ελεύθερα και ανεξάρτητα, πάνω στις καθιερωμένες δημοκρατικές αρχές του συνεταιριστικού κινήματος. Αυτό το απέδειξε τόσο η πείρα του διεθνούς συνεταιριστικού κινήματος, όσο και του ελληνικού.

Είμαστε λοιπόν υποχρεωμένοι να συμπεράνουμε πως παρ' όλο που η οργάνωση των γεωργών σε συν/μούς αποτελεί πρόοδο που μπορεί να βγάλει την γεωργία από την σημερινή κατάσταση και να δημιουργήσει προϋποθέσεις για την ανάπτυξή της, δεν μπορεί να επιτύχει αυτό το σκοπό παρά μόνο με όλους τους όρους που αναφέραμε.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗ-
ΜΑΤΟΣ (Ε.Α.Σ.Κ.)

1. Το πρόβλημα της οργανωτικής πολυδιάσπασης.

Είναι γνωστό πως το Ε.Α.Σ.Κ είναι πολυδιασπασμένο σε όλα τα επίπεδα, σε βαθμό που να απειλείται με παράλυση. Χαρακτηριστικά γι' αυτό, είναι τα παρακάτω στοιχεία σύμφωνα με τα οποία στις 31.12.84 είχαμε:

1. 8.431 "νόμω υφιστάμενους" συνεταιρισμούς.
2. Απ' αυτούς μόνο οι 7.817, δηλαδή το 93^ο/ο λειτούργησαν. Οι 614 (7^ο/ο) δεν λειτούργησαν καθόλου.
3. Από τους 8.431 οι 4.936 δηλαδή το 59^ο/ο, παρουσίασαν "μικρή δραστηριότητα".
4. Από τους 8.431 οι 2.559, δηλαδή το 30^ο/ο, παρουσίασαν "μέση δραστηριότητα".
5. Τέλος μόνο 322 από τους 8.431 συνεταιρισμούς, δηλαδή μόνο το 3,8^ο/ο παρουσίασαν "εξαιρετική ή μεγάλη δραστηριότητα".

Απ' αυτά τα στοιχεία προκύπτει το συμπέρασμα πως από τους 8.431 "νόμω υφιστάμενους" συνεταιρισμούς μόνο οι 2.881, δηλαδή το 34^ο/ο, δικαίωσαν την ύπαρξή τους, αν φυσικά δεχθούμε πως η "μέση δραστηριότητα" δικαιώνει την ύπαρξη ενός συνεταιρισμού σ' ένα τόσο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Το δεύτερο συμπέρασμα απ' τα παραπάνω στοιχεία είναι πως οι 4.936 συν/μοί μικρής και οι 614 μηδενικής δραστηριότητας, δηλαδή το 66^ο/ο, δεσμεύουν δυναμικό και σπαταλούν πόρους που θα μπορούσαν συγχωνευμένοι με τους μέσης και μεγάλης δραστηριότητας, να ωθήσουν το Α.Σ.Κ. σε γρηγορότερη ανάπτυξη και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Ας σημειωθεί πως "η μικρή δραστηριότητα" αναφέρεται στο οικονομικό επίπεδο κι όχι στο επίπεδο των διεκδικήσεων και των εκλογικών διαδικασιών. Ιδιαίτερα στο τελευταίο ζήτημα, η δραστηριότητα των οικονομικά μη δραστήριων συνεταιρισμών συμβαίνει να είναι "εξαιρετική", "μεγάλη",

"πρωτοποριακή" και όχι σπάνια τα ίδια τα στελέχη τους τη χαρακτηρίζουν "αντιμονοπωλιακή".

Κι επειδή αυτοί είναι, κι όχι τυχαία, πλειοψηφία στο Α.Σ.Κ. συμβαίνει να είναι και πλειοψηφία στις Γ.Σ. του Συνεταιρισμού, της Ένωσης και της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ. Όταν δε κι όσο συμβαίνει αυτό, τόσο τα ανώτατα όργανα των Α.Σ.Ο. δεν θα συζητούν και δεν θα αντιμετωπίζουν τα τρέχοντα και τα αυριανά προβλήματα της συνεταιριστικής οικονομίας τους, αλλά θα "αφορίζουν" το κεφάλαιο και θα πολεμούν τα πολυεθνικά μονοπώλια με την ακατάσχετη έκδοση φηφισμάτων.

Τίποτα όμως δεν εξυπηρετεί καλύτερα το κεφάλαιο και τα πολυεθνικά συμφέροντα, από ένα εκφυλισμένο Α.Σ.Κ. που πολιτικολογεί, κομματίζεται και φλυαρεί, και δεν οικοδομεί τη συνεταιριστική οικονομία και προοπτική, τους μοναδικούς εχθρούς των μονοπωλίων.

Μια άλλη αρνητική συνέπεια της πολυδιάσπασης του Α.Σ.Κ. είναι ο ανταγωνισμός που αναπτύσσεται μεταξύ των μικρών και μίξερων Α.Σ.Ο. που δραστηριοποιούνται στον ίδιο χώρο ή στο ίδιο αντικείμενο.

Είναι γνωστό πως στις 6.000 κοινότητες και Δήμους της χώρας, αντιστοιχούν 8.431 πρωτοβάθμιες Α.Σ.Ο. Σε εκατοντάδες κοινότητες και Δήμους, λειτουργούν περισσότεροι από έναν συνεταιρισμό. Είναι διαφωτιστικό πολύ, να αναζητήσει κανείς τους λόγους της ύπαρξης περισσότερων συνεταιρισμών στον ίδιο μικρό χώρο, μέσα από την επωνυμία τους. Στην Κοινότητα Λεπενούς Βάλτου Αιτωνοακαρνανίας λ.χ., λειτουργούν τέσσερις γεωργικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί:

1. Γ.Π.Σ. Λεπενούς	Μέλη: 137
2. Γ.Π.Σ. Λεπενούς "Η ΕΛΠΙΣ"	Μέλη: 165
3. Γ.Π.Σ. Λεπενούς "Η ΠΡΟΟΔΟΣ"	Μέλη: 106
4. Β' Γ.Π.Σ. Λεπενούς "Ο ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ"	Μέλη: 131

Αν οι 539 Λεπενιώτες συσπειρώνονταν σε έναν μόνο συν/μό, τότε η γραφική Λεπενού θα μπορούσε σίγουρα να "ελπίζει" σε μεγαλύτερη πρόοδο και μάλιστα χωρίς τη βοήθεια του

Αγίου Γεωργίου. Όμως φαίνεται πως άλλοι λόγοι διασπούν τους Λεπενιώτες, καταρακώνουν τη συνεταιριστική ιδέα και αφήνουν ασύδωτους τους φορείς της παραουκονομίας να λυμαίνονται το εισόδημα της αγροτιάς.

Χαρακτηριστική είναι ακόμα η περίπτωση της περιφέρειας του Διδυμότειχου Έβρου. Σ' αυτή τη σχετικά μικρή περιφέρεια που θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί με ελάχιστους συνεταιρισμούς, λειτουργούν 41 συνεταιρισμοί, από τους οποίους οι 39 είναι πιστωτικοί.

Μέσα δε στο ίδιο το Διδυμότειχο λειτουργούν:

1. Γ.Π.Σ. ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ, "ΤΟ ΑΡΟΤΡΟ" Μέλη: 80
2. Γ.Π.Σ. ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ, "Η ΔΗΜΗΤΡΑ" Μέλη: 124
3. Γ.Π.Σ. ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ, "ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ" Μέλη: 64

Και σε τούτη την περίπτωση γίνεται φανερό πως εξωσυνεταιριστικά συμφέροντα και νοσηρές αντιλήψεις διασπούν τους τρεις αυτούς συν/μούς, από τους υπόλοιπους Διδυμοτειχιώτες.

Και στο δευτεροβάθμιο επίπεδο, η πολυδιάσπαση είναι πέρα από κάθε συνεταιριστική αρχή και απαγορευτική για οικονομική παρουσία.

Έτσι στους 51 νομούς της χώρας αντιστοιχούν 132 ενώσεις. Αλλά και στο τριτοβάθμιο επίπεδο το Ε.Α.Σ.Κ. παρουσιάζει τις ίδιες αδυναμίες. Στο βαθμό που κάποιες κεντρικές Ενώσεις συγκροτήθηκαν σωστά και επικέντρωσαν το ενδιαφέρον τους στην καθετοποιημένη παραγωγή, επεξεργασία και διακίνηση ενός συγκεκριμένου προϊόντος, όπως λ.χ. "Η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ", εκεί η αποτελεσματικότητα ήταν πολύ μεγαλύτερη.

Ο ν.1541/85 προβλέπει τη διάλυση, ή μετατροπή των κεντρικών ενώσεων που υπάρχουν, αλλά και τη συγκρότηση όπου δεν υπάρχουν, σε Συνεταιριστικούς Οργανισμούς, μέσα στη δομή του Α.Σ.Κ., κατά κλάδο, ή κατά βασικό προϊόν. Αυτοί οι συνεταιρισμοί-Οργανισμοί θα μπορούν να συγκροτήσουν την απαραίτητη υποδομή για τη μελέτη και την αντιμετώπιση των προβλημάτων του κλάδου τους, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις μιας επιτυχημένης συνεταιριστικής παρου-

σίας. Αντίθετα, η πολυδιάσπαση εξυπηρετεί την υποταγή του Α.Σ.Κ. σε εξωσυνεταιριστικά συμφέροντα, μπορεί ακόμα να εξυπηρετεί νοσηρές τοπικιστικές και υποκειμενικές αγροτοπατερίστικες φιλοδοξίες.

Οι αγρότες του Α.Σ.Κ. και η εθνική οικονομία, όμως, δεν εξυπηρετούνται απ' αυτή την πολυδιάσπαση των συνεταιριστικών δυνάμεων.

Ο ν.1541/85, βγαλμένος μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες και ανταποκρινόμενος στις επιλογές του ελληνικού λαού και της αγροτιάς, επιτάσσει να μπει τέρμα στην πολυδιάσπαση του Α.Σ.Κ. Οι διαδικασίες της συγχώνευσης των Α.Σ.Ο. σε ένα Γενικό Συνεταιρισμό για κάθε κοινότητα και σε μία Ένωση για κάθε Νομό, έχουν ξεκινήσει και πρέπει να ολοκληρωθούν άμεσα, αν θέλουμε το Α.Σ.Κ. να βρει το δρόμο του και να παίξει το σημαντικότερο ρόλο του για την εξυπηρέτηση των αγροτών και την ανάπτυξη της χώρας.

2. Το πρόβλημα της αποσπασματικότητας της δράσης.

Στις 31.12.84 οι 4.839 στους 7.817 λειτουργούντες συνεταιρισμούς, δηλαδή το 62^ο/ο ήταν πιστωτικοί. Κι απ' τους υπόλοιπους ελάχιστοι είναι εκείνοι που συνδυάζουν περισσότερες από μία δραστηριότητες. Κι ακόμα πιο λίγοι είναι εκείνοι που μεταξύ των δραστηριοτήτων τους, συμπεριλαμβάνουν και την κοινή, τη συνεταιριστική, πρωτογενή και δευτερογενή, παραγωγική δραστηριότητα.

Όμως η αποσπασματική συνεταιριστική προσπάθεια συνοδεύεται, από περιορισμένο κύκλο εργασιών, από αυξημένο ρίσκο, από αδυναμία απόκτησης οικονομιών κλίμακας και μεγέθους, από αδυναμία αριστοποίησης των συντελεστών της παραγωγής, από φηλό κόστος παραγωγής και λειτουργίας και σε τελική ανάλυση συνοδεύεται από χαμηλή παραγωγικότητα και αποτελεσματικότητα.

Αποτέλεσμα, φυσικά, της αποσπασματικής δράσης των Α.Σ.Ο. είναι απογοήτευση των συνεταιίρων και η χρεωκοπία της συνεταιριστικής ιδέας στη συνείδησή τους. Στην πραγματι-

κότητα όμως δεν φταίει η συνεταιριστική ιδέα, ούτε ο συνεταιρισμός γενικά, αλλά η συγκεκριμένη μορφή αποσπασματικής συν/κής προσπάθειας, που εκφράζεται με τον ατελή συν/μό.

Ο Ν.1541/85 προτείνει και καθιερώνει το Γενικό Αγροτικό Συνεταιρισμό που θα συνδυάζει τις πρωτογενείς και θα τις συνθέτει με τις δευτερογενείς και τις τριτογενείς παραγωγικές δραστηριότητες, ανοίγοντας έτσι τις προοπτικές για ένα σύγχρονο, δυναμικό και αποτελεσματικό τύπο συνεταιρισμού χωρίς σύνορα, για τον Α.Β.Σ. Έτσι αντί στη μικρή κοινότητα λ.χ. Πέπλος Φερών Έβρου να υπάρχουν:

1. Γ.Π.Σ. ΠΕΠΛΟΥ Μέλη: 206

2. Α΄ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΗΣ ΠΕΠΟΝΙΩΝ ΠΕΠΛΟΥ Μέλη: 25

3. Β΄ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΩΛΗΣΗΣ ΠΕΠΟΝΙΩΝ "Ο ΕΒΡΟΣ" Μέλη: 144

θα μπορούσε και πρέπει να συγχωνευθούν σε ένα Γενικό Αγροτικό Συν/μό που θα ασκεί τις πιστωτικές εργασίες και για τους 350 συνεταιίρους. Παράλληλα, οι πεπονοπαραγωγοί μπορούν στα πλαίσια του Γ.Α.Σ. να συγκροτήσουν τη δική τους Κ.Ο.Π.Α.Σ. Πέρα όμως απ' τις πιστωτικές εργασίες και την παραγωγή, επεξεργασία και πώληση των πεπονιών, θα μπορούσαν στα πλαίσια του Γ.Α.Σ. να ενταχθούν και οι υπόλοιπες δραστηριότητες των αγροτών της Κοινότητας, όπως λ.χ. η εκτροφή ζώων για κρέας και γάλα, η παραγωγή καλαμποκιού, ηλιοτροπίου, κηπευτικών, ζαχαρότευτλων και οι δραστηριότητες που σήμερα βρίσκονται έξω από τη συν/κή προσπάθεια και συντελούνται αποσπασματικά με πολύ ψηλό κόστος, γιατί δεν μπορούν να συνθέσουν αποτελεσματικά και να αξιοποιήσουν ορθολογικά τους συντελεστές της παραγωγής τους.

3. Το πρόβλημα της στελέχωσης.

Η μεγάλη πολυδιάσπαση του Α.Σ.Κ. και η αποσπασματικότητα της δράσης του καταλήγουν αναγκαστικά σε Συν/μούς

μικρού μεγέθους και περιορισμένου κύκλου εργασιών που λειτουργούν απαγορευτικά στην απασχόληση υπαλλήλων και στελεχών με υψηλή ειδίκευση.

Έτσι δεν είναι τυχαίο πως απ'τους 7.187 λειτουργούντες πρωτοβάθμιους Συν/μούς, μόνο οι 1.026, δηλαδή το 13^ο/ο απασχολούσαν στις 31.12.84 595 μόνιμους και 1.903 έκτακτους, συνολικά 2.498 υπαλλήλους. Απ'αυτούς δε μόνο οι 232 δηλαδή το 9,3^ο/ο ήταν πτυχιούχοι Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως στους 4.839 πιστωτικούς συν/μούς μόνο οι 471 (το 9,7^ο/ο) απασχολούσαν 799 υπαλλήλους.

Βέβαια με τη δοσμένη κατάσταση του Α.Σ.Κ. και την στρατηγική ανάπτυξης που μέχρι πρόσφατα ακολούθησε η χώρα μας, στρατηγική που υποτιμούσε τις δυνατότητες ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας, η πολιτεία δεν είχε φροντίσει για την εκπαίδευση κατάλληλων στελεχών για την γεωργία και τους συνεταιρισμούς.

Με τον αναπτυξιακό αναπροσανατολισμό της χώρας και την συνεπαγόμενη αναβάθμιση του αναπτυξιακού ρόλου της γεωργίας και του Α.Σ.Κ. η σημερινή πολιτεία προχώρισε στον αναπροσανατολισμό της ανώτατης παιδείας ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες που υπάρχουν και που θα προκύψουν στο μέλλον.

Έτσι ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με ειδικές σχολές για αγροτική ανάπτυξη, αγροτική τεχνολογία, συνεταιριστική οικονομία, κ.λπ. Ιδρύθηκε η Οικονομική Σχολή Αγρινίου, στα πλαίσια του Πανεπιστημίου της Πάτρας με ξεχωριστά τμήματα για την Αγροτική Οικονομία και την Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Παράλληλα, πέρασαν με απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (ΕΣΑΠ) στο οποίο συμμετέχουν και εκπρόσωποι της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ., της ΓΕΣΑΣΕ, της ΚΕΑΚΕ και του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, στα προγράμματα των Οικονομικών Σχολών της χώρας μαθήματα Αγροτικής και Συνεταιριστικής Οικονομίας.

Στα Τ.Ε.Ι. ιδρύθηκαν επίσης μια σειρά ειδικών τμημάτων για την παραγωγή στελεχών για τον αγροτικό τομέα.

Για την άμεση αντιμετώπιση των αναγκών των Συν/μών για στελέχη πανεπιστημιακής οικονομικής κατάρτισης καταρτίστηκε και μπήκε σε εφαρμογή το 1985 με τη συνεργασία του Υπουργείου Γεωργίας, της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ. και της Α.Τ.Ε. πρόγραμμα κατάρτισης οικονομολόγων για τις ανάγκες των συνεταιρισμών. Αντίστοιχο πρόγραμμα λειτουργεί και για τους γεωπόνους που θα τεθούν στη διάθεση των Συνεταιρισμών.

Έτσι στο βαθμό που οι συγχωνεύσεις των Α.Σ.Ο. θα προχωρούν και θα προκύπτουν μεγάλοι Γ.Α.Σ. με αυξημένες ανάγκες και δυνατότητες απασχόλησης υπαλλήλων και στελεχών υψηλής ειδίκευσης, στον ίδιο βαθμό τα Α.Ε.Ι. της χώρας θα ετοιμάζουν και θα προσφέρουν αυτά τα στελέχη. Πέρα όμως από αυτά διαμορφώνονται σταδιακά και η υποδομή για την έρευνα και τη μελέτη των δυνατοτήτων των Συν/μών για τη διεύρυνση των οικονομικών δραστηριοτήτων τους με την ανάληψη νέων και σύνθετων επενδυτικών δραστηριοτήτων. Για την άμεση αντιμετώπιση τέτοιων αναγκών η Α.Τ.Ε. και η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ προχώρησαν το 1985 στην ίδρυση της ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ που με το επιστημονικό επιτελείο της αναλαμβάνει υπεύθυνα για λογαριασμό των Α.Σ.Ο. την εκπόνηση μελετών οικονομοτεχνικής σκοπιμότητας καθώς και την υλοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων μέχρι την τελική παράδοση τους. Έτσι οι Α.Σ.Ο. δεν αναγκάζονται να καταφεύγουν σε ιδιωτικά γραφεία σύνταξης πρόχειρων και πανάκριβων μελετών.

Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί και πρέπει να βοηθήσει και η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ με την κατάλληλη στελέχωση της υπηρεσίας Μελετών που διαθέτει.

Επίσης το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας θα μπορούσε και πρέπει να προσφέρει τις υπηρεσίες του τόσο στις Α.Σ.Ο., όσο και στους Ο.Τ.Α. που θέλουν να αναπτύξουν επενδυτικές δραστηριότητες, μόλις (εντός του 1986) ολοκληρωθεί η οργάνωτική συγκρότηση των περιφερειακών τμημάτων και υπηρεσιών του.

4. Το πρόβλημα της συν/κής επιμόρφωσης.

Είναι γνωστό πως το μορφωτικό επίπεδο της ελληνικής αγροτιάς είναι σχετικά χαμηλό εξαιτίας της αδιαφορίας που έδειξε η Πολιτεία. Είναι ακόμα γνωστό πως το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο δεν επιτρέπει τη γρήγορη και έγκυρη ενημέρωση των αγροτών για τη γρήγορη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων της οικονομικής δραστηριότητάς τους, πράγμα που τους κάνει εύκολη λεία των φορέων της παραοικονομίας. Ιδιαίτερα μεγάλο εμπόδιο αποτελεί το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο στην ανάπτυξη των Α.Σ.Ο.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται τεράστιες προσπάθειες από πολλούς φορείς να καλυφθεί το τεράστιο κενό της συνεταιριστικής διαπαιδαγώγησης και επιμόρφωσης της αγροτιάς.

Η εμπειρία που στο μεταξύ αποκτήθηκε οδήγησε την πολιτεία στην απόφαση της σύνθεσης και του ενιαίου σχεδιασμού των προγραμμάτων συνεταιριστικής διαπαιδαγώγησης και επιμόρφωσης, από μία τριμελή επιτροπή συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Γεωργίας, της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ. και της Α.Τ.Ε. Συγκροτήθηκε κιόλας μια επιτροπή, με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, που για πρώτη φορά υπέβαλε τις προτάσεις της τον Απρίλιο του 1986.

Είναι όμως αναγκαίο και χρήσιμο αυτή η πολυμερής συνεργασία να κατεβεί τόσο σε νομαρχιακό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι ενώσεις και οι συν/μοί, οι Ομοσπονδίες Αγροτικών Συλλόγων και οι Αγροτικοί Σύλλογοι, οι περιφερειακές μονάδες της Α.Τ.Ε., οι περιφερειακές διευθύνσεις του Υπουργείου Γεωργίας και τα ΚΕΓΕ, οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης και τα περιφερειακά τμήματα του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, που σύντομα θα είναι έτοιμα να συνεργαστούν και να συντονίσουν τις προσπάθειές τους προς αυτή την κατεύθυνση, για να αποφεύγονται πρόχειροι αυτοσχεδιασμοί, αλληλοεπικαλύψεις και τριβές, και παραπέρα να επιτευχθεί η παροχή ενιαίας,

έγκυρης και οργανωμένης γνώσης στα στελέχη των Α.Σ.Ο. και στον αγροτικό κόσμο.

Το τμήμα συνεταιριστικής επιμόρφωσης της Διεύθυνσης Συνεταιρισμών της Α.Τ.Ε. που έχει επεξεργασθεί και υλοποιήσει το φθινόπωρο του 1985 και την άνοιξη του 1986 δύο "σεμινάρια επιμόρφωσης στελεχών της Α.Τ.Ε. για τη στήριξη του συνεταιριστικού κινήματος". αυτή την αντίληψη έρχεται να εκφράσει και να βοηθήσει, στο μέτρο των δυνατοτήτων της Α.Τ.Ε., το συν/κό κίνημα, με μια σειρά προγραμμάτων συνεταιριστικής διαπαιδαγώγησης και επιμόρφωσης που έχει εντάξει στο πενταετές πρόγραμμα δράσης της και που άρχισαν να υλοποιούνται από το δεύτερο εξάμηνο του 1986.

Σίγουρα τα κενά, δεκαετιών, στο μορφωτικό επίπεδο της αγροτιάς δεν θα καλυφθούν στο ακέραιο με τις όποιες προσπάθειες έγιναν και θα γίνουν. Θα μετριάσουν όμως το πρόβλημα και θα διευκολύνουν τις εξελίξεις. Και η ελληνική αγροτιά αναγνωρίζει την χρησιμότητα αυτής της προσπάθειας, γι' αυτό όπου γίνονται τέτοιες προσπάθειες συμμετέχει και μαζικά και ενεργητικά, γιατί δεν αρνήθηκε ποτέ τη γνώση, και γιατί κατανοεί τη χρησιμότητα αυτής γνώσης, φτάνει να συμβάλλει στην αντικειμενική ενημέρωση, στην κριτική συνειδητοποίηση, στην αποτελεσματική δράση και στην διαδικασία της κοινωνικής απελευθέρωσής της.

E P E Y N A

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Ε ι σ α γ ω γ ή

Στην προσπάθειά μας να δώσουμε έναν άλλο τόνο και να ξεφύγουμε από την κλασική θεωρητική κάλυψη μιας εργασίας, και μετά από υποκίνηση του εισηγητή μας, πραγματοποιήσαμε μια μικρή, ενδεικτική έρευνα σε τρεις πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς της χώρας μας.

Σκοπός της ήταν, να παρουσιάσει μια εικόνα του σύγχρονου πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού, και να συγκρίνει την θεωρία με την πράξη.

Οι συνεταιρισμοί που επιλέξαμε, και με την σειρά που παραθέτουμε είναι: Ο Συνεταιρισμός Αγελαδοτρόφων ΑΣΠΡΟ που βρίσκεται στον Ασπρόπυργο Αττικής, και οι Αγροτικοί πιστωτικοί Συνεταιρισμοί Πορταριάς και Ν.Τριγυλιάς που βρίσκονται στην περιοχή Ν.Μουδανιών Χαλκιδικής.

Καταστρώσαμε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο χρησιμοποιήσαμε σαν οδηγό, προκειμένου να πάρουμε προφορικές συνεντεύξεις από στελέχη των συνεταιρισμών και τέτοιο που να αντιπροσωπεύει και να καλύπτει τις διαφορετικές λειτουργίες των παραπάνω συνεταιρισμών.

Πρώτα παραθέτουμε το ερωτηματολόγιο της έρευνας, το οποίο ακολουθούν με τη σειρά οι αντίστοιχες απαντήσεις-παραρτήσεις των τριών συνεταιρισμών.

Τα ονόματα και τα τηλέφωνα αυτών που μας πληροφόρησαν και εργάζονται στους συν/μούς αναφέρονται στην αρχή της κάθε παρουσίασης. Δυστυχώς, για κάθε συν/μό μας απάντησε αντίστοιχα ένα μόνο άτομο και συνεπώς στάθηκε αδύνατο να διασταυρώσουμε απόψεις και γνώμες.

Ε Ρ Ω Τ Η Μ Α Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο

- 1) Έτος ίδρυσης του Συνεταιρισμού.
- 2) Έδρα και δικαιοδοσία του Συνεταιρισμού.
- 3) Βαθμός του συνεταιρισμού.
- 4) Δραστηριότητες του συνεταιρισμού (παραγωγή - διαχείριση).
- 5) Τι μέσα υπάρχουν στην κατοχή του Συνεταιρισμού.
- 6) Οικονομική κατάσταση - επενδεδυμένα κεφάλαια - ανήκουσες κτιριακές εγκαταστάσεις.
- 7) Μορφές δανείων (άν παίρνουν δάνεια) και όροι χορήγησής τους.
- 8) Κρατική αντιμετώπιση.
- 9) Διοικητική - Οικονομική Οργάνωση
Τρόπος Διοίκησης - Χρονικό διάστημα εκλογής.
- 10) Διανομή Κερδών - Ετήσιος κύκλος εργασιών
(Οικονομικά στοιχεία και τρόποι)
- 11) Άλλες παρρηχές - Βοηθήματα στα μέλη - Συμβολή στην Οικονομική - Κοινωνική - Πολιτιστική κατάσταση της περιοχής.
- 12) Μακροπρόθεσμοι στόχοι - Προοπτικές ανάπτυξης.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΑΓΕΛΑΔΟΤΡΟΦΩΝ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ "ΑΣΠΡΟ".

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

κ. Τσίγγος Αθανάσιος
Δ/ντής Οικονομικών Υπηρεσιών
ΤΗΛ: 55.73.349
55.73.244

1. Το 1936 γίνεται η ένωση των κτηνοτρόφων και η συλλογή του γάλακτος, πρόχειρα και όχι οργανωμένα, ενώ το 1952 ιδρύεται το εργοστάσιο παστερίωσης του γάλακτος.

2. Έδρα του συνεταιρισμού είναι ο Ασπρόπυργος και το δίκτυο προμηθειών και πωλήσεών του, εκτείνεται στην Ελευσίνα, Μάνδρα, Μαγούλα.

3. Ο βαθμός του συνεταιρισμού είναι πρωτοβάθμιος.

4. Αριθμεί περίπου τα 200 συνεταιριζόμενα μέλη καθώς και μια ομάδα παραγωγών, 25 ατόμων, οι οποίοι λειτουργούν σαν ελεύθεροι παραγωγοί. Μπορούν δηλ., να πωλούν το γάλα τους και σε άλλους συνεταιρισμούς ή επιχειρήσεις, εκτός από το ΑΣΠΡΟ.

Η ημερήσια εισκόμιση γάλακτος φθάνει τους 35 τόνους ενώ η ετήσια τους 12.500.000 τόνους. Κύρια απασχόληση του συνεταιρισμού είναι η παστερίωση του γάλακτος με ειδικές μηχανές και με την παραγωγή μεγάλης ποσότητας ατμού. Το γάλα εμφιαλώνεται σε φιάλες των 640 γρ. Μια άλλη δραστηριότητα του συν/μού είναι η παραγωγή γιαουρτιού με ειδικό συμπηκνωτή.

Ο συν/μός προμηθεύει το γάλα του κυρίως, σε νοσοκομεία, και ζαχαροπλαστεία, χύμα και σε μεγάλες συσκευασίες.

Κατά περιόδους και όταν υπάρχει πλεόνασμα γάλακτος ασχολείται με την παραγωγή βουτύρου και κρέμας, χωρίς αυτή η δραστηριότητα να είναι σταθερή.

Επίσης κατά τη θερινή σαιζόν, με την κατασκευή παγωτού σε πολλές ποικιλίες και συσκευασίες.

Υπολογίζεται ότι κατά τους θερινούς μήνες, η παραγωγή

παγωτού φθάνει τους 180 τόνους.

5. Εκτός από τις εγκαταστάσεις που στεγάζεται ο συν/μός υπάρχουν ακόμη στην κατοχή τους:

- Ένα εργοστάσιο παραγωγής φυράματος, που ιδρύθηκε το 1966. Σ' αυτό φτιάχνεται το φύραμα με πρώτη ύλη το καλαμπόκι και την βαμβακόπιτα, και κατόπιν προμηθεύεται στους παραγωγούς (που είναι μέλη του συν/μού) σε τιμές κόστους.

- Ένα φαρμακείο με φυτοφάρμακα και κτηνιατρικά είδη για την εξυπηρέτηση των μελών του συν/μού, κι αυτά σε τιμές κόστους.

- Αν και αυτό δεν έχει σχέση με τις ανήκουσες κτιριακές εγκαταστάσεις, ο συν/μός έχει στη διαθεσή του δικό του κτηνίατρο, έναν γεωπόνο ο οποίος ελέγχει την ποιότητα του γάλακτος, καθώς επίσης και έναν μηχανολόγο που ελέγχει κατά πόσο προχωρά το πρόγραμμα παραγωγής.

- Ακόμη έχει στην κατοχή του δύο ακίνητα. Ένα πίσω από το ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ Ασπροπύργου και ένα κοντά στην εκκλησία της Ευαγγελίστριας, και

- 25 φορτηγά αυτοκίνητα (20 για το γάλα και 5 φυγεία για το παγωτό).

6. Ο συνεταιρισμός επιδοτείται, ως επί το πλείστον, από εθνικούς πόρους, και από ειδικά προγράμματα της ΕΟΚ.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα, για παράδειγμα, προβλέπει την αγορά ειδικών φυκτών γάλακτος. Η δε συμμετοχή της ΕΟΚ είναι 90^ο/ο επί του ποσού, του δε συνεταιρισμού 10^ο/ο.

Με τους φυκτες αυτούς διατηρείται το βραδινό γάλα, το οποίο πηγαίνουν οι παραγωγοί το πρωϊ μαζί με το πρωϊνό.

Έτσι γλυτώνουν από τον κόπο να πηγαίνουν 2 φορές την ημέρα. Μόνο που οι παραγωγοί πείθονται δύσκολα, για να προβούν στη συγκεκριμένη αγορά. Μέχρι στιγμής έχουν δοθεί 47 φυκτες.

Δίνονται επίσης επιδοτήσεις, για την εισοδηματική αύξηση των παραγωγών, ανά τρίμηνο.

Για παράδειγμα: Για το 1986: 1ο και 4ο τρίμηνο δόθηκε 1,5 δρχ. κατά κιλό γάλακτος. Για το 2ο και 3ο δόθηκε 0,5 δρχ.

κι αυτό γιατί τα τρίμηνα αυτά θεωρούνται σαν παραγωγικό πλεόνασμα. Για το 1987 δεν έχει έρθει ακόμη εγκύκλιος, για παρόμοιες επιδοτήσεις.

Άλλη επιδότηση που έχει σχέση με την βελτίωση του γάλακτος: Γίνονται δειγματοληψίες της οξύτητας της σύνθεσης του γάλακτος σε τρεις κατηγορίες: Α, Β, Γ. Οι δύο πρώτες κατηγορίες επιδοτούνται.

Όσον αφορά τώρα τις μορφές των δανείων, στην αρχή ήταν μακροπρόθεσμα και αργότερα έγιναν βραχυπρόθεσμα. Οι όροι χορήγησης των δανείων είναι ευνόητοι και κλασσικοί. Σε περίπτωση δηλ. μή εξόφλησής τους, οι συνέπειες είναι λυπηρές (κατασχέσεις - δήμευση της περιουσίας).

Το 1987 έγιναν επενδύσεις 15-20 εκατ. δραχμών σε μηχανήματα και αυτοκίνητα (με προκηρύξεις διαγωνισμών).

Ακόμη μέσα στο χρόνο πάρθηκαν δύο δάνεια (77 εκατ. δρχ.) για ζωτροφές.

Κάτι που πρέπει να σημειωθεί επίσης, είναι ότι με το ατύχημα του Τσερνομπίλ, οι γαλακτοπαραγωγοί είχαν ζημιά 120.000.000 δραχμών περίπου, και υπάρχει μεγάλη δυσκολία στο να αποζημιωθούν από την Τράπεζα.

Ένα άλλο αρνητικό στοιχείο που επηρεάζει την οικονομική πορεία του συνεταιρισμού είναι ο μεγάλος ανταγωνισμός λόγω της ένταξης της χώρας μας στην ΕΟΚ.

8.-----

9. Η διάρθρωση των υπηρεσιών είναι η ακόλουθη:

Γενική Διεύθυνση - Τεχνική Διεύθυνση

Προϊστάμενος Λογιστηρίου και Οικονομικών Υπηρεσιών.

” Παραγωγής.

” Πωλήσεων.

” Προσωπικού.

Ακόμη υπάρχουν προϊστάμενοι επιμέρους τμημάτων (π.χ. στο εργοστάσιο ζωτροφών).

Τα ανώτατα όργανα του συνεταιρισμού είναι η Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από 5 μέλη τα οποία εκλέγονται κάθε 3 χρόνια, και το Εποπτικό Συμβούλιο που αποτελείται από 3 μέλη και εκλέγονται κά-

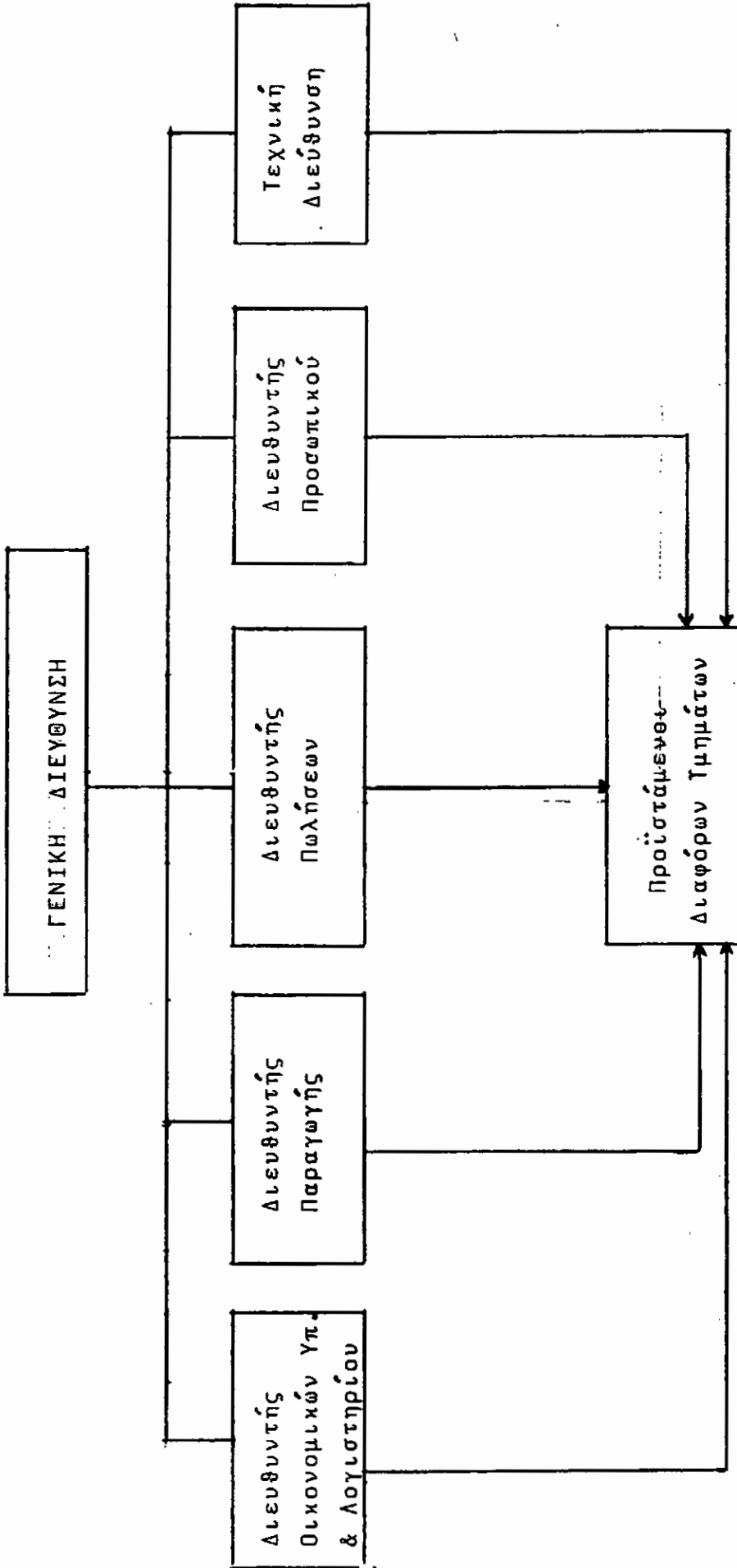
σε 3 χρόνια. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από: Πρόεδρο - Αντιπρόεδρο - Γενικό Γραμματέα - Ταμία και 5 μέλη από τους εργαζόμενους, οι οποίοι δεν μπορούν να εκλεγούν σε μία από τις παραπάνω θέσεις.

10) Η διανομή των κερδών κατά κιλό γάλακτος, δόθηκε πολύ απλά από τον κ.Τσίγκο με τον εξής τύπο:

Πωλήσεις - Δαπάνες = Τιμή εκκαθάρισης.

Ακόμη παρέχονται στα μέλη (δωρεάν) ζωτροφές, άτοκα δάνεια για τυχόν επέκταση της μονάδας τους, ή για αγορά ζωτροφών.

Ο τρόπος που συμβάλλει δε στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της περιοχής, είναι με το να δίνει διάφορα χρηματικά ποσά σε πολιτιστικούς συλλόγους και με το να χρηματοδοτεί ομιλίες σε συνέδρια.

ΣΧΗΜΑ Ι; ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ (ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ)
ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΑΓΕΛΑΔΟΤΡΟΦΩΝ "ΑΣΠΡΟ"

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

κ. Κ. Σαμαράς
Γραμματέας του Συν/μού
ΤΗΛ: 21 432

- 1) Έτος ίδρυσης του Συν/μού το 1917. Λειτουργούσε και λειτουργεί σαν αγροτικός συνεταιρισμός. Ασκεί την αγροτική πίστη, που σημαίνει ότι μπορεί να δανειοδοτεί τα συνεταιριζόμενα μέλη με δική του απόφαση.
- 2) Έδρα του συνεταιρισμού η Πορταριά Χαλκιδικής.
- 3) Είναι πρωτοβάθμιος συν/μός, και με την θέσπιση του Ν. 1541/85 κατέστη επίσημα αγροτικός.
- 4) Ασχολείται με την εμπορία, διακίνηση και εξαγωγή βερύκοκων, που είναι 2.500 - 3.000 τόνους ετησίως. Τα βερύκοκα προέρχονται από τις περιοχές Αγ.Μάμας, Διονυσίου, κυρίως όμως από την Πορταριά. Υπήρξαν χρονιές που ασχολείτο με τη διακίνηση της ελιάς και της ντομάτας. Δανειοδοτεί τα μέλη και τα προμηθεύει με φάρμακα, λιπάσματα και σπόρους (βαμβάκι, ηλιόσπορο, σιτάρι).
- 5) Υπήρχαν 7 θεριζοαλωνιστικές μηχανές, στην κατοχή του συνεταιρισμού, αλλά λόγω του ότι οι καλλιέργειες των δημητριακών μειώθηκαν, ενώ παράλληλα αυξήθηκαν οι καλλιέργειες δένδρων και κηπευτικών με υψηλά ημερομίσθια, πουλήθηκαν.
Αυτή τη στιγμή υπάρχει ένα συσκευαστήριο με έναν παλιό διαλογέα που σύντομα θα αντικατασταθεί με ένα υπερσύγχρονο συσκευαστήριο-υπερσύγχρονο φυγείο, το οποίο θα είναι μοναδικό στην Χαλκιδική. Το κόστος της δαπάνης θα φτάσει τα 125.000.000 δρχ.
- 6) Η οικονομική κατάσταση του συν/μού χαρακτηρίζεται καλή. Υπάρχουν κέρδη, τα οποία ανήλθαν σε 10.000.000 δρχ. Κατέχει συσκευαστήριο και αποθήκες με γραφεία που καλύπτει μια έκταση 350 τ.μ.

7) Όλα τα μέλη του συνεταιρισμού δανείζονται σε ρευστό αλλά και προϊόντα. Οι όροι χορήγησής τους είναι ανάλογα με τα περιουσιακά στοιχεία του καθένα.

Δίδονται καλλιεργητικά δάνεια (σιτηρά), δενδροκαλλιεργητικά και κηπευτικά, ανάλογα με την εποχή και για οποιαδήποτε άλλη καλλιέργεια, κ.χ. βαμβάκι, ηλιόσπορο, κ.λπ.

8) Η κρατική αντιμετώπιση είναι ικανοποιητική. Ο συν/μός χρηματοδοτείται από το κράτος με αρκετά κεφάλαια, επιδοτήσεις, χορηγήσεις. Σε δύσκολες χρονιές που δεν πωλούνται τα προϊόντα, ο συν/μός κάνει και απόσχεση των προϊόντων (χωματερές).

9) Οι εκλογές γίνονται κάθε 3 χρόνια. Μετά από αρχαιερείες, εκλέγονται από τα μέλη: 5μελές Διοικητικό Συμβούλιο, 3μελές εποπτικό συμβούλιο, καθώς και αντιπρόσωποι για την ένωση Μουδανιών/Χαλκιδικής. Το Διοικητικό Συμβούλιο, διοικεί με ομόφωνες αποφάσεις ή την πλειοψηφία των μελών.

Ανώτατο όργανο αυτών είναι η Γενική Συνέλευση, αποφάσεις της οποίας είναι υποχρεωμένο να εκτελεί.

Αριθμός απασχολούμενων και μελλοντικά με την δημιουργία του συσκευαστηρίου: 2 υπάλληλοι και 30-50 άτομα.

10) Η μερίδα του κάθε συνεταιριζόμενου είναι 25.000 δρχ. και τα κέρδη συμφιζονται μέσα στη μερίδα του.

Από την διακίνηση δε των αγαθών ο συν/μός παίρνει προμήθεια.

11) Εκτός από το συσκευαστήριο που πρόκειται να γίνει, και που ο συν/μός πιστεύει να πληρεί τις ανάγκες των συνεταιριζόμενων (διάθεση βερύκοκων και άλλων προϊόντων), σκοπεύει να περιλάβει στα μελλοντικά σχέδιά της έναν γεωπόνο για την σωστότερη εμπορία γεωργικών φαρμάκων, και την καλύτερη διάγνωση των ασθενιών της ντομάτας, της ελιάς κ.λπ.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ Ν.ΤΡΙΓΓΛΙΑΣ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

κ. Παναγιώτης Κονταρσής
Πρόεδρος του Συν/μού.

- 1) Έτος ίδρυσης του συν/μού: 1935-36, μόλις είχαν αποκτήσει γή οι πρόσφυγες.
- 2) Έδρα του η Ν.Τριγγλιιά/Χαλκεδικής. Ιδρύθηκε από τους πρόσφυγες που εγκαθιδρύθηκαν στον τόπο αυτό.
- 3) Βαθμός: 1ος πρωτοβάθμιος πιστωτικός συνεταιρισμός.
- 4) Υπάρχει μία ομάδα ντοματοπαραγωγών, που ιδρύθηκε το 1983-84, και που ασχολείται με εισαγωγές ντομάτας, τις νεκρές εποχές. Η ημερήσια παραγωγή ντομάτας της Ν.Τριγγλιιάς μόνο, φθάνει τους 60-70 τόνους.
Ασχολείται και με την παραγωγή βαμβακιού, η ετήσια παραγωγή του οποίου φθάνει τους 100 τόνους, όπως επίσης και με το σιτάρι η ετήσια παραγωγή του οποίου υπερβαίνει (πολλές φορές) τα 2 εκατομμύρια τόνους. Συμπληρωματικές ασχολίες του συν/μού, είναι η παραγωγή και διάθεση καλαμποκιού, βρώμης και κριθαριού.
Η διαχείριση της ντομάτας και του βαμβακιού γίνεται από τον ίδιο τον συν/μό, ενώ το σιτάρι το διαχειρίζεται ατομικά κάθε παραγωγός.
Διαπραγματεύεται τα κτηνοτροφικά φάρμακα και τις ζωοτροφές.
- 5) Στην διάθεση του συνεταιρισμού υπάρχουν μόνο δύο βαμβakoσυλλέκτες, η αγορά των οποίων έγινε με έξοδα των συνεταιίρων.
- 6) Η οικονομική κατάσταση του συν/μού δεν είναι και τόσο ικανοποιητική, κι αυτό γιατί η Ένωση συν/μών τον εκμεταλλεύεται όπως και άλλους συν/μούς. Οι μεσάζοντες δεν έφυγαν ακόμη από τη μέση και εκμεταλλεύονται τους αγρότες και τους συν/μούς. Ένα ποσοστό των προϊόντων (σιτάρι, βαμβάκι), περίπου το 1,6⁰/ο, ενώ το δικαιούται ο συ-

νεταιρισμός το κρατά όλο η ένωση.

Επενδεδυμένα κεφάλαια δεν υπάρχουν. Τα μερίδια των συνεταίρων τα εκμεταλλεύεται η ένωση.

Στον συνεταιρισμό ανήκουν δύο κτίρια που καλύπτουν 500 τ. μ. και επιπλέον ένα κτίριο του οποίου την διαχείριση έχει η Ένωση.

7) Τα μέλη παίρνουν δάνεια μέσω της Α.Τ.Ε. Οι όροι χορήγησης είναι λίγο-πολύ οι γνωστοί: Ανάλογα με την οικονομική επιφάνεια του συν/μού, σε μηχανήματα κ.λπ., αλλά ανάλογα και με τον σκοπό για τον οποίο τα θέλουν, τί θα καλλιεργήσουν και πόσα στρέμματα, κ.λπ.

Τα βραχυπρόθεσμα έχουν τόκο 6-7⁰/ο ενώ τα μακροπρόθεσμα μεγαλύτερο.

8) Όσον αφορά την κρατική αντιμετώπιση απέναντι στον συνεταιρισμό, δυστυχώς η αδιαφορία αναλογικά είναι μεγαλύτερη. Δεν υπάρχει επαρκής (έως καθόλου) χορήγηση φαρμάκων, λιπασμάτων κ.λπ., ούτε ενδιαφέρον για την τύχη των τυχόν απούλητων σιταριών.

Μόνο μια μικρή πριμοδότηση στο σκληρό σιτάρι, που φθάνει τις 1600 δρχ. το στρέμμα.

9) Ο συνεταιρισμός έχει πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, του οποίου τα μέλη επανεκλέγονται κάθε 4 χρόνια.

Ο αριθμός των απασχολουμένων είναι μόνο ένας γραμματέας.

10) Τα κέρδη παρακρατούνται για την συντήρηση των μηχανών (η φετεινή συντήρησή τους έφθασε το 1.400.000 δρχ.)

Η συνεταιριστική μερίδα ανέρχεται σε 25.000 δραχμές.

11) Οι μελλοντικοί στόχοι του συν/μού είναι η ίδρυση ενός αρτοποιείου καθώς και ένα συσκευαστήριο ντομάτας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (Από την επιτόπια έρευνα)

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε από τις επισκέψεις μας στους παραπάνω συνεταιρισμούς, παρατηρούμε πως το γενικό πλάνο αναφοράς μας στους πρωτοβάθμιους συν/μούς βρίσκει ικανοποιητική εφαρμογή, στις δραστηριότητές τους.

Ξεκινώντας και πάλι από τον συνεταιρισμό ΑΣΠΡΟ, μπορούμε να πούμε πως είναι ένας υγιής συν/μός, που συγκεντρώνει, επεξεργάζεται και διαθέτει επιτυχώς, (τοπικά αλλά και σε άλλες πόλεις), το γάλα και τα υποπροϊόντα του.

Έχει δημιουργήσει ιδιόκτητο εργοστάσιο παστερίωσης γάλακτος, το "ΑΣΠΡΟ", με υποδειγματική λειτουργία και διαχείριση, το οποίο συμβάλλει στην οικονομική ζωή του τόπου, προσφέροντας εργασία στον ντόπιο πληθυσμό. Συμβαδίζει με την τεχνολογία και εκσυγχρονίζεται (αρμεκτικές μηχανές, φύκτες γάλακτος, μηχανές παστερίωσης κ.λπ.). Δανειοδοτεί τα συνεταιριζόμενα μέλη και προσφέρει υλικά μέσα, αναγκαία για το έργο τους, και παράλληλα προσφέρει στην πολιτιστική ζωή του τόπου.

Σαν όλους τους συν/μούς, υπήρξαν* (και υπάρχουν) φορές που στην πορεία του συνάντησε την αντίσταση του κράτους και της ΑΤΕ, χωρίς όμως αυτό να αποθαρρύνει τα μέλη του να συνεχίσουν.

Το ίδιο ικανοποιητικά λειτουργεί και ο συνεταιρισμός Πορταριάς Χαλκιδικής, ο οποίος εκτός από την διακίνηση προϊόντων, φαίνεται να έχει την ανεξάρτητη και αυτόνομη δυνατότητα να δανειοδοτεί τα μέλη του.

* ΠΗΓΗ: Π.Αβδελίδης "Το αγροτικό συν/κό κίνημα στην Ελλάδα" 1984, σελ. 113.

"Τον χειμώνα του 1961, ο Νομάρχης Αττικής απέλυσε τον Πρόεδρο του Διουκητικού Συμβουλίου και ένα μέλος του εποπτικού συμβουλίου. Η γενική συνέλευση που συνήλθε αργότερα, επανεξέλεγε τους απολυθέντες με συντριπτική πλειοψηφία παρά την απόφαση αυτή της συνέλευσης, η ΑΤΕ αρνήθηκε να αναγνω-

Η διοικητική και οικονομική του διάρθρωση είναι αρκετά καλή και ο ετήσιος κύκλος εργασιών κερδοφόρος.

Σ' αυτό συμβάλλει και η ευνοϊκή αντιμετώπισή του από το Κράτος.

Αντίθετα με τους πιο πάνω συνεταιρισμούς, ο πιστωτικός συν/μός Ν.Τριγγλιάς, εμφανίζεται σαν μετριότητα. Από τα στοιχεία που παρουσιάζουμε βλέπουμε πως ο συν/μός αυτός ενώ πετυχαίνει μια αξιόλογη παραγωγή, από μεγάλες ποσότητες προϊόντων (ντομάτα, σιτάρι, βαμβάκι), αδυνατεί να λειτουργήσει σωστά σε άλλα επίπεδα.

Δεν μπόρεσε να σταθεροποιηθεί στο εμπορικό δίκτυο αλλά εξακολουθεί να είναι εκμετάλλευση της Ένωσης Χαλκιδικής, με αποτελέσματα αρνητικά στην οικονομική κατάσταση (διανομή κερδών, υψηλά επιτόκια δανείων, ανύπαρκτες επενδύσεις) του συν/μού. Κάπου πλανιέται μια αδιαφορία, τόσο από μέσα από τον ίδιο τον συν/μό, και την ένωση, όσο και από το κράτος για την τύχη του. Αυτό φαίνεται από τα απύλητα σιτάρια, την απλά εικονική ύπαρξη διοικητικών οργάνων, και την άρνηση επιχορηγήσεων.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως, το παράδειγμα αυτό θα είναι μια μικρή σκιά, μια μειονότητα στο χώρο του συνεταιριστικού κινήματος. Και η αναλογία υπεροχής των οργανωμένων, στον μηχανισμό τους, συνεταιρισμών 2 προς 1 που παρουσιάσαμε να μειωθεί, στα γενικότερα ποσοστά συνεταιρισμών του Ελλαδικού χώρου.-

* ρίσει την διοίκηση του συνεταιρισμού και κάθε συναλλαγή με το συνεταιρισμό".

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ (ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ).

Στο πρώτο μέρος της εργασίας μας, μελετώντας τις δομές της ελληνικής γεωργίας, προσπαθήσαμε να εντοπίσουμε την θέση που κατέχει το συνεταιριστικό κίνημα, στην ευρύτερη έννοια: "Εξάλειψη των αδυναμιών και ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας".

Παρατηρήσαμε την μεταπολεμική εξέλιξη του αγροτικού τομέα, πάντα μέσα από τους συνεταιρισμούς, αφού άλλωστε αυτό είναι και το θέμα μας. Είδαμε ότι το κράτος παίζει ένα πολύ δραστήριο ρόλο στην παραγωγική διαδικασία, και φάνηκε διεξοδικά πως η πολιτική του, που αποτελείται κυρίως από ημίμετρα, δεν στάθηκε ικανή να αναπτύξει τον συνεταιριστικό τομέα.

Αναζητήσαμε τις λύσεις και τις δυνατότητες που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην εξάλειψη των προβλημάτων του τομέα, και στην ανάπτυξή του. Είδαμε τον συνεταιρισμό σφαιρικά, σαν ένωση αγροτών με κοινούς στόχους, σαν σύγχρονη οικονομική μονάδα και σαν νομικό πρόσωπο. Με μια γρήγορη ανασκόπηση συμπεράναμε πως ο συνεταιρισμός, - ο αγροτικός συνεταιρισμός - είναι μια βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ελληνικής αγροτικής οικονομίας. Και βασική υπο-προϋπόθεσή είναι η σωστή λειτουργία του συν/μού.

Το κατά πόσο σωστά λειτουργεί, ένας συν/μός, φαίνεται από τον ρόλο του στην παραγωγή, στην εμπορία, στην διαδικασία λήψης αποφάσεων για τον προγραμματισμό της παραγωγής, στην εκπαίδευση, στην συγκράτηση του πληθυσμού της υπαίθρου, και τέλος στην πολιτιστική ζωή του τόπου. Παίρνουμε τον αρχικό ρόλο του συνεταιρισμού: τον ρόλο του στην παραγωγή. Με τη δημιουργία πρωτοβάθμιων παραγωγικών συνεταιρισμών, οι οποίοι θα παράγουν και διαθέτουν συγκεκριμένα προϊόντα, η παραγωγή παίρνει συλλογικό χαρακτήρα. Γίνεται συνειδητοποιημένα και μαζικά. Το προϊόν προσφέρεται διαφορετικά στον καταναλωτή. Στο σημείο αυτό εμφανίσε-

ται ο ρόλος του συν/μού στην εμπορία και στις τιμές διά-
θεσης των προϊόντων. Απαραίτητη προϋπόθεση εδώ, η εξα-
λειψη των μεσαζόντων και των εμπόρων. Χρειάζεται λοιπόν
δυναμική εμφάνιση του συν/μού, και αποφασιστικές ενέρ-
γειες από μέρους των μελών του, ώστε να δικτυώνεται κα-
τάλληλα στο εμπόριο. Όλα αυτά βέβαια αποτελούν καρπούς
σωστών αποφάσεων και ενεργειών. Ο συν/μός σαν συλλογικό
όργανο θα πρέπει να παίρνει αώστές αποφάσεις για τον
προγραμματισμό της παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων.

Το ίδιο σημαντικό θα είναι ο ρόλος του και στον
επηρεασμό λήψης αποφάσεων, από άλλους φορείς. Σε περιπ-
τώσεις δηλαδή, που ο προγραμματισμός της αγροτικής παρα-
γωγής γίνεται τοπικά ή εθνικά, από τη Νομαρχία ή το Υ-
πουργείο αντίστοιχα, (πίσω από το οποίο βρίσκεται βέβαια
η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ, το ανώτατο όργανο) και ορίζεται η αύξη-
ση ή η μείωσή της.

Γιατί ας μην ξεχνάμε ότι ο συν/μός δεν είναι μόνο μια έ-
νωση αγροτών, με σκοπό την από κοινού παραγωγή και διά-
θεση αγαθών, αλλά και μια μικρή οικονομική μονάδα με την
δική της Γενική Συνέλευση, δικό της Διοικητικό Συμβούλιο
καθώς και Εποπτικό.

Απαραίτητο συμπλήρωμα για την σωστή λειτουργία του
συν/μού είναι η εξασφάλιση εκπαιδευμένων μελών, στελε-
χών. Για το θέμα αυτό έχουμε ξανααναφερθεί σε προηγούμε-
νο κεφάλαιο της εργασίας μας, όμως εξακολουθεί να είναι
και το πιο επίμαχο. Με την σωστή εκμάθηση και εξειδίκευ-
ση των συνεταιριζόμενων μελών, η λειτουργία του συν/μού
θα είναι σωστή, σίγουρη και υγιής. Θα πρέπει λοιπόν να
εξειδικεύονται, όσοι παραμένουν στην πρωτογενή παραγω-
γή. Όπως ένα άτομο που δουλεύει σε εργοστάσιο πρέπει να
γνωρίζει καλά την δουλειά του σε όλες τις λεπτομέρειες
για να πετύχει, έτσι και ο συνεταιριζόμενος γεωργός πρέ-
πει να γνωρίζει καλά τί πρέπει να κάνει, πότε και πώς.

Εδώ όμως υπάρχει μία διαφορά: Η γεωργία χωρίζεται
σε ειδικότητες. Άλλη είναι η δουλειά του αμπελουργού,
άλλη του κτηνοτρόφου κ.λ.π. Η εξειδίκευση αυτή δεν στα-

ματά ποτέ, αφού κάθε τόσο δημιουργούνται νέες γνώσεις, ανακαλύπτονται καινούργιες τεχνικές, και ο αγρότης ή ο συνεταιρισμός που δεν φροντίζει να ενημερώνεται και να τις εφαρμόζει γρήγορα, θα βρίσκεται σε μειονεκτική θέση.

Αυτή η φροντίδα από μέρους του συν/μού, με παράλληλες ενέργειες για δημιουργία θέσεων εργασίας, στους διαφορετικούς τομείς που θα περιλαμβάνει, θα αποτελούσε έναν καλό συνδυασμό και μια ελπιδοφόρα αρχή, για την συγκράτηση νέων ανθρώπων στην ύπαιθρο.

Το αποτέλεσμα θα είναι να συγκεντρωθούν πολλά παραγωγικά αγροτικά χέρια, που με θέρμη και όρεξη θα βοηθήσουν στο να ξεφύγει η γεωργία μας από την σχετική στασιμότητα.

Μετά τις κύριες επισημάνσεις του πρώτου μέρους της εργασίας μας, περνάμε στο δεύτερο μέρος, στο οποίο με βασικό βοήθημα ένα ερωτηματολόγιο και μια έρευνα, αντιπαράθετουμε τις θεωρητικές απόψεις και τοποθετήσεις με την πραγματικότητα.

Οι εντυπώσεις ήταν ικανοποιητικές θα λέγαμε, παρά το γεγονός ότι σε ορισμένες δραστηριότητες των ερευνηθέντων συνεταιρισμών, η "θεωρία" δεν είχε εφαρμοστεί σωστά.

Δεν έχουμε την φιλοδοξία να πιστεύουμε πως, σ' αυτή την εργασία, δώσαμε λύση σ' όλα τα προβλήματα που εμφανίζονται την αναπτυξιακή διαδικασία της Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας. Ούτε πως εξαντλήσαμε τα περί συνεταιριστικού κινήματος, αφού είναι θέμα πολύπτυχο και ανεξάντλητο. Αυτό οφείλεται τόσο στην ολοκληρωτική ή μερική ανυπαρξία πληροφοριών απαραίτητων για συγκεκριμένα συμπεράσματα και προτάσεις, όσο και στον περιορισμένο χρόνο που είχαμε στη διάθεσή μας για μια περισσότερο σε βάθος έρευνα.

Τελειώνοντας αυτήν την εργασία, διατυπώνουμε την ευχή και την ελπίδα για μια πραγματική συνεταιριστική πρόοδο, με στόχο την μελλοντική και ολοκληρωμένη λύση των προβλημάτων της Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- 1) "ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
Λιλής Καμαρινού - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ Α.ΛΙΒΑΝΗΣ
- 2) "ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
Π.Σ.Αβδελίδη - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ - ΑΘΗΝΑ 1984.
- 3) "ΘΕΜΑΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ"
Π.Αβδελίδη - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ Α.ΛΙΒΑΝΗΣ
ΑΘΗΝΑ 1981.
- 4) "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"
Κώστα Λάμπου - ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΧΛΙΑΣ - ΑΘΗΝΑ 1986.
- 5) "ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΑ"
Του ΕΥΓΕΝΙΔΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ - Σταύρου Ι. Ανδρουλιδάκη
ΑΘΗΝΑ 1979.
- 6) Περιοδικό "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ - ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ"
Τεύχος 4, σελ.193, Έτος 1986 (Εισηγητής Π.Αυγερινός)
- 7) Ενημερωτικό Φυλλάδιο της Α.Τ.Ε.
"ΑΝΑΠΤΥΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ"
Κανονισμός Ε.Ο.Κ. 797/85.
ΑΘΗΝΑ 1987.
- 8) Ενημερωτικό έντυπο της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕ.Σ "Ν.1541/85 "
Έτος 1985.

